RAPLAMAA
Sõnumid

REEDE, 26. veebruar 2016 Nr. 8 (2914) Sõltumatu nädalaleht | www.sonumid.ee | Hind 1.85 €

Foto: SIIM SOLMAN

Eesti vabariigi 98. aastapäeva tähistati kõikjal Rapla maakonnas. Sündmuste põhirõhk langes 24. veebruaril Kärule, kus aastapäeva tähistamine Kaitseliidu Rapla maleva eestvedamisel kõige põhjalikumalt ette võeti. Veel enne seda asetati pärjad Rapla kirikuaias asuvale Vabadussõja monumendile. Lk 3

Vabariigi aastapäeva tähistamine maakonnas

Märtsikuu horoskoop!

Paluküla Hiiemäe ümarlaual jäi kompromiss sündimata. Lk 6

Kehtna MTK peahoone sai uue hingamise. Lk 5

Leino Priimägi - Kosovo kogemusega Rapla malevas. Lk 12-13

Käsitöölane

Lk 15-18

Pärltikandi lummav maailm.

Veet Mano aitab leevendada nii tervise- kui ka hingeprobleeme. Lk 32

Juhtkiri

President rääkis aastapäevakõnes õigetest asjadest, aga...

President rääkis aastapäevakõnes õigetest asjadest. Näiteks sellest, et võõraviha õhutava populismiga aitame kaasa neile jõududele, kelle eesmärk ongi lõhkuda Euroopa ühtsust. Või sellest, et sellega, kui üks valitsus ja parlament vaidleb juba teist aastat põhiliselt selle üle, kuidas kaks täiskasvanud inimest peaks või tohiks oma eraelu korraldada, ning rõhuvad sellele, et tänasele koalitsioonile ei ole mingit alternatiivi, sest see on välja kujunenud justkui valijate tahtel ning muutunud poliitiliseks paratamatuseks, saab põhjendada praegust otsustamatuse mugavustsooni taandumist. President rõhutas täiesti õigustatult, et kui nii jääbki ehk „kui Eesti jätab tähtsad asjad tähelepanuta, siis upume aegamisi asendustegevuste sohu“.

President alustas nii: „Viimase aasta vältel oleme ilmselt kõik tajunud Eestis uusi muresid, hirme ja kasvavaid pingeid. Selle kõige alla on kirjutatud meie põhiküsimused: mis meist saab? Mis saab Eestist? Mis saab Euroopast?“

Ja tuleb tunnistada, et mitte keegi meie nn poliitilisest eliidist ei ole püüdnudki neile murettegevatele küsimustele otsida vastuseid. Ajuti tundub koguni, et ei parlament ega valitsus ole endale isegi veel teadvustanud probleeme, mis puudutavad meie kõigi tulevikku. Ollakse justkui silma- ja kõrvaklappidega ja räägitakse ainult olemasoleva „peenhäälestusest“.

Tegelikult võiks neid, kes räägivad alternatiivi puudumisest ja Eesti jätkuvast eduloost ning meie poliitikute suurest osast Euroopa ühtsuse kujundamisel, väga murelikuks teha, et täpselt samal ajal, kui riigi eliit tähistas glamuurselt vabariigi aastapäeva, marssis nn teine eesti tõrvikute all läbi Tallinna vanalinna Vabaduse platsile ja eestkõnelejad rääkisid seal jäiselt sätendava Vabadusristi all hoopis midagi muud, kui kõneldi Estonia teatrimaja koridorides.

See peaks tõsiselt märku andma, et igale poliitikule, poliitilisele süsteemile, poliitilisele liidule ja rahvusvahelisele lepingule on tegelikult alternatiiv olemas. Iseküsimus, kas see on rahvale ja riigile hea.

Niisiis, president rääkis õigetest asjadest, aga teda ilmselt ei kuulatud. Näiteks oskas peaminister Taavi Rõivas esimeses kõnejärgses kommentaaris öelda ainult seda, et luges presidendi peenetest vihjetest välja toetuse olulistele reformidele nagu haldusreform. Kahju muidugi.

Ajaleht 25 aastat tagasi

Eesti nii, nagu sakslane seda nägi

1991. aasta veebruaris viibis kolm nädalat Raplas saksa ajakirjanik Armin Schuck Meisenheimist. 23. veebruaril jagas ta Ühistöö esiküljel oma vahetuid muljeid:

„Olen läbi elanud üllatusi, milleks ma valmis polnud, ja neid oli nii häid kui ka halbu.

Inimeste varustus igapäevaste tarbekaupadega pole varustuse sõna väärt. Tühjad kauplused, talongid kaupade jaoks, mida sellest hoolimata saada pole, ning kohvikud, kus vaid teed pakutakse, on minule täiesti uus masendav kogemus. Kui palju kaalu saavad nii nende inimeste saavutused, kes neis ebasoodsais tingimustes väärikalt elada mõistavad! Perenaised, kes kõigest hoolimata midagi lauale panna suudavad, ning mehed, kes kõige kiuste oma maju ehitavad, on võitnud minu sügava austuse ja lugupidamise.

Napi informatsiooni peale, mis Lääne-Euroopal praegu Baltikumist on, poleks ma osanud seda oodata. Minu tunnustus käib ka poliitikute kohta, kes on raskel ajal võtnud enesele ülesandeid, mille lahendamine hetkel vaevu võimalik paistab. Vastavate kogemuste puudumisel võivad nad maa kriisist väljaviimisel loota ainult oma instinktile. Neile kuluks ära suurem toetus Lääne kolleegidelt, nii nagu seda on paljudel muudel aladel /.../ Mida Eesti poliitikud ootavad, on iseseisvuspüüdluste moraalne toetamine. Miks just see Läänele nii raske on, suudan küll ainult oletada. Mind masendab, et abi all mõeldakse Läänes vaid banaane ja šokolaadi.“

Südamelt ära

Kuidas ma armusin käsitöösse

Katri Reinsalu

Olen Raplamaa Sõnumite käsitöö lisalehe toimetaja olnud alates eelmisest suvest. Ka seekordse lehenumbri keskmistelt külgedelt saab lugeda just käsitööst. Kuna ma juba käsitöölainel olen, kipub südamel ka just seesama teema olema.

Mulle tundub, et selle üheksa kuuga Käsitöölase toimetajana on see lisaleht mulle väga armsaks saanud. Natuke silmi maha lüües pean tunnistama, et eelmise aasta kevadel, kui mulle seda võimalust pakuti, ma nii optimistlik ei olnud. Pigem oli mõte, et mida mina ka käsitööst tean. Kooli ajal sai küll sokki kootud ja proovilappe heegeldatud, kuid mingit kustumatut elamust see mulle ei jätnud. Sain hakkama ja oli tegelikult ju päris mõnus vaheldus muudele tundidele, aga hiljem mingit igatsust käsitöö järele ka ei tekkinud.

Nii jäigi pigem meelde, et käsitöö on midagi igavat ja kohustuslikku. Ja suvel seisin fakti ees, et mul tuleb hakata sellest igavast teemast kirjutama. Pealegi veel neli lehekülge. Iga kuu. Mida selle käsitöö kohta üldse küsida on? Kas ma suudan end sellest huvituma panna?

Esimene minu kokku pandud Käsitöölane rääkis klaasikunstist. Hmm... klaasikunsti me koolis nüüd küll ei teinud. Kohe selle esimese teemaga sain aru, et minu arusaam käsitööst on ikka lootusetult kitsas olnud. Käsitöö on meie elus kõikvõimalikes erinevates vormides. Seda võib olla mu riietel, vaasis riiulil, armsas jõuluehtes kuusepuul, kõrvarõngastes või tordi peal.

Juba sel esimesel korral Käsitöölast kokku pannes tekkis mul tunne, et see saab põnev olema. Esimesed inimesed, need, kellega ma klaasikunstist rääkisin, tõestasid, kui hea on rääkida inimestega, kes teevad seda, mida armastavad. Ja see on siiamaani olnud ilmselt üheks läbivaks jooneks kõikide Käsitöölaste juures. Iga inimene, kellega ma kohtunud olen, räägib oma teemast tõelise innukusega. Nad räägivad nii, et see inspireerib ka kuulajat proovima.

Aina rohkem mu ajast sisustavad erinevad katsetused käsitöö vallas. Ma võiksin ilmselt rääkima jäädagi, kui lõõgastav see võib olla.

Järsku hakkas mulle tunduma, nagu oleks ma jälle koolis. Käsitöölane on iga kuu nagu see natuke teistmoodi ja eriline tund matemaatika ja bioloogia vahel.

Loomulikult kaasneb selle kokkupanemisega veidi stressi, sest kõik plaanid ei lähe alati nii nagu tahaks, kuid tähtaeg on ikka vankumatult sama. Aga teemad on alati positiivsed. Inimesed on alati inspireerivad ja säravad. Nende inimeste lugusid kokku kirjutades on mul alati hea meel, et saan neid teistega jagada.

Erinevalt aga kooliajast on minus nüüd tekkinud aina suurem huvi kõike seda ka oma vabal ajal ise proovida. Aina rohkem mu ajast sisustavad erinevad katsetused käsitöö vallas. Ma võiksin ilmselt rääkima jäädagi, kui lõõgastav see võib olla. Rääkimata veel sellest, et olen selle aja jooksul teiste käsitööd oluliselt enam hindama õppinud. Nii olengi tabanud end teinekord mõttelt, kui tore oleks ehk kunagi käsitööõpetaja ametit proovida.

Eelmist suve meenutades ongi natuke irooniline olla olukorras, kus kuidagi kole kahju on, et järgmine Käsitöölane jääb ilmselt minu viimaseks. Vähemalt mõneks ajaks kindlasti. Õnneks ei tähenda see muidugi Käsitöölase lõppu. Ta saab endale jälle uue ja tubli toimetaja, kes saab samuti võimaluse käsitöösse armuda.

Päevapilt

Tekst ja foto: Siim Solman

Pasi soomukist välja vaatav kaitseväelane lisas kohalikule vabariigi aastapäeva tähistamisele Kärus militaarset hõngu.

Küsitlus

Mida arvate haldusreformist?

Tiit, õpetaja: Olen ise Märjamaalt. Keskus areneb, aga ümberkaudsed alad ei arene enam midagi. See on nii lapsik mõelda, et kui paned kaks väikest kokku, siis saad midagi paremat. Rumalus on aga ravimatu haigus.

Terje, kultuuritöötaja: Ülevalt poolt otsustatakse, et see tuleb teha ja allpool kuulekalt tehakse. Võiks olla siiski iga valla oma otsus. Selline tunne, et kellelgi pole midagi teha, et mõeldakse selliseid asju välja. Mina arvan, et seda ei ole vaja.

Tiiu, tööline: Reforme on vaja, kuna aeg muutub ja on vaja muudatusi, aga ma ei ole päris kõigega ka kursis.

Anneli, projektijuht: Ei ole eriti kursis, aga arvan, et on vajalik ja mõistlik.

Andrus, hulgimüüja: Ei arvagi. Osad väikesed vallad on küll väga väikesed, aga poolvägisi tegemine ei sobi.

Meelis, ehitaja: Ma ei ole seda meelt, et ainult suured vallad on ainuõige lahendus. See on mitme otsaga asi. Tundub, et kuna Toompeal on nii otsustatud, siis muu pole enam tähtis.

Küsis Stina Andok
Pildistas Siim Solman

Kaitseliitlased kogunesid rongkäiguks Käru vallamaja ees. Esiplaanil kaitseliitlane Sven Soomets. Foto: SIIM SOLMAN

Vabariigi aastapäeva tähistamise põhirõhk langes Kärule

Siim Jõgis

Eesti vabariigi 98. aastapäeva tähistati kõikjal Rapla maakonnas. Sündmuste põhirõhk langes 24. veebruaril Kärule, kus aastapäeva tähistamine Kaitseliidu Rapla maleva eestvedamisel kõige põhjalikumalt ette võeti.

Veel enne seda asetati pärjad Rapla kirikuaias asuvale Vabadussõja monumendile. Kõik algas aga päikesetõusul. Samal ajal, kui ETV varajases otseülekandes tõmmati sinimustvalge trikoloor Pika Hermanni torni tippu, heisati lipud ka mitmes paigas Raplamaal. Päike tõusis Raplas kell 7.34. Varahommikul oli lipuheiskamistseremoonia näiteks Kohila Vabadussõja ausamba juures, Käru vallamaja ees ning Rapla kultuurikeskuse esisel väljakul.

Pärjad Vabadussõja monumendile

Rapla kirikuaias asuvale Vabadussõja monumendile asetati pärjad kell 11.45. Kaitseliit pani selleks puhuks samba jalamile välja auvalve, mis võttis koha sisse juba pool tundi varem. Kogu tseremoonia kestis umbes veerand tundi, enne kui kirikus algas tänujumalateenistus.

Esimesena asetas pärja Rapla maavanem Tõnis Blank. Oma lühikeses sõnavõtus julgustas ta inimesi oma riiki hoidma. Pikema kõne pidas maavanem hiljem Kärus. Lisaks temale asetasid Rapla monumendile pärja Rapla vallavalitsuse ja volikogu esindajatena vallavanem Ilvi Pere ja volikogu esimees Tarmo Lukk.

Kaitseliidu Rapla maleva poolt asetasid ausambale pärja major Joe Lepp ja lipnik Leino Priimägi.

Rapla kirikuõpetaja Mihkel Kukk kutsus seejärel kõiki tänujumalateenistusele, et olla tänulikud vaba riigi eest, kus meil saavad olla ausambad Vabadussõjas langenutele. Kirikuaia tseremoonial oli kohal ka Riigikogu liige Martin Helme.

23. veebruar 1918

Raplast sõitis maavanem Tõnis Blank otse edasi Kärusse, kus vabariigi aastapäeva tähistamine algas kell 13 jumalateenistusega kirikus. Käru kiriku altarimaali kõrval seisab mälestustahvel Käru ümbruskonnast pärit meestele, kes langesid Vabadussõjas. Tahvel kannab pealkirja "Waba Eesti eest langenud 1918-1919" ning sinna on kirjutatud kuusteist nime. Pärja asetasid mälestustahvli juurde maavanem ning Kaitseliidu ja Käru valla esindajatena major Joe Lepp ja vallavanem Elari Hiis.

Maavanem meenutas oma kõnes 23. veebruari sündmusi aastast 1918. Toona luges Maapäeva saadik Hugo Kuusner Pärnus Endla teatri rõdult ette iseseisvusmanifesti, mille tulemusena sündis Eesti vabariik. Blank luges kirikus ette osa sellest manifestist. Ta ütles oma kõnes, et vabariigi aastapäev on tähtpäev meie hinges ja südames, mis tuletab meelde, et me peame kaitsma oma keelt ja kultuuri. Samuti pani maavanem kohalolijatele südamele mõelda tihedamini, kuidas meie saame kaasa aidata Eestis kehtivate põhiõiguste kaitsmisele.

Käru kirikus toimunud üritus oli kantud pühalikkusest, pärast seda mindi edasi lõbusamates toonides. Koguneti Käru vallamaja ees, kus oli juba valmis päästeteenistuse ja Kaitseliidu tehnika.

Vallavanem kahes rollis

Vallamaja parklas seisis ka soomuk Pasi. Irvhambad võisid nalja teha, et küllap Käru vallavanem sai uue ametiauto. Päris nii see siiski polnud. Soomuk oli mõeldud rongkäiguks, demolahinguks ning inimestele tutvumiseks.

Rongkäiguga liikusid nii inimesed kui ka tehnika Käru põhikooli juurde, kus aastapäeva tähistamine jätkus. Käru vallavanem Elari Hiis oli 24. veebruaril samal ajal justkui mitmes rollis. Lisaks vallavanema esindusülesannetele juhatas ta kaitseliitlase ja rühmaülemana paraadi. Käru paraad ei olnud numbrite poolest küll võrdne sellega, mis toimus Tallinnas Vabaduse väljakul, kuid kindlasti oli see märksa intiimsem. Rivis sammus üle kolmekümne kaitseliitlase, kellele lisandusid naiskodukaitsjad, päästeteenistuse tehnika, Käru kohalikud elanikud ning loomulikult soomuk Pasi. Kohapeal andis kaitseliitlase vande seitseteist organisatsiooni uut liiget.

Elari Hiis ütles, et tema jaoks on väga oluline, et maakondlik vabariigi aastapäeva tähistamine viidi läbi just Kärus. "See näitab, et ka väiksemaid kohti peetakse oluliseks," sõnas ta. Näiteks eelmisel aastal oli sama üritus Märjamaal. Hiis ütles, et kui Rapla maleva pealik tegi talle ettepaneku see üritus Kärus pidada, oli ta kohe nõus. Tavaliselt tähistatakse aastapäeva seal hoopis väiksemas mastaabis. Lipp heisatakse päikesetõusul kas valla- või koolimaja juures. Samuti asetatakse traditsiooniliselt kirikus asuvale mälestustahvlile pärjad. Sellega tähistamine suuresti piirdubki.

Kuigi Hiis pidi terve päeva rakkes olema, ei tundnud ta enda sõnul, et see oleks olnud talle tööpäev. Pigem ikka pidu. Kõik olid kohal vabatahtlikult. "Rahvast oli palju ning seltskond oli mõnus," ütles Hiis.

Viimased kümme aastat on vallavanemal 24. veebruar alanud lipu heiskamisega. Edasi on tähtpäeva tähistamine kulgenud pereringis. Sel korral ei jõudnud ta koju teleri ette isegi presidendi kõne ajaks. "Kui meie üritus läbi sai, tuli veenduda, et kõik asjad õigesse kohta saavad," selgitas ta, miks päev nii pikale venis.

Ka teine kaevandusettevõte ei saanud kohtus õigust

Vivika Veski

Tallinna halduskohus jättis rahuldamata AS-i Kiirkandur kaebuse, millega ettevõte oli vaidlustanud Nabala-Tuhala looduskaitseala moodustamise määruse.

AS Kiirkandur soovib kaevandada lubjakivi enam kui sajahektarilisel Nõmmevälja lubjakivikarjääri mäeeraldisel, kuid valitsus oma 17. novembri 2014. aasta määrusega „Nabala-Tuhala looduskaitseala moodustamine ja kaitse-eeskiri" tõmbas sellele kriipsu peale, sest kaitse-eeskiri keelab maavara kaevandamise. Nõmmevälja mäeeraldis jääb Harjumaa ja Raplamaa piirialale – Saku ja Kohila valda.

Kohus tegi otsuse teatavaks 15. veebruaril, kohtuistung peeti 14. jaanuaril. AS Kiirkandur kaebas valitsuse määruse kohtusse mullu kevadel. Tallinna halduskohtu ja ringkonnakohtu pressiesindaja Anneli Vilu teate kohaselt on otsus jõustumata ja sellele võib esitada apellatsioonkaebuse hiljemalt tänavu 16. märtsil.

Nabala-Tuhala kaitseala moodustamise määruse on Tallinna halduskohtusse kaevanud veel kaks ettevõtet, kel on Nabalas lubjakivimaardlad välja valitud. Paekivitoodete Tehase OÜ kaebust arutati detsembris ja kohus tegi selle rahuldamata jätmise otsuse teatavaks 29. jaanuaril. Ettevõte on lubanud edasi kaevata kuni riigikohtuni välja.

30. märtsil tuleb AS-i Riverito kohtuistung.

Oma kaevandamisõiguse eest on kolm ettevõtet käinut kohut varem ka keskkonnaministeeriumi vastu.

Kehtna alustab läbirääkimisi Järvakandiga

Mariliis Vest

Kehtna vallavolikogu otsustas jaatavalt vastata Järvakandi vallavolikogu ettepanekule alustada läbirääkimisi haldusterritoriaalse korralduse muutmise üle.

Möödunud aasta eelviimasel päeval tegi Järvakandi vallavolikogu ettepaneku liitumisläbirääkimiste alustamiseks Kehtnale, Kärule ja Raikkülale. Vahetult enne oli Kehtna juba tegelikult teinud Järvakandile oma ettepaneku ühise laua taha istuda, kuid sellele siiani vastust laekunud ei ole.

Kehtnas olid volikogu liikmed kuueteist poolthäälega ühel meelel, et puuduvad põhjused, miks nad peaksid Järvakandi ettepanekust keelduma, kui volikogu ise oli juba sama ettepaneku naabervallale teinud. Küll aga tekkisid istungil küsimused selle kohta, miks Järvakandi siiani vastust pole andnud. Välja öeldi mõte, et Järvakandi venitab vastusega, vihjates sellega oma soovile jääda liitumise puhul ühinenud valla keskuseks. Selle mõttevälgatuse lükkasid aga teised volikogu liikmed ümber, sest seaduses selline regulatsioon puudub.

Järvakandi vallavolikogu esimees Peeter Kustmann ütles, et Järvakandi vallavolikogu istung on veebruarikuu lõpus ning haldusreformiga seotud küsimused on kindlasti aruteluks.

„Siis saame ka anda oma vastuse," selgitas ta. Kustmann kinnitas, et kindlasti ei ole volikogu oma vastusega tahtlikult venitanud, vaid seda arutatakse korralisel istungil.

Kehtna on teinud ettepaneku läbirääkimisteks Juurule, Järvakandile, Kaiule ja Raikkülale. Puudu on veel Käru ja Järvakandi tagasiside, ülejäänutelt on saadud positiivne vastus.

Ene Palloni nimistu saab esialgu ajutise asendaja

Katri Reinsalu

Rapla inimeste seas kõrgelt hinnatud perearst Ene Pallon lahkub 31. märtsil. Sellega seoses kuulutas terviseamet välja konkursi leidmaks talle asendaja. Eelmisel nädalal lõppenud konkurss tuli aga paraku luhtunuks kuulutada, sest ei laekunud ühtegi avaldust.

Pärast konkursi tähtaja kukkumist pidas terviseamet läbirääkimisi, et jätkuks nimistu patsientidele üldarstiabi teenuse osutamine. Praeguseks hetkeks on nimistule kinnitatud ajutine asendaja Katrin Lätt, kes asub tööle Rapla Perearstikeskusesse. Lätt on 2. kursuse peremeditsiini resident ning asendab Pallonit ajavahemikus 1. aprill kuni 30. juuni. Terviseamet kinnitas, et tegeleb samal ajal aktiivselt sellega, et ka alates 1. juulist jätkuks nimistu patsientidele üldarstiabi osutamine.

AS Hoolekandeteenused tahab rajada Raplasse erihoolekande teenusekohad

Vivika Veski

AS Hoolekandeteenused tahab rajada Raplasse erihoolekande teenusekohad psüühilise erivajadusega inimestele. Rapla vald püüab leida alternatiivseid asupaiku esialgu väljapakutuile.

AS Hoolekandeteenused on esitanud detailplaneeringu algatamise taotluse kahele maaüksusele Rapla linnas – aadressidel Piiri tn 3a ja Põllu tn 3. Mõlemad asuvad Rapla linna edelaosas Veneküla nime all tuntud piirkonnas.

Hoolekandeteenuste kommunikatsioonijuht Ave Lillemäe selgitas, et erihoolekande arengukava 2014–2020 arengusuundadest lähtuvalt keskendub sotsiaalministeerium erivajadusega inimeste kaasamisele kogukondadesse. AS-i Hoolekandeteenused mõte rajada uusi erihoolekande teenusekohti ka Raplasse toetub Lillemäe selgitusel eelkõige sellele, et klientide hulgas on inimesi, kes on pärit Raplamaalt, sealhulgas mitmed neist Mõisamaa hooldekodust, mille nad sulgesid. Need inimesed soovivad kolida tagasi oma maakonda.

Rapla vallavolikogu arutas eile Rapla linna Põllu tänav 3 detailplaneeringu kooskõlastamata jätmist. Rapla vallaarhitekt Cerly-Marko Järvela selgitas, et Põllu 3 on üldplaneeringu kohaselt korterelamumaa. Vallavalitsus leidis, et maakasutuse juhtotstarbe muutmine ei vasta linna ruumilise arengu põhimõtetele ega toetanud detailplaneeringu algatamist. Toetust ei leidnud see ka Rapla vallavolikogu sotsiaalkomisjonilt ega majanduskomisjonilt.

Vastuseisu on väljendanud ka kohalikud inimesed. "Piirkonna elanikud on eelkõige välja toonud, et üldplaneeringuga sätestatud linnaehituslike põhimõtete teostumisega on nad oma tulevikuplaanide seadmisel arvestanud, mistõttu kõrvalekalded võivad vähendada kinnisvara väärtust, halvendada lastega perede puhkevõimalusi, vähendada piirkonna turvalisust ning põhjustada üldist elukvaliteedi halvenemist. Samuti on nimetatud Tammemäe piirkonnas toimuvaid rahvarohkeid massiüritusi, mis omakorda ei pruugi sobida erihoolekande majutusüksusele."

Teine taotletav planeeringuala, Piiri 3a on üldplaneeringu järgi pere- ja ridaelamumaa. Tegemist on linna äärealaga, vahetuid naabreid on vähem. "Pargiliku miljöö rajamise korral ja eeldusel, et luuakse majutusüksus kogukonnas elamise klientidele, ei tohiks see piirkonna turvalisust vähendada, pigem võiks heakorrastamise läbi elukvaliteet paraneda," leidis Järvela.

Lillemäe kinnitas, et nende kogukondadega, kus täna asuvad nende uued peremajad, on neil suhted head. Näiteks tunnustas Türi vallavalitsus nende Türi Kodu meeskonda aunimetusega "Aasta tegija 2015".

Lillemäe lisas, et õpetlik näide on neil Tapalt, kus esialgu oli kohalik kogukond väga vastu mõttele, et nende ümbruskonda tuuakse elama erivajadusega inimesed.

"Veidi aja möödudes, kui olime oma kodu valmis ehitanud ja kohalikud inimesed kodu elanikega tuttavaks saanud, tuli üks vastuseisjatest koguni meie ees vabandama, et esialgu meie klientidesse täiesti ilma põhjuseta halvasti suhtus ja vastutööd tegi," rääkis Lillemäe.

Alaealiste pidutsemisest Ristimäe puhkemajas

Siim Jõgis

Eelmisel nädalal oli ajakirjanduses info 12. veebruaril Lohu külas Ristimäe puhkemajas pidutsenud joobes alaealistest. Väidetavalt oli kohal olnud 60 noort, kellest enamik olid küll alaealised, aga oli ka 18-aastaseid täisealisi.

Lääne prefektuuri pressiesindaja teatas, et politsei sai 12. veebruaril kell 22.42 teate, et Ristimäe puhkekeskuse lähedal vajab meedikute abi alkoholimürgistuse kahtlusega 13-aastane tütarlaps. Lisaks sellele jõudis politseini info, et puhkekeskuse võivad olla pidutsemiseks rentinud kaks noorteseltskonda. Politseinikud kontrollisid pidutsejate joovet ning tuvastasid 18 alkoholijoobes alaealist. Veel tõsisem probleem oli see, et üks alkoholimürgituse saanud alaealine tütarlaps oli eemal asuvasse bussipeatusesse jäetud kiirabi ootama.

Rapla politseijaoskonna ennetus- ja menetlustalituse juht Jaan Aas, kes kohapeal asja lahendamas käis, ütles, et pidutsevas noorteseltskonnas ei olnud ainult kohalikud, vaid inimesi oli nii Rapla-, Harju- kui ka Pärnumaalt. Alkoholijoobes alaealised viidi politseijaoskonda, kuhu neile vanemad järele kutsuti. Aasa sõnul oli üks lapsevanem olnud politseile abi eest tänulik, kuid enamik näitas üles ükskõiksust. Piduliste seltskonnas oli ka narkootikume, kuid mitte väga palju. Aasa sõnul sai narkootiliste ainete omamise eest trahvi üks täisealine noor.

Jaan Aasa sõnul tuleb alaealiste pidutsemist alkoholiga küll ette, kuid mitte väga tihti. "Kindlasti ma ei ütleks, et see on igapäevane nähtus," ütles Aas.

EMO töökoormus mõjub rusuvalt nii abivajajatele kui ka abi osutajatele

Stina Andok

Raplamaa Sõnumite toimetusega võttis ühendust murelik inimene, kes sai aasta romantilisemal päeval, 14. veebruaril oma murega Rapla erakorralise meditsiini osakonda (EMO) pöördudes ebameeldiva kogemuse osaliseks.

Vaatamata sellele, kas mure on erakorraline või mitte, aidatakse inimesi EMO-s ikka.

Foto: SIIM SOLMAN

Tol pühapäevasel pärastlõunal vajas raskest seljaoperatsioonist taastuv inimene abi operatsioonijärgse haava plaastri vahetamisel ja kuna perearstikeskused on nädalavahetustel suletud, otsustaski ta otsida abi Rapla EMO-st. Lasknud end sinna sõidutada, avastas ta eest juba mitu abi ootavat inimest. Kuigi oli arusaadav, et ilma ootamata ei saa, oli selge, et äsja seljaga operatsioonil käinud inimene ei saa mugavalt ka mõnikümmend minutit, rääkimata tundidest, haigla ootesaalis oodata.

Lihtsa küsimuse peale, kui kaua võiks aega minna, enne kui tekib võimalus abisaamiseks, vastati aga ootamatult järsult: „Ega me piparkoogiküpsetajad ei ole, et teame, millal valmis saab."

Vastuse saanud, naine lahkus, naasis mõne tunni möödudes ja sai abi, mida ta vajas, aga ebaviisakas suhtumine hädasolijasse jäi meelde ja häirima.

Ebaviisakas suhtumine ei ole õigustatud

Kohtumisel haigla juhataja Aivar Toominga ja ülemarsti Aili Laasneriga avanes võimalus haigla dokumentide abil avada tolle pärastlõuna tagamaid haigla vaatenurgast. Tol päeval valves olnud arst saatis ülemarstile oma selgitused, millest võis lugeda, et kuigi tema otseselt konfliktset vestlust patsiendi ja meediku vahel ei kuulnud, tajus ta patsiendi pahameelt, kui too hiljem tagasi tuli ja talle abi osutati.

Küll aga oskas ta põhjendada, miks esmakordsel kokkupuutel ei olnud võimalik patsienti kohe abistada. Nimelt oli just samal ajal haiglas alaealine noor, kes oli niivõrd raskes seisus, et temaga tegeles kogu tol hetkel tööl olnud haiglapersonal.

Sellises olukorras, kus haiglas on raske terviserikkega laps ja EMO-sse pöördub oma mitteerakorralise murega inimene, kes küsib personalilt küsimusi, millele nad vastata ei oska, võib haigla juhtkonna sõnul olla mõistetav, et ka meedikutel võib olla murdumispunkte.

Sellegipoolest rõhutavad nii Tooming kui ka Laasner, et ebaviisakas suhtumine ei ole mitte kunagi õigustatud. Samuti ütleb Laasner, et mõistvalt peaks suhtuma nii patsient teise ja haigemasse patsienti ning arsti kui ka arst patsientidesse.

Laasner rõhutab, et oma kaebuste ja muredega võivad inimesed julgelt ka otse haigla juhtkonna poole pöörduda. Nad on alati valmis ära kuulama ja vajadusel aitama murele lahendust leida.

Mitte ainult erakorraline abi

Kuigi erakorralise meditsiini osakond on eelkõige tõesti vaid erakorralist meditsiinilist abi vajavatele inimestele, satuvad haigla juhtkonna sõnul sinna liigagi sageli inimesed, kelle abivajadus ei ole sugugi erakorraline. Selle põhjuseks on asjaolu, et tööpäevade õhtusel ajal ja nädalavahetustel puudub inimestel võimalus pöörduda kuhugi mujale, sest perearstikeskused on suletud. Nii võibki sattuda korraga palju inimesi EMO ootejärjekorda.

Et natukenegi inimeste liiga kergekäelist EMO-sse pöördumist vähendada, on EMO külastusel viie euro suurune visiiditasu, mida perearstikeskused näiteks ei küsi.

Küsimusele, kas inimene peaks võimalusel ootama oma mitteerakorralise murega, näiteks plaastri vahetamisega, päev-paar ja külastama oma perearsti, vastas Tooming, et kui raviarst on ikkagi öelnud, et plaastrit tuleb vahetada iga kolme päeva möödudes, tuleb seda juhendit järgida.

Ta kinnitab, et vaatamata sellele, kas mure on erakorraline või mitte, aidatakse inimesi EMO-s ikka. Kui inimesel ei ole võimalik kodustes tingimustes ise oma haaval sidet vahetada, kutsutakse ka tema tagasi EMO-sse seda tegema.

Oluline on aga teada, et iga inimene, kes EMO-sse pöördub, kodeeritakse meedikute poolt vastavalt juhtumi raskusastmele ja inimesi abistatakse mitte EMO-sse pöördumise järjekorras, vaid vastavalt sellele, kui raske juhtumiga on tegemist ja kui kiirelt inimene abi vajab. N-ö rohelistena „märgitakse" need inimesed, kelle mure ei ole niivõrd erakorraline ja sellisel juhul on ette nähtud maksimaalse ooteajana kolm tundi.

Keskmiselt abistatakse Rapla EMO-s 25 inimest ööpäevas. Eelmisel laupäeval pöördus EMO-sse aga suisa 33 inimest.

Kuigi eriti rasked juhtumid on Raplas siiski erandlikud, on töökoormus meedikutel suur ja see mõjutab nii haigla töötajaid kui ka sinna pöörduvaid inimesi.

Kehtna MTK peahoone sai uue hingamise

Katri Reinsalu

Kehtna majandus- ja tehnoloogiakool tähistas peahoone renoveerimise teise etapi lõpetamist, kutsudes kokku kõik need, kes selleks oma panuse andsid, ning kostitas neid maitsva lõunaga.

Haridus- ja teadusministeeriumit esindas tänulõunal Teet Tiko, kes kinkis koolile tahvelkella. Foto: SIIM SOLMAN

Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Eesti vabariigi finantseeritud projekti „Peahoone ajakohastamine“ toel viidi läbi töid 1,65 miljoni euro eest. Ehitus- ja muude seadmete osas andis oma panuse 12 firmat. Neist suuremad ehitustööde tegijad olid OÜ Expolio, OÜ Viljandi Õhumeister, AS Optimus Systems ning AS Atea sisseseadete osas.

Tööde käigus on peahoone saanud uue ventilatsiooni. Kooli direktor Eero Kalberg ütles, et kool on saanud justkui uue hingamise. See kehtib eriti infotehnoloogia ja toitlustuseteeninduse valdkonnas, mille õpilased ajakohastamisest kõige suuremat kasu lõikavad.

Tööde käigus paigaldati trepikodadesse tuletõkkeuksed ning renoveeriti nii tugev- kui ka nõrkvoolu elektrisüsteem. Kuigi hoone fassaadis parandusi veel ei tehtud, paigaldati uus katusekate. Olulise uuendusena sai peahoone endale ka invalifti, mis võimaldab liikumispuudega õpilastel koolis õppida.

Nagu mainitud, paranesid märkimisväärselt toitlustuse suunal õppijate tingimused. Õpperestoran Neljapäev sai endale täiesti uued ruumid. Õppeköök ja teenindussaal asuvad kõrvuti, nende vahel on suured aknad. Nii saab saalist söömise kõrvale ka köögitööd jälgida. Õpperestoranis saavad õpilased kogemuse, kuidas toimib reaalne restoran nii köögi kui ka saali poolt vaadates.

Kooli töötajatest tõstis Kalberg esile Liis Lälli, kes projekteeris uue köögi tehnoloogilise sisseseade. Läll ütles, et pidas projekteerides silmas, et seal saaks võimalikult mitmekesist köögitööd õpetada.

Ära märgiti ka toitlustusvaldkonna juht Anne Kersna. Ta meenutas, et juba 1995. aastal unistati koolis oma restoranist. Viis aastat tagasi tehti sellega bistroos ka algust. „Nüüd on õnn meie õuele jõudnud,“ tõdes ta. Ta ütles naljatamisi, et õpilased armastavad uues õppeköögis isegi koristamist ja õpetajad ei saa neid enam kuidagi köögist välja. Kõigil on väga hea meel, et nüüd saab nii heades tingimustes õppida ja õpetada.

Kooli spordisaalid, raamatukogu, bistroo ja administratsioon paiknevad nüüd ajakohastatud peahoones. Projekti käigus soetati õppeköögi kõrval uut mööblit ka kooli raamatukogule. Lisaks sai uusi IT-seadmeid infotehnoloogia õppesuund.

Ära on õiendatud ka üks vana võlg. Hoone ajakohastamise esimese etapi käigus tuli osa eelarvest panna hoone kunstiga kaunistamise alla. Konkursi käigus otsiti fotokunsti ideelahendust, mis koosneks vähemalt 15 eraldiseisvast fotost. Väljavalituks osutus Oliver Soometsa, Tõnis Hiiessalu ja Bruno Lillemetsa kavand märgusõnaga „Alastus“ ning võitjate tööd ongi seintel näha.

Seeria kujutab erinevaid tööriistu kui inimkonna „käepikendusi“. On ju tööriistad inimkonna evolutsiooni vältel üha rohkem arenenud ning neist moodustub ka ahel: valmistatakse tööriistu, et nendega valmistada teisi tööriistu, millega omakorda luuakse kolmandaid jne.

Kunstnikud lisavad, et röntgenis tekib füüsiline ja emotsionaalne side elutu ja elusa, asja ja inimese vahel. On ju röntgen igapäevane töövahend meditsiinis ja tollis, kuid väljaspool neid valdkondi puudub asjade pidev „läbivalgustamine“. „Alastus“ plaanibki muuhulgas tuletada vaatajatele meelde, et võtkem aeg maha, pidagem paus ja katsugem vaadata pealispinnast sügavamale.

Ahtima aiand saatis loomaaeda suure suutäie salatit

Mariliis Vest

Kaereperes asuvates kasvuhoonetes kasvatatakse suurtes kogustes värsket salatit. Ettevõte otsustas abistada Tallinna loomaaeda, saates loomadele nosimiseks mitusada kilogrammi toidumoona.

Täpsemalt jõudis loomaaia asukateni ligikaudu 400 kilogrammi värsket salatit. Ahtima OÜ juhatuse liige Mihkel Rõuk ütles, et nende mahtude juures, mis ettevõte värsket rohelist kasvatab, juhtub ikka, et osa toodangust, mis oma värskuse ja muude omaduste poolest kõlbaks väga edukalt kaubanduses müümiseks, praagitakse ettevõtte kõrgete kvaliteedinõuete tõttu sellegipoolest välja. Kuna väljapraagitud salat on tegelikult täiesti värske, otsustati see saata loomadele toiduks, selle asemel et jäätmete hulka arvata.

„Seda eriti talvisel perioodil, kui ilmselt on raskem Tallinna loomaaia loomadele värsket ja rohelist toidupoolist leida. Loodetavasti jagub sellest natukene kõigile huvilistele. Igal juhul on meil hea meel kasvõi veidikene aidata kaasa Tallinna loomaaia loomade toidulaua katmisele,“ rääkis Rõuk.

Tallinna loomaaia peaadministraatori Katrin Rahula sõnul on Ahtima aiand pakkunud neile abi kahel korral ning on lubanud seda veelgi teha. Ta ütles, et Raplamaalt on sarnaseid pakkumisi varemgi tulnud. Vastavalt aastaajale on kingituseks saadetud igat sorti puuvilju ning hunnik kõrvitsaid. Salatikogus, mis Ahtimast saabus, kulub Rahula sõnul loomadel ära umbes nädalaga ning rohelist söövad peaaegu kõik loomad välja arvatud kiskjad.

Loomaaia söödaosakonna töötaja Jelena Motorenko lisas, et Kaereperest saabunud salat oli värskema olemusega kui mõnikord tavaline salat ning et kogu meeskonnal on toetuse üle väga rõõmus meel. Kõige rohkem ootavad talvel värsket kõhutäit elevandid, ninasarvikud, linnud, erinevad ahvid ja kilpkonnad.

Rohelise jagamine käib läbi Tallinna loomaaia Sõprade Seltsi ning toidumoona transportis kohale loomaaia sõber DPD firma, kes sügisel toetas neid ka kõrvitsateveoga.

Kutsetunnistusega liikurmasinate tehnikud: vasakult tehnikavaldkonna juht Ülo Kannelmäe, Arne Haas, Alo Ekbaum, Lauri Mölder ja Heilo Kraam. Foto: erakogu

Talvine lõpetamiste aeg Kehtna MTK-s

Kaidi Kauffeldt

Möödunud nädal oli kutsekoolides kiire, sest käes oli lõpu- ja kutseeksamite aeg. Kehtna majandus- ja tehnoloogiakoolis sai lõputunnistuse kokku 96 vastset koolilõpetajat, 27 noort ja 69 täiskasvanut. Valdav enamik tunnistusesaajatest sooritas edukalt ka kutseeksami. Seekordne lend läheb ajalukku kahe tähelepanekuga: võiduka lõpuni jõudsid sügisel avatud uue eriala liikurmasinajuhi õppurid ning neli liikurmasinate tehnikut sooritasid Eestis esmakordselt toimunud liikurmasinate tehniku kutseeksami. Edu kõigile lõpetanutele ning meeldetuletuseks, et juunis algab uus vastuvõtt ja õppida pole kunagi hilja.

Paluküla Hiiemäe ümarlaual jäi kompromiss sündimata

Vivika Veski

Maavanema kokkukutsutud Paluküla Hiiemäe ümarlaual Kädva seltsimajas jõuti ühisele arusaamale vaid selles, et tuleb korraldada veel arutelusid.

Pärast arutelu arengustrateegiat „Raplamaa aastani 2027" lugedes jõudis Kädva külaseltsi esindaja Eha Metsallik järeldusele, et Kädval lasti lihtsalt maausuliste ja loodususku inimeste auru välja.

„Kehtna vallavanem lubas ju, et tuleb üks ametikoht – tolle arengustrateegia järgi luuakse sinna 20 töökohta. Ning Liivaku talu tillukeste varemete peale on plaanitud kolm mahukat hoonet," märkis Eha Metsallik kaks päeva pärast ümarlauda seal osalenud maausuliste, kohaliku muinsuskaitse ja ajakirjanduse esindajaile saadetud kirjas.

Nädala eest peetud ümarlaua peaettekande pidas Kehtna vallavalitsuse arendusnõunik Sigrid Keskküla, kes andis ülevaate Kehtna valla piirkondade konkurentsivõime tugevdamise Paluküla projektist. Kehtna vald on Paluküla Hiiemäe kinnistu omanik.

Keskküla tutvustas projekti, mille järgi tuleb Paluküla Hiiemäe jalami juurde, Liivaku talu varemetele külastuskeskus infopunkti, näitusesaali, õpitoa, hoiuruumi ja pesemisvõimalusega. Veidi eemale kavandatakse ka muid objekte. Keskküla mainis roheseminari, elamuskeldrit ning linnu- ja loomavaatlustorni. Lisaks hõlmab projekt Lelle ja Keava raudteejaama kavandatud jalgrattalaenutuspunkte.

Keskküla kinnitas, et külastuskeskuse ehitamisel kasutatakse ära olemasolevaid varemeid – see ei tule suurem.

„Miks külastuskeskus tuleb nii lähedale Hiiemäele?" uuris Lalli küla elanik Arvi Sepp, kes aastaid Paluküla Hiiemäge arenduste eest kaitsnud. „Teen ettepaneku ehitada maja kaugemale."

Sepp lisas, et plaanitud ehituskoht oli õnnetu tulekahju koht, kust kivigi ei võeta.

Arvi Sepaga ühines tema poeg, samuti Lalli küla elanik Toivo Sepp. Ta tõi välja, et selliste külastuskeskuste juurde tekivad enamasti parklad. Arendajate lubadus, et Paluküla parkla rajatakse eemale ning maja juurde tehakse vaid paar kohta teenindusautodele, teda ei veennud.

Härjapea Koja vanem Olev Kull kinnitab, et maausulised ei ole spordi vastu, kui see ei kahjusta püha Hiiemäe pinda.
Foto: VIVIKA VESKI

Kuidas mäe peale mahtuda

Eelmise nädala neljapäeva pärastlõunal Kädva seltsimajas peetud Paluküla Hiiemäe huvirühmade ümarlaua oli kokku kutsunud maavanem Tõnis Blank pärast seda, kui Raplamaa Sõnumites ilmunud maavalitsuse tervisedendusspetsialisti Ülle Laasneri arvamuslugu oli pälvinud terava vastukaja Aivar Jürisalult Paluküla Hiiemäe Hoiu seltsingust.

„Kuidas saab nii olla, et üks väike seltskond võib Raplamaal rahva heaolu torpedeerida pikki aastaid?" küsib Laasner oma artiklis „Raplamaa rahval on oma maakonnas õigus tervisele ja turvalisusele". Torpedeerijaiks nimetab Laasner maausulisi.

„Riigiametnik Ülle Laasner oma artiklis toetab ja tolereerib seaduse rikkumist," kirjutas Jürisalu selle peale maavanemale. Jürisalu viitab, et Palukülla Kehtna valla toetusel rajatud *disc*-golfi pargi kohta on olemas keskkonnainspektsiooni otsus, mis ütleb, et rajatis on ebaseaduslik. Jürisalu palus oma kirjas Rapla maavanemal hinnata Ülle Laasneri sobivust Rapla maavalitsuse tervisedenduse spetsialisti ametikohal töötamiseks.

Vastuseks kutsuski maavanem Tõnis Blank kokku ümarlaua, et „arutada, mis sellest mäest saab ja kuidas selle peale ära mahtuda", nagu ta ise oma avasõnades ütles.

Blank tõi välja, et Raplamaal on mitmeid objekte, mille kohta võib öelda „kõige" – suurim rabajärv, suurimad loometsad, jämedaimad õunapuud, kadakarekord, vanimad kunstiteosed, Paka mägi ja ka Lääne-Eesti kõrgeim tipp, 106 meetri kõrgune Paluküla Hiiemägi.

„See mägi võiks olla paik, mis tooks külalisi ja looks tuntust Raplamaale," leidis maavanem, kelle sõnul on praegu valida arengu ja taandarengu vahel.

Blank loetles huvisid, mis selle mäega seotud on: loodushoid, muinsushoid, loodusharidus, keskkonnaharidus, tervisedendus, tervise hoidmine, matkarajad. Ta lisas loetelule mujal maailmas menuka sakraalturismi.

Hiljem arutelul märkis muinsuskaitseameti Raplamaa vaneminspektor Mikk Mutso, et ÜRO andmeil moodustasid 2013. aastal kolmandiku maailma turismireisidest palverännakud. Tema hinnangul võiks ka Palukülas ühendada pühapaiga ja tervisespordi võimalused.

Maausulised pole spordi vastu

Oma ettekandes nimetas Mutso, et Paluküla Hiiemägi on Lääne-Eesti tähtsaim looduslik pühapaik. Ta tõmbas võrdluse antiiksete olümpiamängudega, mida peeti jumalate auks. Mängud said alguse Olümpia pühas hiies Altises. „Minu idee – sportmängud kõrgemate jõudude auks, kohaliku pühamäe jalamil," pakkus Mutso.

Maausulised kinnitasid, et nemadki ei ole tervisespordi vastu. „Oleme välja pakkunud ja olen korduvalt öelnud, mida teha tohib: suusatamine, kelgutamine, reega alla laskmine, pepukaga alla laskmine, suvel jooksmine, hüppamine – kõik on lubatud. Kas sellest ei piisa tervise arendamiseks? Maausulised arvavad, et piisab. Kuid tähtis on, et Hiiemäe püha pind säiliks," rääkis Raplamaa maausulisi koondava Härjapea Koja vanem Olev Kull.

„Härjapea Koja inimesed on kategooriliselt selle vastu, et hakatakse puurima Hiiemäe sisse."

Kull lisas, et puurimisest rääkides peab ta silmas suusatõstukit. Kehtna valla esindajad kinnitasid, et külastuskeskuse projekt tõstukit ei sisalda. Küll aga ei eitanud nad, et on teisi projekte. MTÜ Paluküla Mäe Keskus soovib tõepoolest ka tõstukit.

Kull kinnitas, et hiies ei tohi põrmugi hiiemäe pinda puutuda, sinna kaevata ega maapinna sisse tungida. „See on püha pind. Regivärsiline rahvalaul ütleb, et hiies ei tohi lillegi korjata, rääkimata puude mahavõtmisest, mis on siin toimunud aastaid tagasi."

Kohalikud ootavad rahu

Paluküla küla elanik Lili Saksing kõneles Palukülast kui elupaigast. Ta tõdes, et aastatepikkune vastasseis on teinud külale ja kogukonnale kahju.

„See kahju on tulnud mõlemalt poolt, sest väljaspool küla on kaks jõudu, kes on omavahel põrkunud ja need jõud on tegutsenud sõltumata külaelanikust ja kogukonnast," rääkis Saksing. Ta ütles, et külarahvas tahab, et tuleks kompromiss ja rahu. Tema hinnangul tähendab tasakaalustatud areng seda, et kõik huvirühmad saavad oma huvisid mingil määral rahuldada.

„Üks võimalus ongi, et me teeme kõike vastutustundlikult ja arvestame sellega, kuidas see mõjub keskkonnale, looduskaitsele, pärimusele, aga kuidas see mõjub ka kogukonnale. Ja ma usun, et arvesse võttes tänapäevast, uut lähenemisviisi, on see kõik võimalik," kõneles Saksing.

Tervisedendusspetsialist Ülle Laasner nentis, et maavanem ütles küll, et Raplamaal on palju, mille kohta saab öelda „kõige-kõige", aga spordi ja tervise koha pealt on see maakond igav – pole õieti kus ujuda, pole mägesid. Nõnda ongi Paluküla tema sõnul unikaalne. Ta tõi välja, et liikumisvaegus on tänapäeval ülisuur probleem ja nõnda on iga liikumisvõimalus oluline.

Raplamaa traumanõukogu esindanud Toomas Tõnisson tõi välja, et vaja oleks vähemalt selliseid rajatisi, mis tagavad suusatajatele ja kelgutajatele turvalisuse. Mäel on ka õnnetusi juhtunud ja seda sellepärast, et asi on korraldamata. Ta lisas, et püha Hiiemäe puhul on kõige olulisem, et sinna mindaks heade mõtetega.

Maavalitsuse planeeringute nõunik Piret Kivi pakkus välja, et sportimiseks võiks kasutada rohkem ka samas lähedal asuvaid Keava mägesid – see võtaks koormust Palukülalt maha.

Mikk Mutso tegi ettepaneku tutvustada edaspidi veel kord külastuskeskuse detailplaneeringut, et selgitada, millised plaanid olid vallal paigaga enne, millised on nüüd.

Toivo Sepp lisas, et detailplaneeringule lisaks tuleks tutvustada ka teisi plaane. „Kuulsin, et on tõstuki ja kunstlume plaanid," märkis ta. Ta lisas, et Hiiemäe mets peaks kindlasti jääma looduslikuks, sellega ei tohiks teenida tulu.

Ümarlaual pidasid ettekanded veel Põlisrahvaste Sihtasutuse nõukogu liige Kalle Eller, Maavalla Koja esindaja Madis Iganõmm, Eha Metsallik Kädva külaseltsist, Meelis Mägi keskkonnaametist ja Rein Pajunurm Rapla Maakonna Spordiliidust. Modereeris Raplamaa Omavalitsuste Liidu tegevjuht Silvi Ojamuru.

Maavanem kutsus Kädvale kärama mäekummardajate teemal

Foto: SIIM SOLMAN

Eha Metsallik, kel jäi Kädval käratsemiseet väheks

Kui keegi peaks arvama, et mäekummardajad on loodususku inimesed, siis on see eksitav. Paluküla Hiiemäel plaanitakse arengustrateegia „Raplamaa aastani 2027" järgi mitmeid kordi suurendada külastuskoormust võrreldes senisega. Hiie vaikus kui loodusvara tuleb unustada.

Mathura pakkus küll meie maa pühapaigad Eestimaa tunnusmärgiks, kuid Paluküla Hiiemäe rahavankri ette rakendamine tõmbab kriipsu peale sealsele loodusele. Esialgu pakuti sinisilmsetele loodusinimestele mäataskatusega väikest teenindusmaja, mis Hiiemäe vaadet ei riku ning kus kajastatakse loodust, ajalugu, hiietavasid lisaks sporditegevuse toetamisele. Väärtustatakse kogu tervikut!

Nüüd selgusid tunduvalt suuremad soovid, nii et plaanitavatesse hoonetesse võib riputada Hiiemäe taimepildid n-ö ajalooteema hulka. Siin kasvasid kunagi 40 meetri kaugusel siumari ja kuutõverohi, piibelehed ja anemoonid, maarjalepp, lodja- ja türnpuud ning laulsid midrilinnud. Sinna ajaloo nurka võib varsti ka suusatava/kelgutava põlisrahva paigutada, kes looduse vägevust austas ning kõneles imelikku ugrimugri keelt.

Tarisin Kädvale kohale korvitäie muinasaja inimeste tööriistu, et näidata „kivist ette ja punaseks", et ka varem juba, vähemalt 300 inimpõlve on siin piirkonnas inimesed elanud ning ega too suur Paluküla Hiiemägi ole neilegi märkamata jäänud. Ainult et eelnevad põlvkonnad pole sinna soovinud tehnilisi rajatisi püstitada. Näiteks võimsa linnuse rajamiseks olnuks see ju parim paik, kui veel arvestada muinasaegset põlisteede hargnemist Palukülas.

Soovisin Kädval kohalikust ajaloost kõneldes tuua kolm sarnast paralleeli 10 km kaugusele jääva Vahastu Maalinnaga, kus kaitse all on samuti väga väike osa tervikust, teiseks, kohalikud peavad kaitsma põlisväärtusi oma vahenditega riigi vastu ning kolmas sarnasus on kruusa kaevandamise suured kahjustused, näiteks Paluküla Hiiemäest Lelle sigala ehitusele veetud nurk.

Nüüd kipub lisanduma ka neljas sarnasus, nimelt Vahastus on loomalaudad ehitatud maalinna idavalli peale, Hiiemäele on aga plaanis ehitada tõstuk ja vaatetorn. Hiitesse ehitatud mõisatel pole hästi läinud (näit Linnaalustel, Piiumetsas), hiiekirikud peavad seni riigi toel paremini vastu. Hiiemäe jalamil asunud Liivaku talul pole samuti hästi läinud...

Kristliku kiriku rahusaadik oli ka Kädvale kutsutud. Nagu ta ütles, et tuli vaatama, kaua see sõda kestab. Seni on mõned osapooled seda dialoogi pidamiseks nimetanud. Sõjas ei ole ju võitjaid, kõik ju kaotajad. Põlisrahvad üritavad paljusid mänge vana tava järgi ikka viigiga lõpetada, et kõik osapooled tunneksid ennast hästi.

Vilbaste nimetatud Hiiemäe Reevimägi tähendab peaaegu et kalda kaljut (rocca al mare). Ka Lelle mõis asub Reevimäel. Kõik ehitised, mis asuvad kunagistel kõrgetel merekallastel, asuvad Reevimägedel, näiteks enamik Peterburi ümbruse mõisalosse. Kardetakse kasutada isegi Hiiemäe sõna, näiteks Kõnnumaa maastikukaitseala voldikus. Tänapäeva noortele ajaloolastele õpetatakse, et kirikud ja mõisad on pigem paljusid hiiekohti kaitsnud/säilitanud/hoidnud. Kindlasti on seal ka kuigipalju tõde.

Maavanem kõneles Kädva kärajal kõige kõrgemast Loode-Eesti mäest ja Eesti suurimast rabajärvest Loosalu rabas. Loosalu väiksem järv on tekkinud laugaste ühinemisel, suurjärv on päris järv, mille nimi on Venepõlve. Loosalu rabas on Kädva pool ka rabasaar, kus asusid kaks Venepõlve talu. Pole midagi imestada, et too nimi kipub ära kaduma. On ära unustatud, et vene tähendab meie keeles paati. Paadikujuline kivikirves on venekirves, mida oli mul au Kädval ka päriselt näidata.

Laugastes ujumise ja venekirve põhjaminemise kaudu võib välja jõuda nõidade teemani ja Lintsi jõeni ja... Kuid keeran siit rahva ja laste kodeerimise/hirmutamise poole politsei ja terviseedendajate suunal, et kõik on nii ohtlik. Puud kukuvad kaela, kõik taimed on mürgised ning kõik putukad hammustavad. Rääkimata mägedest ja kiikedest. Külakeskustes käiakse inimestele hoiatusi jagamas ja koolides õpetatakse, et lumepalli sisse kivi panna ei tohi.

Kuid keeran tagasi helgema, päris ajaloo suunale, et Kädvat on 1312 n-ö esmamainitud. Tegelik asustus on tunduvalt ürgsem.

Oluliseks pean seda, et 2004. a E Liiduga liitumisel võeti Kädva külalt kaitse maha seoses 16 alleepuu mahasaagimisega. Küla keskel mäel on õnneks veel kaitset hoidvad männid alles, kus mäletatakse kellaga mändigi.

Ja jõuangi mäekummardajate juurde. Nimelt kodanik Mikk Mutso kõneles Kädval toredasti kaasaegsetest olümpiamängudest, kus heade sportlike saavutuste lootuses kummardatakse püha mäe poole. Tõesti hea võrdlus meie Paluküla Hiiemäega. Kõigile kohalikele sportlastele head püha mäe poole kummardamist soovides, pöörduge siis enne starti näoga Meka poole. Kuid oma ehitiste jaoks mäe pealt kruusa ning mäe otsast palke puutuda pole hea.

Võite mind uskuda, olen pool elu spordimetoodikuna töötanud. Sellegipoolest jääb alati arusaamatuks spordi juures see *domiki i dumbotski* teema. No lauamängud, või meie vööndis ujumine, kuid milleks on vaja matkajatel ja jalgrattasportlastel - orienteerujatel, suusatajatel, jooksjatel jt, kes kõik Kädval esindatud olid – hooneid Paluküla Hiiemäe jalamile?

Väga naljakas oli kuulata, kuidas ka loodususku inimestele pakuti rajatavais hooneis kokkusaamise võimalust. Ma nagu arvan, et neile peaks kokkusaamiseks Tõnniaugust ning põlisest lõkkekohast mäeotsas piisama.

Kasutades võimalust, kutsun inimesi – ajalooja loodusesõpru - kevadel Paluküla Hiiemäe otsa, L. Meri sünnipäeval Tule Tee Tulemisse Kaali meteoriidi langemist tähistama. Kõik maailma usundid algavad ühtmoodi, et täht langes ning kuulutas...Võtke väelõkkesse igaüks puuhalg ka kaasa.

Tule osale Euroopa moodsaima tootmise käivitamisel!

KOHILA VINEER

Läti puidutöötlemisettevõte Latvijas Finieris AS on üks Euroopa juhtivatest vineeritootjatest. Kohila Vineer OÜ on Latvijas Finieris AS tütarettevõte. Kontserni koguinvesteering oma Eestis asuvasse tehasesse Kohilas ulatub kuni 80 miljoni euroni, mis on üks viimase aja suuremaid investeeringuid Eesti tootmissektoris.
Kohila Vineer OÜ on kasepuidust spooni ja vineeri valmistav puidutöötlemise ettevõte. Lõpp-tooteks on kõrgekvaliteediline niiskus- või veekindel, erinevate pinnakatetega vineer, mille peamised kasutusvaldkonnad on ehitus, transpordi tööstus, laevaehitus ja mööblitööstus.
Avatava tehase käivitumisel lisandub tehases 150 uut töökohta.

Ootame oma meeskonna täienduseks

RAAMATUPIDAJAT

PEAMISED TÖÖÜLESANDED:
- Arvete haldamine ja sisestamine
- Laomaterjalide arvestus
- Väikevahendite arvestus
- Inventuurides osalemine
- Vanemraamatupidaja assisteerimine

SINULT OOTAME:
- Erialast haridust ja töökogemust raamatupidajana vähemalt 3 aastat;
- Raamatupidamis- ja maksualase seadusandluse tundmist
- Arvutioskust tavakasutaja tasemel
- Eesti keele oskust kõrgtasemel ja Inglise keele oskust kesktasemel
- Täpsust ja rutiinitaluvust

KASUKS TULEB:
- Töökogemus tootmisettevõtte raamatupidajana
- Töökogemus programmiga AX Dynamics
- Vene keele oskus

OMALT POOLT PAKUME
- Kaasaegseid töö- ja olmetingimusi valmivas tootmishoones
- Väljaõpet nii kohapeal kui teistes Latvijas Finieris AS tehastes Lätis
- Turule vastavat töötasu

Kandideerimiseks saada oma CV või enesetutvustus hiljemalt 06.03.
e-posti aadressil reet.treial@kohilavineer.ee või Jõe 21, 79808 Kohila.
Täiendav info tel 5688 8517 Reet Treial.

Rapla maavanema Tõnis Blanki kõne riigi sünnipäeva puhul

Vabariigi 98. aastapäev

Iga aasta 24. veebruaril tähistame meie riigi sünnipäeva. See on tähtpäev meie südames ja hinges, mis aitab teadvustada selle sündmuse tähtsust ja tähendust, mis tuletab meelde, et meie iseseisvus on paljuski ime või kingitus.

Seda päeva tähistades loome ka tingimused eesti keele, meele ja kultuuri eluvõimelisuse tagamiseks. Selleks aga on vaja riigi ja rahva vastastikust usaldust, inimeste hoolitsevat ja uhket suhtumist oma riiki.

Täna tähistame Eesti Vabariigi 98. aastapäeva. Eelmisel aastal tähistasime Järvakandis Eesti Kaitseliidu taasloomise 25. aastapäeva. Eelmisel aastal sai ka Rapla maavalitsus 25-aastaseks, sel aastal on sama tähtpäev ROL-il. Eelmise aasta lõpus ja käesoleva alguses tähistame mitme valla 25. sünnipäeva, Rapla vald suisa 125-ndat. Sel aastal täitub ka 25 aastat Eesti taasiseseisvumisest. Iseseisvus on nüüd juba kauem kestnud kui I Wabariigi ajal. Küllap ajaloolased ja poliitikud võrdlevad neid kaht perioodi, küllap tuuakse välja kummagi perioodi saavutused ja ebaõnnestumised.

Tõnis Blank. Foto: SIIM SOLMAN

Reformid

Kogu taasiseseisvunud ajal on meid üle kallatud kõikvõimalike reformidega. Eks see on ka vajalik olnud, sest tuli ju iseseisev riik otsast peale uuesti üles ehitada. Mitmedki ümberkorraldused on juba mitmendal ringil. Elu muutub, nõuded muutuvad, ootused muutuvad. Muutub ka rahvusvaheline keskkond meie ümber. Muutub kahjuks ebastabiilsemaks, vaenulikumaks... Sellest johtuvalt on tulnud ka sisepoliitiliselt meie võimalusi ringi jagada jätmaks suuremat osakaalu julgeoleku tagamiseks.

Öeldakse, et kui enam millestki rääkida pole, räägi ilmast.

Näitleja Evald Aavik (sai just Kulka elutöö preemia) on öelnud: „Nii väikesel maal ei saagi olla oma ilma. Ikka tuleb mõni madalrõhkkond idast, kõrgrõhkkond läänest, ikka oleme teiste mõju all."

Küllap mõtles näitleja ilma laiemalt – oleme ju siin Läänemere nurgas pidevate üleilmsete poliitiliste tõmbetuulte keerises.

Sellele vaatamata tuleks senine tormlev areng asendada tasakaalukama protsessiga, mis suurendaks sotsiaalset solidaarsust ja sidusust. Vastasel juhul peame ikka ja jälle rääkima rahva võõrandumisest riigist.

Eesti on Euroopas. Aga Euroopat pole veel igalpool Eestis. Meil on veel kante, mis on maha jäänud tänastest infotehnoloogilistest võimalustest. Vahel tekib tunne, et Eesti ees seisvate väljakutsete lahendamine pole edenenud nii kuis oleme soovinud. Võib-olla on ka ootused liig suured? Oleme tahtnud kõike ja korraga.

Hiina filosoof Konfutsius (551-479 eKr) on öelnud: „Hästi valitsetud riigis häbenetakse rikkust. Halvasti valitsetud riigis häbenetakse vaesust."

Kumba peaksime meie häbenema?

Haldusreform

Haldusreform peaks suurendama elanike perspektiivitunnet. See on oluline, mitte niivõrd omavalitsuste haldusvõimekuse suurendamine. See on eeldus, et midagi muutuks, kuid praegusel kujul on tegemist rohkem juhtimisreformiga. Ja tegemist on nn toetatud sunniviisiliste ühinemistega ja seejärel teises etapis toetamata sunniviisiliste ühendamistega.

Omavalitsuste konkurentsivõime ja kodanike elujärg ei sõltu niivõrd elanike arvust vallas, kuivõrd valla geograafilisest asukohast.

Tallinna külje all olev 1000 elanikuga vald on igal juhul edukam kui 200 km kaugemal soode ja rabade vahel asuv 5000-pealine omavalitsus.

Mingi kandi konkurentsivõime määrab eelkõige riiklik regionaalpoliitika, mitte omavalitsuspoliitika. Kuitahes tugev omavalitsuspoliitika ei saa asendada regionaalpoliitika puudumist.

Usk, et elu läheb paremaks, on asendumas lootusega, et asi ei lähe halvemaks. Kindlustunne on kahanemas – sellest lähtuvalt kahaneb ka sündimus, kahaneb rahvastik.

Kiiremas korras tuleks käivitada rahvastikutaaste programm, mida teadlased on juba ammu välja pakkunud. Kuni 17-aastaste laste arv rahvastikus väheneb jätkuvalt: 1990. a alguses oli nende laste koguarv rahvastikus ligi 416 000, 2014. aasta alguses vaid ligi 213 600.

Pagulased

Rahvusvahelises plaanis on väidetud, et riikide ülesehitamine on üks olulisemaid küsimusi, kuna nõrgad või äpardunud riigid on paljude tõsiste ja raskesti ohjatavate probleemide allikas (olgu selleks vaesus, aids, narkootikumide levik, kodusõjad või terrorism).

Poliitiliselt ebaõnnestunud riigid on hädaks ja nuhtluseks kõigile oma naabritele. Ehk peaks rohkem jõudu ja energiat kulutama sellele, et aidata korda luua pagulaste kodumaal. See ei ole kerge. Kuid kerge ei ole ka majutada põgenikke, kui terve riik rahvast tühjaks jookseb. Selle tulva ees on ka Euroopa suurriigid jänni jäämas.

Tänapäeva maailmas on käimas sõjad, kus võideldakse ideedega ideede vastu. Ideede võitlus vapustab vaimu ja hinge, elutunnet ja väärtusteadvust, eetikat ja maailmavaadet.

Pole midagi uut siin päikese all. Suuremaid ja väiksemaid rahvaste rändamisi on ajaloos olnud korduvalt. Neid on kirjeldatud juba Piibliski. Ka Raplamaal jagati valdade vahel pagulaste kvoote 1992. aastal Balkani kriisi ajal. Toona valmistuti 27 pagulase vastuvõtuks, keda aga reaaalselt siia ei jõudnud.

Tõeliselt hätta sattunud ligimesi tuleb aidata. Ja Eesti on oma valmisolekust teada andnud. Kuid meie ajalooline kodukord peaks sissetulijatele normiks olema. Meie keelt ja kultuuri ei hoia mitte keegi teine siin maailmas.

Raplamaa inimesed ja tegemised

Vaatamata mõningatele tagasilöökidele, võime tänasel pidupäeval siiski uhked olla meie maakonna inimeste üle, kes tegutsevad ja toimetavad oma parema äratundmise järgi. Oma sisemise sunni ajel.

Oleme elus, hingame oma vaba riigi hingust. Otsime tasakaalu - looduses, maailmas, Eestis ja Raplamaal. Viimasel ajal on meie elu mõjutanud olulist otsustamist vajavad teemad: Via Baltica, Rail Baltic, riigireform, maakonnaplaneering, PKT .... Elame kohati ikka projektipõhiselt, mis tekitab pingeid, ebastabiilsust ja tõmblemist. Vaja oleks suuremat arengulusti.

Eelmisel aastal alustas maakonna bussiliinidel uus vedaja – Hansa Bussiliinid. Suuri investeeringuid ja uuendusi tegid läbi Järvakandi klaasivabrik – O-I Production Estonia - ja Kohila Vineer. Tegevust alustas uus ettevõte Järvakandis – Krynicki Glass Recykling OÜ. Asutatud sai uus SA Raplamaa Haigla, mille asutajateks on ROL ja PERH.

Suurimaks eelmise aasta PR-sündmuseks võib kindlasti pidada meie maakonna esitlemist Helsingi Mardilaadal, kus meie delegatsioonis oli 130 inimest. Toimus vabariiklik künnivõistlus Kehtnas. Toosikannus korraldasid meie kultuuritöötajad üleriikliku seminar-laagri, üllatades oma kolleege suurepärase rock-ooperiga. Avati Kuusiku omapärane moodul-lasteaed. Tunnustasime meie tublimaid ettevõtjaid, kodukaunistajaid, õpetajaid, lõpetajaid, külasid ja sädeinimesi, sportlasi jt. Valisime aasta ema ja aasta naise.

Jätkuvalt toimusid meie maakonna märgilised üritused: kirikumuusika festival, Varbola Puu ja üha suurema rahvusvahelise osavõtuga Märjamaa Folk. Kuulus on Kohila ettevõtmine „Mäng on väikese inimese töö". Ja suurte meeste mäng korvpalliplatsil, mis päädis Eesti meistrivõistluste pronksiga, joovastas kõiki raplamaalasi. Kõiki tegemisi ei jõuaks ette lugeda, enne läheks Issanda päike looja. Igal juhul suurimad tänud veel kord kõigile, kes on kujundanud meie maakonna kuvandit ja elustanud meie elu. Meie kandi mees Uku Masing on väljendanud mõtet, et tuleb elada elusamat elu.

Alanud aastal viime läbi maakondliku laulu- ja tantsupeo. Sel aastal võime tähistada ka Paka mäel alguse saanud Muinas-Eesti parlamendi ehk kärajate 800. aastapäeva.

Ilus oled, Isamaa

Muinasajal rändas osa meie esivanemaid üle Soome lahe põhja poole, neist said soomlased. Osa jäid siia – Eestisse. Siiajäämise põhjendus Oskar Looritsa järgi: "...kuid kindlasti jäid koju ka need, kel oli kiindumus oma kodusse nii püha, et nad teadlikult tahtsid kaitsta oma kodumaad ja võidelda selle vabaduse eest viimse vere tilgani. ...just verega kinnitatud isamaa-armastus järeldas, et kergemini saavutatava jõukuse asemel võõrsil eelistati ometi palju raskemat vaeva ja vaesust kodumaal, mille metsade ja soode harimiseks ohverdati põlvest põlve jõudu ja tervist, et võitluse kõrval ka tööga kinnitada oma koduarmastust ja katkematut seost isamaaga. Seda seost ei suuda võõrad enam murda."

Mulle meeldib meie kandi mehe Ülo Vooglaidi mõte: on vaja järjekindlalt maailmale märku anda, et siin Läänemere kaldal on üks väike, visa ja nupuka rahvaga riik, kes on etendanud läbi aegade, eriti aga lähiminevikus võtmerolli maailmakaardi muutmiseks.

Olen õnnelik ja loodan, et ka paljud teist – et elame just selles ajas ja ruumis, kus oleme. Et meie kauged esivanemad on asustanud selle maakillu siin Läänemere kaldal ja kestma jäänud.

Meie vanemad ja vanavanemad on pidanud selle maa pärast sõdu ja lahinguid, palju kaotanud, aga ka palju saavutanud. Meie kohus on säilitada seda maailmas ainulaadset Eesti kultuuri ja hoida seda ka tulevastele põlvedele.

Ja veel üks tsitaat: „Kui me oma võimete rakendamises seni oleme sageli äpardunud, siis peamiselt seetõttu, et me ise oma olemust küllaldaselt ei tunne. Kui me aga oma otsustavat lahingut tahame võita, siis on vähe sellest, et oleme šabloonilised eurooplased, vaid nüüd peame olema juba ehtsad eestlased ja just eestlastena eluvõitluses läbi lööma. See on meie kohustus, millest ei tohi olla taganemist."

See mõte võiks olla öeldud justkui eile, kuid tegelikult pani selle kirja Oskar Loorits raamatu „Eestluse elujõud" sissejuhatuses. Raamat ilmus Upsalas 24.02.1951.

Raplamaal on väärtuslikud inimesed ja väärtuslikud maastikud oma nähtavate ja nähtamatute kihtidega. Igaühel on olemas oma isiklik väärtmaastik. Sisemine.

Ma tänan kõiki raplamaalasi tehtud tööde ja tegemiste eest, millega te olete kaasa aidanud oma kodukandi ja riigi ülesehitamisele, oma valla- ja külaelu edendamisele, oma pere hoidmisele ja meie ühiste väärtuste edasikandmisele.

Palju õnne meile meie vabariigi sünnipäeva puhul! Elagu Eesti!

Raplamaal on väärtuslikud inimesed ja väärtuslikud maastikud oma nähtavate ja nähtamatute kihtidega.

Eesti demograafiline seisund ja selle suundumused

17. veebruaril oli Riigikogu konverentsisaalis Eesti rahvastiku toetusrühma demograafiakonverents. Avaldame mõningate kärbetega toetusrühma konsultandi D.Sc Jaak Uibu sissejuhatava ettekande.

Eestil on viimasel veerandsajal rohkelt saavutusi, mille üle võime heameelt tunda. Nendest kõnelevad meie president ja peaminister pidulikult pidupäevadel. Meie murekohtadeks on kahanev sündimus ja rahvaarv, mille tulemusel rahvastik vananeb ja tema taastepotentsiaal halveneb.

Need seavad kõik meie saavutused pikemas plaanis kahtluse alla. Kakskümmend aastat enne iseseisvuse sündi keelitas kuulus soome keelemees ja poliitik Eemil Nestor Setälä noort Aino Kallast kasvatama oma lapsi soomlasteks, sest eestlased on hääbuv rahvas. Ometi Eesti riiklus sündis, aga hääbumise oht statistiliste trendide alusel pole kuhugi kadunud. Seepärast tuleb neist probleemidest ausalt ja avameelselt rääkida. Tuleb otsida erakondade konsensuses lahendusi.

Ligi kakskümmend aastat tagasi, 12.-13. aprillil 1996. aastal toimus Sakala keskuses kolmas rahvusliku kasvatuse kongress, kus murelikult käsitleti Eesti demograafilist olukorda. Kohal olid president Lennart Meri, peaminister Tiit Vähi, ministrid ja ka haritlaskonna esindajad, üle 700 osavõtja. Minul oli au teha üht kongressi põhiettekannetest - rahva tervisest. Kongress sai tõukeks riikliku tähtsusega küsimuse arutelule „Rahvuse tulevik“ Riigikogus 4. juunil 1996.

Arutelu ette valmistanud kultuurikomisjon pidas seda aprillis toimunud III rahvusliku kasvatuse kongressi jätkuks, et jõuda ka tegelike lahendusteni. Põhiettekanded pidasid kultuurikomisjoni esimees Tõnis Lukas, haridusminister Jaak Aaviksoo ja sotsiaalminister Toomas Vilosius. Mul on meelde jäänud, et Tõnis Lukas põimis oma ettekandesse mure Eesti Rahva Muuseumi ehitamise pärast.

Tänaseks on see mure murtud, aga rahvas kidub edasi. Kaks aastat pärast kongressi ja arutelu Riigikogus – 1998. aastal - kukkus summaarne sündimuskordaja 1,3-le, mis on madalaim Eestis viimase saja aasta jooksul. See peaks olema 2,1, s.o vähemalt 2,1 last keskmiselt naise kohta, kui kehtivad konkreetse aasta sündimusnäitajad.

Juba 1996. aastal „Rahvuse tuleviku“ puhul olin häiritud, et arutelu algul otsustati, et midagi **ei otsustata.** Ja see tühja tünni hääl on kestnud juba kakskümmend aastat! Seepärast on rahvastiku toetusrühma tegevuskavas järgmine punkt: võtta Eesti demograafiline olukord Riigikogu täiskogu päevakorda riiklikult olulise küsimusena selgete nõuete kohaselt – kohustuslik otsus, teaduslikul alusel ettevalmistus jne.

Jätkuvalt vaieldakse selle üle, kas Eestis on rahvastikukriis või mitte. Või ehk on tegemist Lääne-Euroopale omase arengustaadiumiga, nagu kirjutas mulle ERR-i juhatuse esimees Margus Allikmaa. Otsisime koostööd Eesti Teaduste Akadeemia juhatusega rahvastikukriisi uurimisel. Saime vastuseks keeldumise. Minu andmetel esimesena ennustas rahvastikukriisi prohvetlikult 1990. aastal Ago Teder, kes hiljem andis välja raamatu „Isade foorum“. Oleme ju taasiseseisvumise järel kaotanud kuuendiku elanikkonnast ja juba üle paarikümne aasta jääb taastetasandist puudu neljandik sünde. Erandlikult teistest riikidest ei olnud Eestis ja Lätis sõjajärgset beebibuumi, mis oleks rahvast kosutanud. Rääkimata sõja ja okupatsioonide inimkaotustest.

Oleme ju taasiseseisvumise järel kaotanud kuuendiku elanikkonnast ja juba üle paarikümne aasta jääb taastetasandist puudu neljandik sünde.

Rahandusministeeriumi möödunud aastal koostatud eelarvestrateegia dokumendis on kirjas: **Alaealise elanikkonna ehk 0–17-aastaste laste arv rahvastikus jätkuvalt väheneb: kui 1990. aasta alguses oli nende laste koguarv rahvastikus ligi 416 000, siis 2014. aasta alguses vaid ligi 243 600**.

Vaidluse illustreerimiseks esitame lõigu Riigikogu liikme Kalle Pallingu aastatagusest vastuskirjast: *tänast demograafilist olukorda Eestis kriisiks nimetamine sõltub seisukohavõtja soovist ning mina ei pea Eestis rahvastikuga toimuvat kriisiks. Kui lähtume vaba inimese vabast tahtest, siis ei saa ju kedagi sundida peret looma ja lapsi saama …*

„Kas Eestis on rahvastikukriis?“ - selle küsimuse saatsin poolteist aastat tagasi kirjalikult kaheksale ministrile, palusin selget seisukohta ja vaid haridusminister Jevgeni Ossinovski tunnistas seda, ehkki ainult oma nõuniku kaudu. Ülejäänud keerutasid pikalt ja laialt, aga välja öelda ei julgenud, eitada ka ei saanud.

Tsiteerime lõpuks veel minister Urve Palot, kes 18. veebruaril 2015 Riigikogus ütles: *„Majanduse areng sõltub ainult ja ainult sellest, milline ja kas meil on inimressurssi. Eesti riigis paraku aastaid ja aastaid ei ole inimressurssi panustatud ja tulemused on täna käes. Meil on sündimus napilt 1,5 last fertiilses eas naise kohta, väljaränne hoogustub iga aastaga.* Niisiis kogeme rahvastikuprobleemidele hinnangu andmises arvamuste virvarri, mis on pidurdanud poliitikute tahet lahenduste otsimisel.

Meie olukord on tõesti keeruline. Ja kogu maailm on muutumas üha keerulisemaks. Olen kogunud megatrende lääne ühiskonna arengu kohta. Leidsin neid tosina ringis, mis pole veel kõik: sekulariseerumine, alusväärtuste lagunemine, industrialiseerimine, ülerahvastumine, linnastumine, individualism, emantsipatsioon, globaliseerumine, traditsioonilise perekonna muutumine, teaduse areng „tootvaks jõuks“, bürokratiseerumine, vastutuse ähmastumine, lõhe suurenemine rikaste ja vaeste vahel, kliimamuutused… Oleme tõelises tuulte pöörises.

Aga otsime nüüd vastust küsimusele, kuidas erinevad pere- ja rahvastikupoliitika omavahel? Lühivastus on – nagu osa ja tervik. Sotsiaalministeerium on juba aastaid lähtunud rahvastikuküsimustes eeskätt perepoliitika kontseptsioonist. Et dokumentides on kasutatud rahvastikupoliitika terminit, ei muuda asja. Perepoliitilised meetmed on vajalikud ja sotsiaalministeerium neid rakendades täidab temale kitsas spektris pandud ülesandeid. See olukord võib küll rahuldada ametnikkonda, aga mitte kahanevat elanikkonda.

Nimetagem mõned rahvastikupoliitika valdkonnad ehk komponendid kooskõlas ÜRO ja Euroopa Liidu dokumentidega: vaimukultuur ja ühiskondlik moraal, elanike riigisisene turvalisus, riigi rahvusvaheline turvalisus, rahvaharidus, rahvamajandus ja nii edasi, kokku vähemalt tosin valdkonda. Esitasin need valdkonnad sotsiaaltöötajaile ja palusin neid tähtsuse järgi reastada. Nii kujunes seitseteist aastat tagasi rahvastikupoliitika mudel, mille üks komponente on perepoliitika.

Demograafilisele käitumisele toimib aga müriaad tegureid, mida perepoliitika ei hõlma ja sotsiaalministeerium ei kata. Riigikogu kultuurikomisjoni tookordne esimees Mart Meri tunnustas mudelit sõnadega: „See skeem peaks olema kogu aeg silme ees igal riigiametnikul.“

Kui mõelda nüüd edasi, mida nimetatud valdkonnad teenivad ja kas iga inimene vajab neid. On otse kummaline, et see, mida me vajame, on taandatav ühele sõnale. See on turvalisus või turvatunne! Igaüks, nii president kui ka korstnapühkija vajavad kogu eluks turvatunnet. Küllap olete minuga nõus, et võimalusi murendada rahva turvatunnet on mitte vähem kui võimalusi seda suurendada. Omakorda turvatunnet aitavad hoida perekond ja kodu. Minu kodu on mu kindlus, nagu ütlevad inglased.

Perepoliitika on sotsiaalministeeriumi kujundada, aga **rahvastikupoliitika on ministeeriumide vaheline funktsioon.** Sotsiaalministeerium keskendub eeskätt peretoetustele, aga näiteks majandussüsteem loob majandusruumi, kust inimesed oma palga välja teenivad. Kumb on suurem, kas toetus või palk? Kõige kompetentsemaid ametnikke rahvastikuküsimustes leidsin siiski rahandusministeeriumis, kelle alluvuses töötab statistikaamet.

Keskkonnaminister Marko Pomerants ministeeriumi põhimäärusele toetudes kinnitas oma läinudsuvises vastuskirjas, et tema valdkonda rahvastikupoliitika ei kuulu. Näib, et ega põhiseadusega ikka keskkonnaministeeriumi põhimääruse vastu ei saa.

On otse kummaline, et see, mida me vajame, on taandatav ühele sõnale. See on turvalisus või turvatunne!

Eristada tuleb organisatsioonilis-administratiivseid rahvastikupoliitilisi meetmeid spetsiifilistest rahvaarvu ja sündimuse suurendamise abinõudest. Esimeste olemasolu on eelduseks, et spetsiifilised abinõud välja töötatakse ja rakendatakse. Väga paljud ideed on jäänud sinnapaika, sest pole lihtsalt seda institutsiooni, kes need ellu viiks. Pean silmas eeskätt Riigikogu rahvastikukomisjoni ja täitevvõimu juures ministrite valitsuskomisjoni koos selle juurde kuuluva töörühmaga.

Lõpuks esitan näite korras ettepanekud, mis ei peegeldu toetusrühma tegevuskavas: **esiteks**, Eesti rahvastikutaaste regionaalprogramm, koostatud rahvusliku arengu ja koostöö instituudis aastal 2004, mida toetas ka president Arnold Rüütel oma Akadeemilise Nõukoguga; ERARE üksikuid põhimõtteid rakendab uskumatult tubli Tiit Niilo, aga tervikuna riik ei kasuta neid; **teiseks,** aborditegemist ootavate isikute psühholoogilis-sotsiaalne nõustamine, mille pakkusime sotsiaalkomisjonile välja kümme aastat tagasi. Lootus oli, et ehk suudame sellega päästa mõnegi protsendi sellest 5000 lootest, kelle eluküünal kustutatakse ammu enne esimest hingamist.

Kolmandaks, ettepanek viimasest ajast: Riigikogus menetletavate eelnõude normitehnika eeskiri aastast 2011 sätestab seaduse seletuskirjas seaduse rakendamisel nõude demograafilise mõju hindamisest. Täienduseks sellele: demograafilise mõju hindamisel rakendataks eksperte Statistikaametist, Tartu Ülikoolist ja Tallinna Ülikoolist.

Neljandaks laename ühe soovituse Reformierakonna asutajalt, Riigikogu kahe koosseisu liikmelt Uno Merestelt: *Abiellugem! Isikliku õnne, oleviku ja tuleviku nimel – abiellugem! Ja ärgem jäägem oma abikaasaga kauaks ainult kahekesi! Ja ärgem tema otsimisega liialt kaua venitagem!* Tal oli tuline õigus, sest naiste keskmine vanus esmaabiellumisel läheneb juba kolmekümnele (2014 – 28,7).

Viiendaks, tippjuhtide kompetentsikeskuses käivitada asekantsleritele rahvastikuseminar.

Kuuendaks, rahvale on vaja, et riigimehed näitaksid omaenda perekonnaeluga isiklikku eeskuju! Sellega olen jõudnud delikaatse barjäärini.

Rapla maakonna hõbedase vapimärgi pälvisid Mihkel Kukk, Margit Kuhi ja Rein Voorel (paremal). Nende vahel on Raplam Redeliga tunnustatud Piret Minn.

Maavanem võõrustas külalisi Märjamaal

Reet Saar

Neid ridu kirjutades on silme ees pikk viimaste päevade sündmuste rivi, mida raamib sinimustvalge. Eesti sünnipäev. Meie kõigi tähtpäev.

Maavanem korraldas oma tänavuse vastuvõtu Märjamaa rahvamajas. Majaperenaised olid lava kaunistanud valge kanga ja valgete lilledega, millele suunati sinist valgust, lava tagumine kardin lisas musta ja olidki rahvusvärvid koos. Lava kohal hõljusid raagus okste vahel rahvuslinnud pääsukesed. Tulemus oli lihtne, selge ja arusaadav, nagu ütles kujundust kiites ROL-i juhatuse esimees Margus Jaanson.

Sünnist saati kannan ma endas isalt päritud maad, emalt päritud keelt. Nii tabavalt on Virve Osila luulesse pannud isamaa ja emakeele. Mis toimub isamaal, tõi maavanem Tõnis Blank oma kõnes ilusas eesti keeles välja. Ta märkis, et tänavu täitub veerand sajandit Eesti taasiseseisvumisest. 25-aastane on ka Rapla maakond ja Kaitseliit. Kõik need aastad on meid üle kallanud reformidega, sest oma riik on tulnud üles ehitada.

Puudutamata ei jäänud muutunud julgeolekuolukord. Suurendada tuleks sotsiaalset sidusust, et ei tekiks võõrandumist. Haldusreform on praegusel kujul juhtimisreform: toetatud sunniviisiline ühendamine esimeses etapis ja toetamata sunniviisiline ühendamine teises etapis. Tugev omavalitsuspoliitika ei asenda riiklikku regionaalpoliitikat. Pagulasteemaga seoses meenutas kõneleja, et Balkani kriisi ajal 90-ndatel pidanuks Rapla maakond vastu võtma 27 pagulast, toona ei tulnud siia ühtki inimest.

Kõneleja loetles mullu valminud suuremaid tootmisettevõtteid Järvakandis ja Kohilas, pidas oluliseks Hansa Liinide kui uue vedaja alustamist ühistransporditurul ja sihtasutuse Raplamaa Haigla moodustamist koos Põhja-Eesti Regionaalhaiglaga. Aasta suurimaks PR-sündmuseks hindas ta Raplamaa esitlemist Helsingis Mardilaadal.

Maavanema vastuvõtule kutsutud sättisid end saalis tavapäraselt esmalt tagumistesse ridadesse, aga enne algust paluti esiritta kõige olulisemate tunnustuste saajad. Tänavu esitati maakonna tippauhinna saamiseks üheksa kandidaati. Kordame üle, et Rapla Redel on kunstnik Saima Randjärve kavandatud redelit meenutav skulptuur, mida antakse välja 1998. aastast. 2013 lisandusid sellele ka maakonna kuldne ja hõbedane vapimärk. Omavalitsuste liidu juht Margus Jaanson rõhutas Raplamaa valdade ühtsust ja soovis tippauhinnale pikka iga, sest inimesed väärivad tunnustamist.

Sillerdasid nii La Phoenixi lugude seaded kui ka nende esitajate kostüümid.

Üle anti kolm hõbedast vapimärki. Nii tänati rahvamuusikaõpetaja Margit Kuhi mitmekesist panust, kauaaegset Hagudi kooli direktorit Rein Voorelit ja Rapla koguduse õpetajat Mihkel Kukke.

Rapla maakonna tippauhinna ja kuldse vapimärgi sai pikaaegne aktsiaseltsi Akzo Nobel Baltics tootmisjuht Piret Minn. Oma tänusõnades ütles ta, et need olid ülipõnevad aastad.

„Kui maakond kiidab, on uhke tunne küll," tunnistas Minn. Ta loetles olulisi inimesi, kes tema arengus olulist rolli on etendanud ja kellega redeli pulki n-ö jagada: oma vanemad, keemia, füüsika ja inglise keele õpetajad. „Aga üks redelipulk oleme me kõik, kes me olime ühel stardijoonel aastal 1991," lisas naine.

Tunnustamistseremoonia on oma tonaalsuselt läbi aastate suhteliselt sarnane, iga kontsert on aga eriline. Seekord astusid lavale kolm sädelevates minikleitides muusikut ehk La Phoenix, kes end tutvustades laususid, et nende eesmärk on lennata kõrgelt ja kaua. Elektroonilist poppi esitanud koosluses olid viiul, tšello ja saksofon. Hea meel on lisada, et trio uusim liige, Varbolast pärit saksofonimängija Eliisa Elfenbein on alles tänavu bändiga liitunud. Kavas kõlasid muu hulgas tuntud poplugude töötlused. La Phoenixi hoogne esinemine oli see, mida mitmed nimetasid õhtu kõige toredamaks üllatuseks.

Edasi paluti külalised Ly galeriisse, kuhu rahvamaja kohvik-baar oli katnud suupistelaua. Olgu lisatud, et vastuvõtul pakutud veinid olid saadetud sõprusmaakonnast Kaiserslauternist (Pfalzi piirkonnast Saksamaal).

Galeriis on parasjagu väljas alpinist Jaan Künnapi fotonäitus mägedest. Fotodel olevaid matkajate jalajälgi ja eesmärkide poole rühkimist võib võrrelda kogu meie eluga. Sellega moodustas näitus sündmusele omamoodi laiema raami.

Ruum oli lõbusat jutusuminat täis, oli näha, et inimesed tundsid end hästi. Sellisel hetkel ei taha kõneleda muredest-probleemidest.

Üks vestluskaaslane tunnustas, et maavanem oskas oma kõnes öelda olulisi asju, tehes seda

Maavanem Tõnis Blank.

Mõnusat seltskonda ja häid suupisteid naudib JCI Rapla president Madis Kübar.

Vastuvõtul pakutud veinid olid sõpruspiirkonnast Saksamaalt. Vasakult: Luhtre Turismitalu perenaine Marje Schmidt, Raplamaa ettevõtlike naiste president Tiiu Kärner ja peaspetsialist maavalitsusest Tiiu Susi.

Rapla Redel ootab üleandmist.

Fotod: SIIM SOLMAN

Peolaua ehteks oli kodumunadest valmistatud kohupiima-vahukoore tort.

sõnaosavalt ja kujundlikult. Nii rääkis ta muu hulgas ka ilmast, kus idast tulevad madalrõhkkonnad ja läänest kõrgrõhkkonnad, aga kuulajaile oli selge, mida selle all silmas peeti.

See ajendas ühelt teiselt grupilt küsima, kui turvaliselt nad end Eestis tunnevad. Jutus jõudsid vestluskaaslased hoopis selleni, et nad tahavad elada Raplamaal ja siin oma jälgi jätta.

Maavanema vastuvõtul oli menüüs kaheksa nimetust soolaseid suupisteid. Saage teiegi sellest sõnades osa: vürtsikilu rull ja pariisi kartul röstitud leival; suitsukala (ahvena-heigi) salat küpsetatud taigna korvikeses; lõhemari röstsaia rõngal; madalal temperatuuril küpsetatud seasisefilee punase sibula moosil rukkileiva salati padjal; maksapasteedivaht röstsaial; suitsukana salat taignalusikal; metsaseene salat rukkileiva koorikul; sinihallitusjuustu kreem värske kurgi kausis.

Kosovo missiooni kogemusega rühmaülem Rapla malevas

Leino Priimägi on olnud Kaitseliidu Rapla maleva liige alates 2006. aastast.
Fotod: SIIM SOLMAN

Siim Jõgis

Vabariigi aastapäev 24. veebruar on üks neist päevadest, kui kaitseliitlased avalikult üles astuvad ning oma tegemisi tutvustavad. Rapla maakonnas oli neil tänavu oma roll täita nii Vabadussõja mälestussamba auvalves Rapla kirikuaias kui ka riigi 98. aastapäeva sündmuste korraldamisel Kärus.

Üks neist kaitseliitlastest, kes mõlema sündmuse õnnestumiseks oma panuse andis, oli Leino Priimägi (37). Ta on olnud Kaitseliidu Rapla maleva liige alates 2006. aastast. Liitumisel võttis ta endaga kaasa arvestatava sõjaväelise kogemuse, sest lisaks ajateenistusele mereväes on ta käinud rahuvalvemissioonil Kosovos. Praegu täidab Priimägi oma põhitöö kõrvalt Rapla malevas rühmaülema ülesandeid.

Päritolult on Priimägi saarlane. Teravama kõrvaga inimesed võivad seda tabada ka tema häälduses. Ta kasvas üles Saaremaal ning lõpetas ehitajana Kuressaare ametikooli. Seejärel tuli ta mandrile tööle ning läbis aastal 2000 ajateenistuse mereväes. Kuigi militaarne temaatika pakkus talle huvi juba maast madalast, leidis noormehe soov jätkata laigulises mundris kinnitust just ajateenistuse käigus. Priimägi militaarkarjäär jätkus rahuoperatsioonide keskuses Paldiskis. Nüüdseks kannab see juba pikemat aega Scoutspataljoni nime.

Priimägi oli esimese kahesaja sõduri seas, kes äsjaloodud Scoutspataljoni nimekirjadesse kanti. Lihtne põhjus, miks ta ei soovinud tsiviilellu naasta, oli see, et sõjaväeline kord tundus sobivat. Elukutselise sõdurina oli järgmiseks sammuks osalemine missioonil. "See mõte köitis mind," ütles ta.

Kosovo rahuvalvemissioonile sõitis Priimägi 2003. aastal enne jõule ning tuli tagasi järgmise aasta jaanipäeval. Seal kuulus ta rahvusvahelisse politseiüksusesse. Tema ülesannete hulka kuulus patrullis käimine ning autode kontrollimine.

2003. aastaks olid suuremad konfliktid Balkani regioonis küll läbi, kuid Priimägi sõnul päris rahulik seal siiski polnud. "Kui keegi arvab, et meil oli seal puhkelaager, siis päris nii see ikka ei olnud. Väike närvikõdi käis töö juurde," ütles Priimägi. Õpetlik kogemus oli see igal juhul. Sõdur ise ütles, et pärast Kosovo missiooni vaatab ta maailma teistsuguse pilguga.

Ajamahukas ettevõtmine

Pärast Balkanilt tagasitulekut lõppes leping Scoutspataljoniga ning nii koliski Priimägi Raplasse, kus ootas ees elukaaslane. Oma naise pärast ta enda sõnul Raplasse tuligi. Muu teda tol hetkel selle paigaga veel ei sidunud. Nüüdseks on ta üle kümne aasta töötanud Mivo Ehituses sama eriala peal, mille ta enne militaarkarjääri Kuressaare ametikoolis omandas. Igapäevase töö ning pereelu kõrvalt leiab ta aega ka Rapla malevas oma rühma juhtida.

See vabatahtlikult võetud ülesanne nõuab rohkem aega, kui kõrvalseisjale võib tunduda. Kui arvestada, et õppus kestab ühe nädalavahetuse, siis selleks ettevalmistumine võtab rühmaülemal aega tunduvalt rohkem. Näiteks aprilli lõpus ootab ees suurõppus Hunt, kuhu Priimägi läheb kompaniiülemana. Ettevalmistustööd selle sündmuse õnnestumiseks on tal juba praeguseks kestnud mõnda aega. Eelmisel aastal oli Priimägi Kaitseliiduga väljas kolmkümmend kolm päeva. Selle sisse ei ole arvestatud aega, mis kulus planeerimisele ja ettevalmistusele.

"Olgem ausad, see võtab päris mahuka aja," ütles Priimägi. Aja planeerimine ei ole tema sõnul keeruline, kui pere ja tööandja mõistavad, miks seda vaja on. Enda sõnul on tal vedanud. Perekond toetab ning ka tööandja suhtub Kaitseliitu mõistvalt.

Probleem ei ole selles, kui kaitseliitlane ei saa ühest või teisest õppusest osa võtta, vaid selles, et pärast lubamist ta lihtsalt kohale ei ilmu.

Alt ära hüppamine – valus teema

Metsas õppustel käimine on Priimägi sõnul tema jaoks akude laadimine. Seal on hoopis teine rütm ja elu, mis on lihtsam ja pingevabam. Ümberlülitumine töömõtetelt Kaitseliidu ülesannete täitmise peale ei ole Priimägi sõnul keeruline.

"Kui sul on kutsumus olemas, siis ei nõua see erilist pinget," ütles ta. Ainus pinge on tema sõnul see, et alluvate suhtes tuleb olla paindlik. On olnud selliseid olukordi, kus nädal aega enne õppust ütleb alluv, et temaga võib õppusel arvestada. Enne plaanitud väljasõitu teda kohal aga ei ole. "Hea on, kui ta ütleb, et ei tule, aga üldjuhul ei pruugi nad isegi ette teatada," rääkis Priimägi. Kui neile pool tundi enne väljasõitu helistada, kõlab vastus, et nad ikkagi ei saa tulla.

Viimasel hetkel alt ära hüppamine on rühmaülema sõnul valus. Eriti arvestades, et teised inimesed on selle õppuse õnnestumiseks pikki tunde ja päevi vaeva näinud. Küllap on see igal elualal nõnda. "Olen teiste malevatega ka rääkinud ja see on üks valusamaid teemasid," ütles Priimägi. Ta rõhutas sealjuures, et probleem ei ole selles, kui kaitseliitlane ei saa ühest või teisest õppusest osa võtta, vaid selles, et pärast lubamist ta lihtsalt kohale ei ilmu. "Ükskõikne suhtumine ei sobi. Päris nii ikka ei saa," sõnas Priimägi.

Hea rühmavanem

Algul tuli tal mõte astuda Kaitseliitu ühe kaasvõitleja kaudu, kellega ta Paldiskis tutvunud oli. Kuna Rapla malev ootab alati enda ridadesse aktiivseid inimesi, ei leidnud ka Priimägi ühtki veenvat argumenti, miks seda sammu mitte astuda. Esmalt oli ta jaoülem. Sellele

Leino Priimägi 24. veebruaril Rapla kirikuaias Vabadussõjas hukkunute mälestussamba juures.

järgnes Kaitseliidu koolis õpe rühmaülemaks ning lõpuks ka kompaniiülemaks. Auastmelt on Priimägi lipnik.

Tema rühma nimekirjas on nelikümmend võitlejat. Aktiivsed on neist ehk paarkümmend. Uusi inimesi tuleb juurde küll, aga põhituumik püsib endiselt sama. Seetõttu ütles Priimägi, et Kaitseliit on talle mõnes mõttes ka meelelahutuse eest. Saad sõpradega kokku, keda ammu näinud pole ning nalja saab nendega nabani.

"Metsas ei tohi masendusse langeda. Motivatsiooni tuleb üleval hoida," teadis rühmaülem rääkida. Huumor on selleks sobilik vahend. Kõikide kohustuste juures on rühmaülemal abiks rühmavanem, kes peaasjalikult vastutab varustuse olukorra ja olemasolu eest.

Priimägi ütles, et temal on rühmavanemaga vedanud. Mehe nimi on Heikki Härm. "Ta on väga kohusetundlik ja see amet sobib talle," ütles Priimägi. Kõige kauem on tulnud Kaitseliiduga järjest metsas olla nädal aega. Seda tuli ette nii Kevadtormil kui ka Kotkalennul, kus ta oli instruktor.

Rapla maleva suvisel suursündmusel Põrgupõhja retkel on Priimägi osalenud vastutegevuses, kuid ise rada läbinud veel ei ole. Mõtted on selles suunas siiski liikunud, kuid mees tunnistas, et niisama proovima pole sinna mõtet minna. Raja läbimisele peab eelnema põhjalik eeltöö, mida sel aastal ta ette võtta ei plaani. Raja läbimine jääb kaugemasse tulevikku.

24. veebruar

Möödunud nädalatel jooksis ajakirjandusest läbi, et mõned kaitseliitlased on end sidunud Odini sõdalaste nimelise ühinguga. Priimägi selles probleemi ei näe, kuigi ise ta sellesse seltskonda ei kuulu. "Kui kaitseliitlane ei lähe vastuollu Eesti seadustega, mille kaitsmiseks on ta vande andnud, siis miks mitte," ütles ta.

Odini sõdalaste juurest sõjapõgenike teemale ümber lülitudes sõnas Priimägi, et see on valus teema. On neid inimesi, keda tõesti on nende kodumaal taga kiusatud ja ähvardatud tappa. Samas on ka neid, kes jätavad oma pere maha või veel hullem, müüvad maha, ning tulevad siis Euroopasse.

Kui nad juba siia jõuavad, on neil raske vahet teha, kuid Priimägi sõnul tuleks esimesi kindlasti aidata, kuid teiste puhul vajab selle otsuse langetamine rohkem kaalumist. "Minu nägemus igasuguste kriisikollete puhul on see, et probleem tuleb lahendada kohapeal, mitte hakata põgenikke massiliselt vastu võtma," sõnas Priimägi ning lisas, et see variant tuleks ka odavam.

Minnes edasi märka pidulikuma teemaga, ütles Priimägi, et 24. veebruari tähistab ta aastast aastasse Rapla kirikuaias. Seal asetatakse Vabadussõjas hukkunute mälestussambale pärg. Ka auvahtkonna planeerimine on justkui sujuvalt jäänud tema rühma õlgadele.

Kodus on 24. veebruari puhul pisike pidupäev – ikka pere keskel. Presidendi kõne jättis ta õhtul aga vahele. "Nii palju tuliseid teemasid on praegu õhus, mille käsitlemine teeb mind kurjaks," ütles Priimägi. Vastuvõtu ja kätlemise osa pakkus see-eest rohkem huvi abikaasale.

Kaitseväe paraadi püüab ta võimaluse korral igal aastal siiski vaadata. Kaitseväes teenimise ajal oli ta ka ise vabariigi aastapäeval seal kohal.

Iga kaitseliitlase puhul on ka küsimus, kas ta reaalse sõjalise konflikti korral on valmis relva haarama ja kodumaad kaitsma. Priimägile säärane küsimus kõhklusi ei tekita. "Loomulikult olen ohu korral valmis isamaad kaitsma," ütles ta.

Tänapäeva parim kaitseliitlane: Leino Priimägi

Villu Õun,
leitnant, Rapla lahingkompanii ülem

Tunnen Leinot 2010. aastast, kui ta värske jaoülemana osales õppusel Kevadtorm Rapla lahingkompanii koosseisus. Noor ja hakkaja mees pälvis kiiresti kamraadide usalduse ja silmatorkav tahe ning juhtimisoskus tõstsid ta juba õige pea Loone jalaväerühma pealikuks.

Sealtmaalt on olnud tema kaitseliitline elu kui särav edulugu. Lummav jutustus kangest mehest, kel tarkust inimeste innustamisel ja südikust ettevõetu vormistamisel.

Leino on loomult rahulik ja mõnus sell. Pealtnäha lihtsa moega maamees. Hea huumorisoonega. Saarlane siiski. Õnneks mitte kangekaelne. Põnevaim tema juures on aga miski müstiline jõud, salapära, mis kamraadid teda imetlema ja usaldama paneb. Keegi ei kahtle tema otsustes, suutlikkuses, tahtes. Tema järel võib pimesi minna.

Leino on pärast jalaväerühma pealikuks saamist koondanud enda ümber terve rühma tublisid noori mehi ja naisi, kes piltlikult on koos temaga käinud läbi tulest, veest ja vasktorudest. Viimaste aastate Orkaanid ja Põhjakonnad on täieliselt jäänud tema kanda, kus ta on maleva esindusüksuse juhina alati meie kõigi eest väljas. Näitab Rapla tõelist vägevat palet. Osales Kevadtormil 2013 rühmaülemana. Viimasel mitmel aastal on juhtinud Rapla malevlaste sõjajõude Põrgupõhja retke vastutegevuses (retkel võistlejad on aastaid kiitnud raplakate õiglustunnet ja mõõdukust, ka hoolivust).

2015. aastal anti temale auga õigus juhtida Rapla maleva rühma võidupüha paraadil Kärdlas. Õppusel Hunt 2015 sai tema juhitud rühm kõige keerulisemad ülesanded raskes viivituse lahinguliigis. Selliste ülesannete jagamisel kompaniiülem saab toetuda vaid parimatest parimatele, ja seda Leino ning tema tiim kahtlemata on. Kerged valikud tegelikult.

Meie kangelases tunnevad paljud taasloodud Kaitseliidu kunagised või pikaaegsed aktivistid ja tol ajal ägedad pealikud ära ennast – see mees on nagu meie omal ajal: alati valmis, ennast säästmata, pere ja elu arvelt, Eesti eest, kamraadidega mestis, nende eest. Panuse, suhtumise ja eeskuju poolest on talle väheseid kõrvale panna.

Lasteaedadesse ja koolidesse jõudsid maasikataimed

Mariliis Vest

Räpina aianduskooli korraldatava projekti „Maasikasõbrad“ toel saabusid maakonna lasteaiarühmadesse ja klassidesse maasikataimed, mille eest lapsed nüüd hoolt kandma hakkavad.

Üks osaleja on Hagudi põhikool, kelle lasteaia poolel hakkavad maasikataimede eest hoolitsema kaks rühma: Siilipere ja Mürakarud. Projektist võtavad nad osa esmakordselt. Käisime külas, et uurida, kuidas uus sõber vastu võeti, mida edasi tehakse ning kui palju lapsed maasikatest teavad.

Mõlemasse rühma saabus neli taime, mida kasvatatakse aknalaual. Neid tuleb kasvatajate sõnul veega kasta, pintslikestega tolmutada, lisaks meisterdada neile korv ümber ja kasvamise käigus üles märkida, kuidas taim areneb ning millal õitseb. Tegemist on kuumaasikatega, mille üks sort on kollaste marjadega ja teine punastega.

Projekti eeskiri näeb ette mitmeid tegevusi, näiteks peab iga nädal vastama küsimusele. Esimese küsimusega taheti teada, mitu looduses kasvavat metsmaasika sorti meil leidub. Koolilapsed otsivad vastuse ise, nooremate laste puhul annavad lahenduse õpetajad, kes teadmisi siis lastele edasi annavad. Võsude jaoks on määratud projekti hüüdlause: taimede jaoks tuleb iga päev naeratada. Hagudi lasteaiaõpetajad ütlevad, et paljud lapsed tundsid taime saabumisel kohe ära, et tegemist on maasikalehtedega.

Siilipere rühmas saime täpsemalt teada, mida lapsed maasikatest teavad. Taim ise seisab aknalaual, küllusliku valguse käes. Kristella ütles, et tema tundis maasika ära just seetõttu, et tal on kodus väga palju maasikaid ning ema on talle öelnud, et see on just see taim. Veel teadis ta, et hoolitsemiseks tuleb taimele anda vett, millele kaaslased lisasid, et taim vajab veel päikest. Anett teadis, et maasikad vajavad väetist. Kristella arvas, et kõigepealt näitavad nägu kollased marjad ning siis alles punased. Hendrik lisas, et kõigepealt ilmub valge lill ja siis alles mari. Kaspar täpsustas, et tegelikult tulevad kõigepealt üldse rohelised marjad. Lindude eest kaitsmiseks tuleb laste sõnul kasutada võrku ja hernehirmutist.

Ühe saabunud kuumaasika nimi on „Yellow Cream“, mille viljad on kahvatukollased. Kollaste marjade kohta arvasid lapsed, et need pole lihtsalt veel küpsed. Eks taimede kasvatamise ja hoolitsemise käigus näevad nad, et on olemas magusaid kollaseid maasikaid. Teise sordi, „Regina“, marjad on tavapäraselt punase värvusega.

Kõik lapsed ootavad põnevusega, millal juba marju süüa saaks, sest kõigi lemmikmari ongi just maasikas. Ise arvavad nad, et tuleb oodata kuni suveni. Projekt kestab kasvatajate sõnul aga 15. maini, mil hakatakse saaki koristama. Taimi hoitakse lasteaias nii kaua, kuni lasteaed lahti on ning siis pannakse nad maha kasvama.

Projektist võetakse osa, sest see on huvitav. Samuti taheti lastega katsetada avastusõpet, mille käigus lapsed näeksid, kuidas üks taim ja selle vili areneb ning kuidas maasikas õitseb. Kuna uus kodanik on värskelt saabunud, ei ole lapsed palju temaga tegeleda saanud ja teavad praegu vaid, kuidas ära hoida kuivamist. Seega sai projekt alles hoo sisse ning uusi teadmisi saadakse iga nädal.

Maakonnas on ettevõtmisega liitunud Kohila gümnaasium, Püha Miikaeli kool Kohilas, Kohila lasteaed Sipsik, Sutlema lasteaed Linnupesa, Märjamaa gümnaasium, Valgu põhikool, Märjamaa lasteaed Pillerpall, Orgita lasteaed Midrimaa, Kasti lasteaed Karikakar, Valtu lasteaed Pesapuu, Valtu põhikool, Rapla Vesiroosi gümnaasium, Alu lasteaed-algkool, Kodila põhikool, Rapla ühisgümnaasium ja Hagudi põhikool.

Siilipere rühma lapsed hoolealustega. Foto: SIIM SOLMAN

Vea otsimine praktikas. Üle poole õppeajast said ukrainlased harjutada diagnostikat otse autode juures. Foto: SIIM SOLMAN

Vana-Vigala TTK pakkus täiendõpet autoõpetajatele Ukrainast

Reet Saar

Kümme päeva täiendavad end Vana-Vigala tehnika- ja teeninduskoolis autodiagnostika erialal kümme õpetajat Ukrainast.

Vana-Vigalas on Hyundai, Kia ja Nissani Baltikumi õppekeskus. Kohapeal on uued automudelid, vajalik testimistehnika ja infobaas. Ametikool õpetab juba aastaid Läti gruppe, õppimas on käinud ka Leedu kodanikke. Nüüd pöörati pilk veel kaugemale. „Eesti on Ukraina sündmustele kaasa elanud. Sealt edasi tekkis mõte, et tahaksime neid omalt poolt aidata,“ selgitas autoerialade kutseõpetaja Virgo Tiitsu.

Oktoobris sõitis Tiitsu Lääne-Ukrainasse Lvivi. Ühte nende ajalehte pandi enne kuulutus, et Eesti pool pakub koostööd piirkonna kutsekoolidele. Tiitsu käis huviliste juures kohapealset olukorda vaatamas. Lisas muheledes, et enne ta sealset taset ei teadnud – ehk tuleb hoopis sinna õppima minna. Ilmnes siiski muu: Ukraina pool on meist õppebaasi ja õppematerjalide poolest oma kümme aastat taga.

Nüüd korraldaski ametikool kiirkursuse Ukraina õpetajatele. Eestisse tuli õpetajaid kolmest kolledžist. Õigupoolest oli huvilisi rohkemgi, aga taheti teha väike grupp, et kõik saaksid ise kõike läbi proovida.

Suurem osa ametikoole Eestis kasutab autoõpetuses ka virtuaalõpet. See võimaldab harjutada testimisi ilma kättpidi auto juures olemata, samuti saab teiste koolidega infot vahetada, mõõta siit näiteks Soomes oleva auto näitajaid. Ukrainlastele tutvustati sedasama virtuaalprogrammi, kohendatakse tõlget, et nad kodus saaksid seda kohe töös kasutama hakata. Üle poole õppeajast harjutati diagnostikat otse autode juures.

“On huvitav. Kõik, mida Virgo seletab ja õpimappi on koondatud, proovime kohe läbi teha. Praktiline pool huvitab meid kõige rohkem,” kõlasid eri arvamused.

Kümne päevaga jõuab vaid mootoriosa diagnostika kiiresti läbi käia. Tavaolukorras õpetavad Eesti ja Soome autoõpetajad diagnostikat poolteist aastat.

Kui Tiitsu ukrainlastelt küsis, kui kaua aega võiks kuluda käiviti, aku, generaatori ja kompressiooni kontrollimiseks, siis pakuti, et paar tundi kuni pool päeva.

“Eile õhtul andsin viimase ülesande tegemiseks kümme minutit koos suitsupausiga. Näitame, et suure diagnoosimise, milleks nemad arvasid kuluvat mitu tundi, saab ära teha 15 sekundiga, kui mõõteriistad on valmis pandud ja tead, kus mida teed. On võimalik päris palju hästi kiiresti ära teha,” selgitas Tiitsu.

Ukrainlastel vajalikke mõõteriistu veel ei ole, siit antakse soovitusi, mida tasuks valida.

Uute Kiade, Hyundaide ja Nissanite kõrvale oli töökotta aetud ka üks Ford, sest ukrainlastel oli selle kohta küsimus. „Külaliste arvates oli viga automaatkasti lülituses, meie arvates hoopis mootoris. Meil on võimalik viga imiteerida ja pingutame pisut ülegi, et nad saaksid viga otsides maksimaalselt õppida,“ ütles Virgo Tiitsu.

Mis on seni kõige huvitavam? „See, kui kõrge on Eestis haridustase, sealhulgas siinses ametikoolis. Siin kogutud teadmised arendavad meid endid ja saame neid oma õpilastele edasi anda. Siinses õppeklassis on autode kõige uuemad mudelid, saadud teadmised kuluvad igati ära. Autoerialade vastu on meie koolis suur huvi. Iga aastaga tuleb turule uusi marke ja mudeleid ja riik vajab kvalifitseeritud spetsialiste,“ rääkis Vladimiro-Volõnski agrotehnilise kolledži autode ja mootorite hoolduse ja remondi osakonna juhataja Oleksandr Rybai.

Kas jõuate vajaliku kümne päevaga omandada? „Jõuame. Baasteadmised on meil olemas, süvendame neid,“ kõlas üksmeelne vastus.

Vabal ajal on käidud Märjamaal ja Tallinnas, aga mehed ütlesid, et tulid siia õppima, mitte ekskursioonile.

Vana-Vigala kutsekooli tunnuslause on “Kool kõigile”. Siin saavad õpet ka erivajadustega inimesed, kõige kõrgema haridusega on olnud tehnikateaduste doktor, kes käis end täiendamas. Kõige vanem diagnostik on olnud 71-aastane. Seni on kõige kaugemalt õppima tuldud Kaunasest ja Rootsist Nyköpingist.

Mitu aastat on Vana-Vigalas käinud õppurid Lätist ja Leedust. Meelsasti avataks siin ka Ukraina õppegrupp, aga selgus, et Eesti maksumaksja raha eest pole võimalik Ukraina õpetajaid koolitada. Üksiku õpilase oleks saanud vastu võtta. Kool usub, et on fondid, kust oma plaani elluviimiseks projektipõhiselt toetust saada, aga seni pole suudetud neid leida. Elatustaseme vahe on nii suur, et oma palgast ukrainlased siin õppimas käia ei suuda. Õpetaja palk on seal 100–150 eurot, aga kogu sellise koolituse hind ühele osalejale on Eestis umbes 600 eurot. Praeguse koolituse tegi ametikool kahasse tööandjast partneriga külalistele välja, sõidukulud kandsid nad ise.

Käsitöölane

Toimetaja Katri Reinsalu
e-post: katri@sonumid.ee

Nr. 2/37
Veebruar 2016

Helmestega on esemeid kaunistatud juba aastatuhandeid

Katri Reinsalu

Peaaegu iga kord, kui jõuab kätte aeg, mil maailma moedisainerid demonstreerivad oma uusi kollektsioone, võib laval ka pärltikandi kasutamist märgata. See on suurepärane viis anda kangale hoopis uus hingamine.

Pisikeste pärlite ja helmestega kaunistatud kleidid võtavad oma iluga alati hinge natukeseks kinni. Mida lähemalt pärltikandit uurida, seda suuremat huvi see oma keerukates kombinatsioonides tekitab. Kiiresti saab selgeks, et pärltikand ei ole kindlasti mõeldud kannatamatule inimesele.

Ballikleit aastast 1900.

Pärltikandi kasutamise võimalused.

Fotod: PINTEREST

5000 aastat helmeid

Helmeid ning nendega kaunistamist peetakse üheks inimkonna esimeseks luksuseks. Esimeste helmestena kasutati näiteks merikarpe, seemneid või munakoore tükke ehk kõike, mis veidi kirevama väljanägemisega oli ja mida loodusest leida võis.

Helmestikandi ajalugu on seega muljeltavaldavalt pikk. Juba 5000 aastat tagasi tehti väikestest helmestest keerulisi konstruktsioone. Mesopotaamias (tänases Iraagis) asunud Uri hauakambrist on leitud tuhandetest imetillukestest ja üpriski ühesugustest lasuriitpärlitest kaunistusi. Pärlid olid õmmeldud alusmaterjalile ning seejärel vormitud peaehteks või krooniks. Leid pärineb umbes 2500. aastast enne Kristust.

Ajast, mil esimene inimene pärleid üksteise kõrvale hakkas ajama, on need olnud osaks väga paljudes kõrgkultuurides. Näiteid võib tuua kogu maailmast. Arheoloogid on leidnud kiviajast pärit haudadest koos inimjäänustega ka keerulisi helmestest peakatteid. Materjalina on kasutatud näiteks väikeste gasellide õhukesi luukilde. Samuti pärineb palju näiteid helmeste kasutamisest Egiptuse hauakambritest.

Tundub, et mil iganes on inimestel jäänud jõudeaega, on neil alati olnud kalduvus enda ümbrust kaunistada. Olgu kaunistusteks siis maalingud koopaseintel, nikerdused puidul, anekdoodid lugudes või pärlid riietel.

Ka Eestimaa rahvariietel leidub rikkalikku pärltikandit.

Foto: ULVI BLANDE

Antiikrahvaste jaoks olid tikandid kõrge kunsti kõrval ka staatuse märk. See oli sultanite, kuningate, vaaraode ja keisrite pärusmaa. Nende jaoks loodi keerukate kujundustega rõivaid, kasutades kuld- ja hõbeniiti ning luksuslikku kangast. Tikandeid kaunistati silmapaistvate helmeste, paabulinnusulgede, läikivate pärlite ning säravate kalliskividega.

16. sajandiks oli tikandid Euroopas teiste kultuuridega võrreldes märksa ekstravagantsemaks arenenud. Elizabethi-aegsel Inglismaal oli nii majapidamises kui ka rõivastel levinud kuld- ja hõbeniit ning pärlid ja kalliskivid. Pärltikandit võis leida kõigel: kleitidest kuni korvide, kodusisustuse ja muude esemeteni.

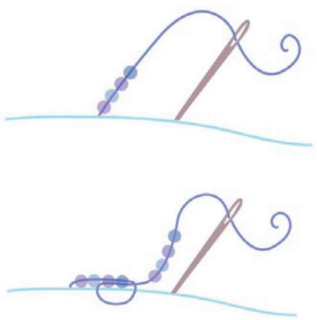

Kolm pistet

Kasutatavad vahendid on aastatuhandete jooksul tublí arengu läbi teinud. Kui kasutusele võeti metallist peenike nõel, võimaldas see aina väiksemate aukudega pärleid materjalile tikkida. Loomulikult on tänapäeval erinevate pärlite ja helmeste valik tohutu. Neid on saadaval igas mõeldavas värvitoonis ja kujuga. Sellest hoolimata on tehnika, kuidas pärleid kangale kinnitatakse, jäänud võrdlemisi samaks.

Kasutatakse peamiselt vaid kolme erinevat pistet. Üks võimalus on lisada kõik pärlid kangale ükshaaval. Iga pärli taha tehakse sõlm, mis tagab, et pärl on kangale kindlalt kinnitatud.

Teine võimalus on kasutada salapistet. Selleks aetakse nõela otsa 3-5 pärlit korraga. Pärlirida kinnitatakse üsna lõdvalt sobivasse kohta. Seejärel tuuakse nõel kanga tagumiselt poolelt esimese ja teise pärli vahelt tagasi õigele poole. Ristipidise lühikese pistega kinnitatakse niit pärlite vahel kanga külge. Sama pistet korratakse kõikide pärlite vahel. Seda pistet kasutatakse kõige enam pinna täitmiseks pärlitega või piirjoonte tegemiseks.

On ka kolmas võimalus pärleid kangale kinnitada (joonis). Selleks aetakse jällegi nõela otsa 3-5 pärlit. Meie näite puhul on nõela otsas neli pärlit. Algus on sarnane eelmise pistega, st pärlirida kinnitatakse kangale ning nõel tuuakse tagumiselt poolelt välja pärlirea keskele ehk kolmanda pärli ette. Nüüd tuleb aga nõel kolmandast ja neljandast pärlist uuesti läbi ajada ning niiti pingutada.

Seejärel aetakse nõela otsa järgmised neli pärlit ning kinnitatakse rida soovitud koha peale kangal. Soovi korral võib iga kord, kui uus pärlirida kangale õmmeldakse, selle pahupoolel ka sõlmega kinnitada. Nõel tuleb nüüd uuesti läbi ajada viimati kinnitatud kahest pärlist ning lisada järgmised neli.

Nii saadakse tugev piste, sest pooltest pärlitest on niit kaks korda läbi läinud. Selliselt kinnitatud pärlid peavad kenasti vastu kandmisele ja pesule.

Kasutatud allikad:
http://timeless-creations.ca/Historical-Beadwork-Part-1.pdf
http://timeless-creations.ca/Historical-Beadwork-Part-2.pdf
http://www.stitchinchicksonline.com/beaded-embroidery--beads-and-gems--embroidery-history.htm

Pärltikandi lummav maailm

Kahtlustan, et ma ei ole ainuke, kes on unustanud end 1920-ndatest pärinevaid peokleite imetlema. Neil kasutatav pärltikand lihtsalt sunnib end lähemalt uurima. Kuidas pidi küll aega ja oskusi olema, et midagi nii kaunist luua!

Sellest sündis ka mõte pärltikand Käsitöölase seekordseks teemaks valida. Õige kiiresti saab selgeks, et pärltikand ei ole teps mitte viimase sajandi moeröögatus. See on hoopis vastupidi üks vanemaid viise oma asju kaunistada.

Oma olemuselt on pärltikand üpriski lihtne. Kasutatakse vähe erinevaid pisteid ja peale pärlite, nõela ja niidi ei lähegi palju muud vaja. Pidades silmas vaid seda, et vahendite kõrval tuleb varuda aega. Pisikeste pärlite kangale kinnitamine on tohutult tähelepanu ja aega nõudev ülesanne.

Seda teab hästi Anneli Hollo Võrumaalt, kes seal oma õmblussalongi peab. Ka tema on pärltikandi maailmale näpu andnud ja sinna end unustanud. Tema lemmikuteks on klaaspärlid, millest ta kauneid kujundeid loob.

Viimasel küljel jagan aga jällegi mõned praktilised nipid, kuidas pärltikandiga algust teha ja mida sel puhul silmas pidada.

Head lugemist!

Katri Reinsalu,
Käsitöölase toimetaja

Anneli Hollo: “Kui hobist saab töö, siis tuleb hingerahu!”

Kadi Annom, Võrumaa Teataja

Anneli Hollo on 30-aastane särtsakas võrulanna, kes on tänaseks jõudnud oma elus nii kaugele, et on suutnud ühendada hobi ja töö üheks suurepäraseks komplektiks.

Anneli Hollo: “Olen valmis teinud asju jõuluvanakostüümist pulmakleidini – andke ainult ette!”

Foto: KADI ANNOM

“Tänu sellele, et saan iga päev teha seda, mida armastan, olen õnnelik. Seda tunneb ka minu abikaasa, minu poeg ja kõige enam tunnen seda ise. Võib öelda, et olen leidnud hingerahu,” kirjeldab Anneli Hollo seda, kuhu ta oma elus tänaseks jõudnud on.

Hariduselt rätsep

Anneli Hollo omandas rätsepa eriala 2005.-2007. aastal Tartu kutsehariduskeskuses. Tema sõnul läks asi napilt, sest huvilisi oli tookord väga vähe ja hoiatati, et kui kümmet soovijat kokku ei tule, siis kursust ei avatagi.

“Kooli lõpuks oli meid järel ainult seitse ja see oli mõnus väike kursus, kus kõik said omavahel väga hästi läbi. Kindlasti sain tänu sellele ka väga hea põhja õmblemise alal,” selgitab Hollo. “Õpin ka praegu palju ja arenen aina edasi. Igav mul juba ei hakka,” lisab ta.

Ametlikult on Anneli Hollo õmblussalongi pidanud ligi kolm aastat, kuid juba varem tegeles ta õmblemise ja käsitööga õhtuti kodus, pärast oma põhitööd. Seetõttu on kogemusi rohkem kui vaid mõne aasta jagu. Täna pakub Hollo oma salongis õmblusteenust, riiete parandamise teenust ja muud huvitavat. Nagu näiteks käsitsi tikkimine, pärltikandid ja isegi riiete peale tekstiilivärvidega joonistamine.

“Olen valmis teinud asju jõuluvanakostüümist pulmakleidini – andke ainult ette!” naljatab Hollo. “Loomulikult on parandustöö selline asi, mida päris palju soovitakse. Aga viimasel ajal on ka hästi palju seelikute ning kleitide tellimusi. Inimesed tahavad teistest erineda ja tulevad minu juurde päris huvitavate ideedega ja sellised asjad hoiavad mind ka erksana. Inimesed on hakanud hindama toote kvaliteeti ja omapära. Sellest Hiina kraamist hakkab inimestel villand saama,” selgitab Hollo oma igapäevatööd.

Tikandid annavad riietele uue elu

Varasem info pärltikandi kasutamisest Eesti rahvarõivastel pärineb juba 16.-17. sajandist. Sajand hiljem levisid Põhja- ja Kesk-Eestis omapärase reljeefse helmestikandi ja karraribadega ilustatud seelikud. 19. sajandil tikiti pärltikanditega näiteks lehttaskuid, Saaremaal tubakakotte ja vöösid. Lisaks on pärleid kasutatud mulgirättide ja pooltanude tikandites.

Anneli Hollo on käsitsi tehtavate tikanditega tegelenud 6-7 aastat ja pärltikandeid on ta teinud 5-6 aastat. Hinnakirjas tikkimise teenust veel sees ei ole, kuid soovijatega on alati kokkuleppele jõutud ja tulemus on saanud suurepärane.

> **Kui lisada täiesti tavalisele esemele mingi tikand, siis see äratab toote uuesti ellu.**

“Hetkel on pärltikandid ning käsitsi tehtud tikandid minu jaoks rohkem nagu hobi. Plaan on loomulikult, et ühel päeval saab sellest osa mu põhitööst, aga täna tikandeid veel hinnakirja lisatud ei ole. Kõik teavad, et käsitsi tehtud asjad on kallid ja tellivadki need, kes oskavad seda hinnata ja üldiselt on need inimesed ka kursis, et tikkimise teenus on üsna kallis,” selgitab Hollo.

“Minu huvi tikandite vastu sai alguse juba siis, kui käisin Tartus koolis rätsepa eriala omandamas. Seal oli mul kursaõde Keiu, kes tegi endale villasest materjalist jaki ja tahtis selle selja peale saada tikandit. Kuna ta ei leidnud kedagi, kes oleks nõus tikandit tegema, pakkusin ma ennast. Proovisin, tuli välja ja sealt see pisik mulle külge jäigi,” on Hollo oma kunagisele kursuseõele tänulik.

“Tänaseks olen teinud päris mitmeid tikandeid. On neid, kes soovivad toodet otsast peale koos tikandiga, kuid on ka neid, kes toovad toote ja soovivad sellele tikandit. Tikandeid kasutatakse toodete ilustamiseks või kui lisada täiesti tavalisele esemele mingi tikand, siis see äratab toote uuesti ellu,” kirjeldab Hollo tikandite kasutamise vajalikkust.

Pärleid on plastist, puidust, kivist, metallist, klaasist ja lisaks veel paljudest materjalidest. Anneli Hollo jaoks on lemmikud aga klaaspärlid. “Kõige enam kasutan ma 2-3 mm läbimõõduga klaaspärleid, sest selliste pisikeste pärlitega tuleb tikand ilus ja ühtlane. Mõne suurema õmblen sisse vaid mängulisuse lisamiseks. Plastist pärleid ma ei eelista, sest neil jäävad kriimud ja kahjustused paremini näha. Lisaks sellele ei sära plast nii ilusti kui klaas. “Üleüldse on klaaspärl võrreldes plastist pärliga ilus, särav ja selline *fancy*,” selgitab Hollo oma eelistusi pärlite valiku osas.

Üks suuremaid pärltikandeid, mida Anneli Hollo teinud on.

► Esimene pärltikand.

Pärleid saab Hollo sõnul osta nii poest kui ka tellida internetist. Võru linnas saab klaaspärleid näiteks Hõbenõpsi kauplusest, aluskangaste tarvis külastab Hollo pigem Muaree kangapoodi. Kui aga suuremat valikut tahta, kiidab Hollo mujal Eestis asuvaid Kangadzunglit ja Abakhani, kus tema sõnul on valik lausa nii suur, et võib hulluks

Anneli Hollo esimene käsitsi tehtud tikand, kus on kasutatud värvide ülemineku tehnikat.

minna. Oleks ainult rahakott suure kotiga seljas!

"Internetist tellides on soodsam kui poest osta. Näiteks saab poest 50 grammi klaaspärleid ligi kolme euroga. Internetist tellides tuleb aga 100 grammi pärlite hinnaks umbes üks euro. Vahe on päris suur," toob Hollo välja hinnavõrdluse.

"Mina tellin pärleid www.kl24.ee leheküljelt. Kes käsitöö ja õmblemisega tegelevad, need kindlasti teavad seda lehekülge. Pärlite valik on seal väga lai. Värve on palju ning tootjaid samuti. Selleks, et maksimaalselt head tulemust saada, kombineerin ma eri tootjate pärleid. Värvivalikul on muidugi internetist tellimine keerulisem, sest pildilt ju ei paista alati täpselt see värv, mis päriselt on. Olen paar korda värvivalikuga ikka ämbrisse ka astunud," toob Hollo välja internetist materjali tellimise plusse ja miinuseid.

Pärltikandi aluskangaks võib Hollo sõnul kasutada nii puuvilla, linast riiet, siidi kui ka kõike muud, mille peale tikkida kannatab. "Kõige keerulisem on veniva materjali peale tikkida, sest peab arvestama, et asi ikka pärast veniks ka. Jäiga kanga puhul saab sellele ilusti raami ümber panna ja pingule tõmmata. Veniva kanga puhul peab aga arvestama, et tikand kaasa tuleks, kui hiljem eseme selga paned. Soovitan veniva kanga puhul tikkides hoida veidi venitatud asendit," selgitab Hollo aluskangaste omapärasid.

"Väga oluline on tikandite juures ka õige tugevusega liimiriie. Liimiriiet kasutatakse kõikide tikandite puhul tugevduseks," juhib Hollo tähelepanu. "Korralikult tehtud pärltikand on masinpesule väga vastupidav. Tikandiga eseme soovitan panna padjapüüri, siis on pärlid ka pesumasinast tulles ilusad ja säravad," jagab Hollo näpunäiteid.

Pärleid tellib Hollo ka internetist, aga aluskangaid ostab enamasti ainult poest. "Rootsis näiteks on väga ägedaid aluskangaid, aga nad ei saada Eestisse. Isegi kui nad tahaksid saata, peab see kogus olema päris suur. Väikest kogust ei ole mõtet neil saata ja eks sellisel juhul tuleks transport ka nii kallis, et ei oleks mõtet tellida," räägib Hollo aluskangaste hankimise telgitagustest.

"Olen kuulnud, et tellitakse ka Hiina interneti lehekülgedelt, aga ise ei ole julgenud proovida. Üldjuhul on sealt tellitud kangaste kvaliteet kehv ja sa ei tea kunagi, mida täpselt saad. Kui tahad midagi korralikku saada, pead kindlasti vaatama, kust asju ostad," on Hollo Hiinast tellitud kangaste osas skeptiline.

Vähe vahendeid, kuid suur hulk vaeva ja aega

Pärltikandi loomiseks on vaja alusriiet, pärleid, nõela, tugevat niiti ja tikkimisrõngast. Tikkimisrõngaid on nii puidust kui ka plastist. "Mina eelistan puidust rõngast, sest plasti pealt kipub materjal tagasi libisema. Neid rõngaid on erineva kujuga. Mina olen siiani kasutanud ümmargust, sest see on mulle kuidagi käepärasem. Olen saanud kõik kujundid ümmarguse raamiga ära tehtud," kirjeldab Hollo oma eelistusi.

"Enne raami panekut on riidele juba kujundi kontuur joonistatud. Kontuuri loomiseks kasutasin varem kalkapaberile välja aetud pilti ning seejärel torkisin suure nõelaga sinna augud sisse, siis tippisin aukudest pliiatsijäljed kangale. Tumedama kanga puhul on hea kasutada näiteks valget värvipliiatsit," kirjeldab Hollo kontuuri joonistamist kangale.

"Tänaseks olen enda jaoks avastanud sellise vildika, millega saab kalkapaberile joonistada ja hiljem selle joonistuse triikrauaga kangale triikida. Paberile joonistades peab muidugi tähelepanu pöörama sellele, et kujund saaks peegelpildis, muidu jääb tulemus kangale triikides valet pidi. Vildikajoon kaob pestes kangalt.

On olemas ka sama põhimõttega pliiatseid, aga need on tülikamad, kuna vajavad pidevalt teritamist. Teritamata muutub joon liiga laiaks. Vildikat ja pliiatsit saab siiski kasutada ainult heledamatel materjalidel. Tumedamate kangaste puhul on siiani abiks valge värvipliiats ja augutehnika," räägib Hollo oma nippidest.

Pooleli olev tikand, kus Anneli plaanib kasutada nii tavatikandit kui ka pärle. Foto: KADI ANNOM

Pärltikand, mis on tehtud voodriga mütsile. Tänu kahekordsele ja tugevale aluskangale saab täita terve kujundi pärlitega ilma et kangas raske tikandi all vormist välja vajuks.

Üks väiksem pärltikand. Fotod: erakogu

"Pärltikandit saab teha tegelikult mitut moodi. Üks võimalus on ajada mitu pärlit niidi otsa ja siis vahele teha kangale kinnitused. Teine võimalus on pärlid kangale kinnitada ühekaupa. Mina eelistan ühekaupa kinnitusi, sest siis jääb tulemus ühtlane ja ilus. Mulle kuidagi ei meeldi vahed ja tühjad kohad," selgitab Hollo.

"Pärlite kinnitamiseks kasutan tugevat niiti ja peenikest nõela. Väga olulised on tikandi puhul alguse- ja lõpukohad, mis peavad olema eriti tugevalt kinnitatud, sest muidu jookseb tikand laiali," räägib ta. "Enamjaolt teen pärltikandi nii, et katan ära ainult kujundi piirjooned, sest kui täita kujund üleni pärlitega, saab tikand nii raske, et riie vajub selle all ära. Üleni täidetud pärltikandit saab kasutada näiteks voodriga mütsil, mis on piisavalt tugev, et rasket tikandit kanda," toob Hollo välja oma kogemusi ja eelistusi.

"Inspiratsiooni saan ma igalt poolt. Isegi tänaval kõndides vaatan lahtiste silmadega ringi ja mõtlen tihti, millisele riideesemele kellegi seljas tikandi lisaksin," naljatab Hollo.

"Üheks väga heaks inspiratsioonikogumise allikaks on ka internetikülg www.pinterest.com," lisab ta. "Sellest leheküljest kuulsin umbes aasta tagasi oma sõbrannalt ja sealt võib tõesti leida inspireerivaid ideid tikkimisest kuni kodusisustamiseni," räägib Hollo. "Sellelt leheküljelt saan ka mitmeid kavandeid, mille järgi tikkida," lisab ta.

Ainult inspiratsioonist siiski ei piisa. Pärltikandi tegemine on väga ajamahukas töö. "Sellise pisema tikandi valmimise aeg on kuskil 1-2 päeva, aga tervet päeva ju tikkida ei suuda. Pärltikandi puhul on täpsus veel tähtsam kui tavatikandil, sest pärlid tuleb kinnitada ühekaupa. Pärltikandit suudan ma teha 3-4 tundi järjest ja kindlasti valgel ajal. On ette tulnud ka erandeid, aga see on juba tõeline eneseületus," kirjeldab Hollo pärltikandite tegemise ajamahukust.

Tikandi hind sõltubki Hollo sõnul kulutatud ajast ja tikandi suurusest. Tihti on Hollo pärltikandeid teinud just kingituseks. "Kingin hea meelega selliseid erilisi asju, aga kindlasti ainult nendele, kes oskavad käsitöö väärtust hinnata. Kui kingi saaja asjast midagi ei tea, ei ole niisugusel kingitusel suurt mõtet," kirjeldab Hollo.

Pärltikandid on alati moes. "Tikandite tellimisel ei ole sellist asja, et mingi aeg neid tahetakse meeletult ja siis ei taheta üldse. See on selline püsiv asi, mida aeg-ajalt soovitakse," räägib Hollo nõudlusest tikandite järele.

"Pärltikand on väga moes. Selles tehnikas valmistatakse nii käevõrusid, kaelakeesid, kotte kui ka kardinakaunistusi, lambivarje – kõike, mida fantaasia lubab," toob Hollo äärmuslikke näiteid pärltikandite kasutamisest.

"Hetkel mul ei tulegi meelde, et keegi peale minu veel Eestis pärltikandeid teeks. Ehk neid siiski on. Pärlitest ehete tegijaid on küll päris palju ja need ehted on ka väga ilusad. Eesti tuntumad disainerid samuti kasutavad pärltikandeid, aga ma ei oska öelda, kas nad teevad tikandeid ise või tellivad kuskilt," räägib Hollo pärltikandite tegemise populaarsusest Eestis.

"Kuigi hinna tõttu eelistatakse palju masintikkimist, meeldivad mulle käsitsi tehtud tikandid ning pärltikandid. Loomulikult on see väga aeganõudev töö ja iga päev on midagi uut juurde õppida, et saada paremaks. Mul on tikkimise vastu huvi ja ma arenen iga päevaga.

Mulle meeldib oma mugavustsoonist välja astuda," räägib Hollo. Paigalseisu ta endale ei luba.

Õpetus

Enne, kui pärltikandi kallale asud...

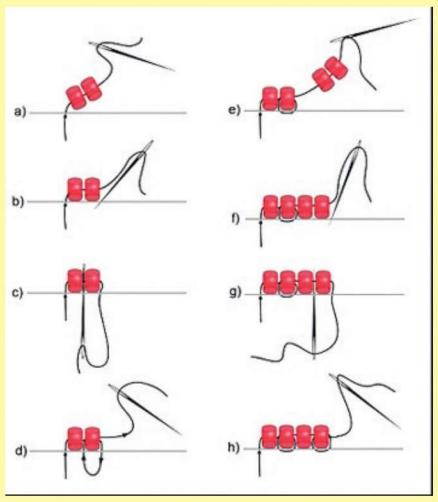

Pärlite kinnitamise piste.

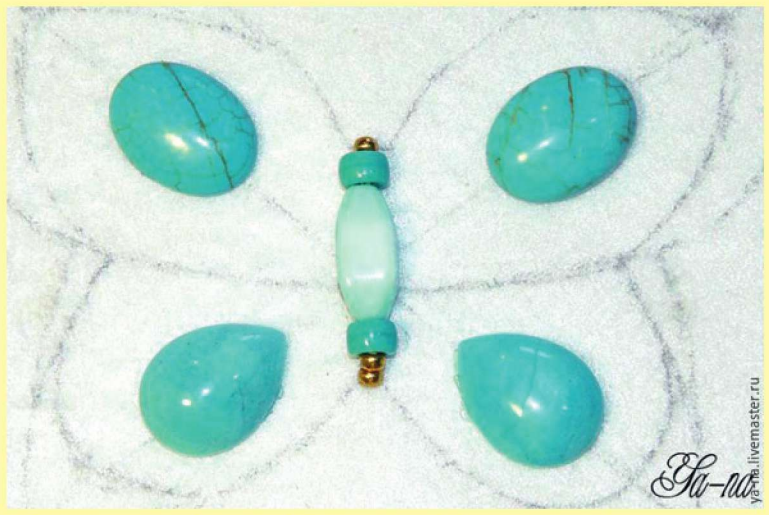

Kõigepealt kleebitakse vildile suured kivid.

Kivide ümbritsemine väikeste pärlitega.

Pool tööd on juba valmis.

Väljalõigatud ja nahale kleebitud liblika serva tikkimine.

Tikitud serv.

Valmis pross tagantvaates.

Fotod: www.livemaster.ru

Katri Reinsalu

Ilmselt tekkis nii mõnelgi nüüd soov ka ise pärltikand ära proovida. Nagu iga muu käsitööliigiga, läheb tarvis natuke aega ja katsetamist, et asi käppa saaks. Proovimisele kuluva aja säästmiseks jagan mõned kogutud näpunäited, mida võiks silmas pidada.

Esimesena tasub silmas pidada kanga valikut. Pärltikandit on tehtud ja saab teha väga erinevatele materjalidele. Tuleb aga meeles pidada pärlite kaalu. Mida tihedam tikand ja suuremad pärlid, seda raskem saab ka lõpptulemus. Tikandi raskus hakkab olulist rolli mängima kangaste puhul, mis märkimisväärselt venivad. Seega tasuks pigem vältida väga venivat materjali või siis tikkida pärlid sellele üpris hõredalt.

Riiete puhul tasub silmas pidada ka pärltikandi asetust. Püksitasku peale tehtud keeruline tikand võib küll kaunis välja näha, kuid kandjal ei ole just kõige mugavam istuda suurte pärlite peal. Samuti võib pärltikand olla ebamugav pluusi või kleidi tagaküljel. Mugavust tasub siiski silmas pidada.

Täiesti uutele rõivastele tikkides tasub hoida meeles, et riided kipuvad pesus kokku tõmbama. Seetõttu tuleks särk või kleit esmalt läbi pesta. Siis on ka väiksem oht, et tunde ja tunde meisterdatud pärltikand pärast esimest pesu hoopis õnnetuma väljanägemise saab.

Kuna pärltikand on raske, vajab see omajagu toestust. Selleks sobib tagumisel küljel kasutatav teine kiht tugevat riiet. Läbipaistvat materjali kasutades võib sama materjali lihtsalt mitu kihti võtta. Nii säilib läbipaistvuse efekt ning aluskangas saab tugevam.

Helmeid valides tasub silmas pidada, et mitte kõik helmed ei ole värvikindlad. Kui hakkad tegema pärltikandit rõivale ning soovid seda tulevikus ka pesta, tasuks helmeid enne pesuvahendiga kuumas vees testida. Nii väldid jällegi üllatusi pärast esimest pesukorda.

Pärleid kangale kinnitades võib igaüks valida, kui tihedalt ta neid kangale sõlmega fikseerib. Tõsi, sõlmimine võtab oma aja, kuid on seda kahtlemata väärt. Väga harva sõlmides on oht, et niidi katkemisel jookseb suur osa tikandist lahti. Sõlmimine aitab vältida ka kõrvuti asetsevate pärlite üksteise vastu hõõrdumist. Sõlmitud pärlirida on vähem jäik ja kehale mugavam kui sõlmimata.

Pross või kaelaehe

Enne oma lemmikkleidi kallal katsetama asumist võib aga pärltikandiga proovimiseks võtta ette veidi teistmoodi projekti. Ilusale riidekomplektile annab sära juurde kaunis kaelaehe või pross. Kõigele lisaks saab kaelaehteid ja prosse kombineerida erinevate rõivastega.

Siinkohal veidi pildilist inspiratsiooni. Liblikaprossi tegemiseks on alusmaterjalina kasutatud vilti. Enne peale hakkamist tuleks soovitav liblikas üles joonistada. Meie tegelane on 7 cm kõrge ja 9 cm lai. Pärast kontuuride vildile joonistamist tasub ära märkida, kuhu lähevad suuremad helmed.

Esimesena tasuks kinnitada just needsamad suuremad helmed ja hakata nende ümber töötama. Seejärel saavad pärlitega vildile liblika tiibade kontuurid ja kõige lõpuks täitub tühi pind äärejoonte ja suurte helmeste ümber.

Kui liblikas on valmis tikitud, tuleks ta ettevaatlikult vilditükist välja lõigata. Et pross parasjagu jäik saaks, soovitatakse tugevast paberist veidi väiksem liblikakuju välja lõigata ja tagumisele küljele liimida. Kauni lõpptulemuse saamiseks läheb aga tagumisele küljele nahk.

Nahast tasuks liblika kujund vildiga võrreldes paar millimeetrit suurem lõigata. Nüüd ei jää muud üle kui lisada sobiv kinnitus ja nahast kiht vildi tagumisele küljele liimida. Et ka ääred kauni viimistletud tulemuse saaksid, tikitakse vilt ja nahk äärtest pisikeste pärlitega kokku.

SIMPLY CLEVER

ŠKODA

Erimudel Octavia STYLE
Hind alates 13 990 €

Kombineeritud kütusekulu 3,5 – 6,4 l / 100 km, CO2 emissioon 90 – 149 g / km. Pildil on illustreeriv tähendus.

1,2 TSI 86 hj, 5-k. manuaal, bensiin, keskmine kütusekulu 4,8 l/100 km.

Varustus: metallikvärv, talverehvid, tehase alarm, valuveljed, konditsioneer, esiistmete soojendus, püsikiirusehoidja, 7 turvapatja, elektrilised küljepeeglid, elektrilised aknatõstukid, elektrooniline juhitavuskontroll, puutetundlik raadio ja palju muud!

Kui soovite vahetada oma auto uue ŠKODA vastu, siis ei pea Te vana auto müügiga ise vaeva nägema. ŠKODA esindustest saab autot osta ka nii, et toote olemasoleva auto uue auto või liisingu sissemakseks.

Vahetusautoks võib olla nii väljaostetud auto kui ka liisinguauto. Autovahetus ŠKODA esindustes on kiire ja mugav!

Tule proovisõidule ja avasta Octavia!

ŠKODA Tallinn • Tallinn, Paldiski mnt 73 / Pirni 1 • Telefon: 6808 222 • info@skoda.ee, auto@skoda.ee
ŠKODA Laagri • Pärnu mnt. 543, Laagri • Telefon: 6837 070 • auto.laagri@skoda.ee
Aasta Auto AS • Tartu, Sepa 24 A • Telefon: 7308 000 • info@aastaauto.ee
Moller Auto Pärnu OÜ • Pärnu, Välja tn. 3 • Telefon: 4476 140 • parnu@skoda.ee
Moller Auto Viru OÜ • Jõhvi, Narva mnt 143 • Telefon: 6808 200 • viru@skoda.ee
Moller Auto Viljandi OÜ • Viljandi, Tallinna mnt 45 • Telefon: 4355 340 • viljandi@skoda.ee

ÜLEEUROOPALINE GARANTII 4 AASTAT 120 000 KM

ŠKODA Eesti mobiilirakendus

Saadaval App Store'is

Saadaval Google play

www.skoda.ee **facebook.com/skodaeesti**

Talutütred, Sillamäe ja Juhan Liiv keskraamatukogus

Tõnis Tõnisson

Rapla keskraamatukogus tähistati riigi 98. sünnipäeva esmaspäeval, 22. veebruaril. Külla olid tulnud kolleegid Sillamäe raamatukogust ja tantsurühm Talutütred.

Koosviibimise esimese poole sisustasidki Talutütred, kes alustasid just siit oma kümnendale tegevusaastale pühendatud esinemiste sarja. Teine osa üritusest pühendati Sillamäe linnale, millega Rapla raamatukogul on juba mõnda aega tihedad suhted. Kokku sai ilus ja isamaaline aastapäevaüritus.

Sillamäed looritab endiselt teatud salapära, mis tingitud nõukogude ajal seal paiknenud salastatud riigikaitseliste ettevõtete mainest. Suur osa Eestimaast pole endale ehk veel teadvustanudki, et tegelikult on tegemist pikkade traditsioonidega suvituspaiga- ga. Kunagi ammu oli Sillamäe igasuviseks külaliseks näiteks kuulus akadeemik Ivan Pavlov, aga seal on suvitanud ka Pjotr Tšaikovski, Gustav Suits ja mitmeid teisi tuntud inimesi.

Sellest kõigest Sillamäe inimesed kokkutulnutele rääkisidki. Eriti rõhutati, et kuigi Sillamäe on valdavalt venekeelne linn (vaid 3% elanikest on eestlased), on see ikkagi osa kogu Eestist. Seda kinnitas ka sillamäelaste püüdlik, kohati ka päris hea eesti keel, millega oma kodupaika tutvustati. Loomulikult rõhutati oma sõltuvust eesti kultuurist. See väljendus õhinas, millega tutvustati paar aastat tagasi Sillamäel sündinud tõlkeraamatut „111 sammu Juhan Liiviga“.

Eestis armastatud poeedi loomingut vahendama valitud luuletuste reaaluste tõlgete autor on Malle Peiker, tõlke idee ja tekstide poeetilise kujundamise au kuulub aga noorele luuletajale Vladislav Sumarokile. Raamatu tutvustamises oli võimalus osaleda ka kohalolijatel: eestikeelseid originaaltekste lugesid juhuslikult saalist valitud inimesed, venekeelseid tõlkeid aga külalised.

Oma linna ajalugu ja tänast päeva tutvustas Sillamäe keskraamatukogu direktriss Elviira Sidorova. Foto: SIIM SOLMAN

Neile, kel Sillamäe vastu rohkem huvi, on raamatukogu saalis linna tutvustav fotonäitus ja vähemalt üks eksemplar Juhan Liivi venekeelsest luulest on seal ka olemas.

Laulud isamaale

Tiiu Luht

Eesti 98. aastapäeva tähistamise mitmekesisesse kavva kuulus kammerkoori Head Ööd, Vend kontsert Rapla kultuurikeskuses. Väärt sünnipäevapidustuste algus maakonnas.

Kammerkoori Head Ööd, Vend dirigent Pärt Uusberg on kunagi nimetanud, et kodukohas Raplas on esinemine alati erilise värvinguga. Selline puudutus on koorijuhil endal ja lauljatel. Sest midagi - algus ja ajendid - pärinebki ju siitsamast. Võib-olla on see oma-tunne, mis põimub ka kuulajatesse, keda Rapla kultuurikeskusesse oli Eesti 98. sünnipäeva eel kogunenud saalitäis. Aga mitte ainult. Väliselt tagasihoidlik, sisemiselt kindla kontseptsiooniga koor (2013 rahvusvahelise koorikonkursi Grand Prix) püsib koos laulmisse kiindunud kooslusena.

Kogu isamaalise kontserdi kava oli meie põhiväärtuste, muusika ja eesti keele kooskõla.

Lydia Koidula sõnad „Mu isamaa on minu arm” sobisid kontserdi pealkirjaks ja olid päevakohased nagu ajal, mil koidulaulik need kirja pani, ja raamisid kogu esitust: alguslaul Aleksander Saebelmann-Kunileiu, lõpulaul Gustav Ernesaksa viisistatuna.

Selle keskel kõlasid Veljo Tormise, Lembit Veevo, Mart Saare, Ester Mägi, Mart Siimeri, Peep Sarapiku viisid Debora Vaarandi, Juhan Liivi, A.H.Tammsaare, Hando Runneli, Artur Alliksaare kirjutatud sõnadele. Esiettekandeks oli kooriheliloojana tuntust teeninud Pärt Uusberg viisistanud Ellen Niidu „Kodumaa laulud” ja Juhan Liivi „Ilus ta ei ole”.

Väga harivaks boonuseks oli kuulajatele pakutav kontserdikava. Nii sai lisaks kõrvale kuuldavale muusikale lähedasemaks ka eesti keele ilu ja laulude mõte.

Kui Ernesaksa „Mu isamaa...” kontserdi lõpus saali täitis, tõusis rahvas püsti – ei ole see laul oma staatust minetanud, kõlab ikka edasi pidulikult hümnina.

Folklooripäev tuletas lastele vanu kombeid meelde

Katri Reinsalu

Möödunud reede hommikul kogunes Järvakandi kooli tavalisest rohkem neljanda klassi õpilasi, paljudel neist pealegi rahvuslikud rõivad seljas. Rapla maakonna neljandate klasside folklooripäeval ootasid neid ees vahvad tegevused töötubades.

Klaasitoas lõikas iga laps paberist endale meeldiva motiivi välja ja maalis selle järgi oma klaaskruusi ilusaks. Foto: SIIM SOLMAN

Esimest korda Järvakandis peetud folklooripäeval olid kohal 15 kooli õpilased. Vabatahtlikud alustasid päevaks ettevalmistusi juba sügisel ning kogukond aitas innukalt kaasa. Folklooripäeva eesmärk on teadvustada vanu kombeid, ent samal ajal pakub see ka võimalust lastele uusi käsitöövõtteid õpetada. Või mõnel juhul tuletada meelde juba õpitut. Märkimata ei tasu jätta ka seda, et ühes koolis kogunedes saavad lapsed võimaluse omavahel paremini tuttavaks saada.

Töötube oli seitse. Lapsed said osaleda klaasitoa, käsitöötoa, küpsetus- ja punumistoa, meisterdustoa, lustitoa, teatritoa ja muinasjutu-mängukavatoa tegemistes. Iga töötuba lõbustas oma asukaid ühe koolitunni jagu ehk 45 minutit. Iga laps sai omal valikul osaleda kolmes töötoas.

Pistame pea klaasitoa ukse vahelt sisse, kus on juhendajaks kohalik klaasikunstnik Kaja Vaikre, kel abiliseks Valve Viljak. Ta tutvustab lastele parasjagu rahvariide tikandeid. Motiiv rahvariietelt saab töötoa lõpuks klaaskruusile maalitud. Selleks saavad lapsed paberist välja lõigata meelepärase motiivi, mis kinnitatakse teibiga läbipaistva klaaskruusi siseküljele. Nii on hea selle järgi väljapoole joonistama hakata. Mustrid tulevad uhked, sest igaüks soovib ju teistest erineda ja ilus olla.

Selgub, et üks väga levinud motiiv Eesti rahvarõivastel on tulp, olgu natuke närtsinuna või alles nupus. Just seetõttu on ka kooli registratuurilaua vaasis sel reedel igas õitsemisfaasis tulbid.

Sel korral saab klaasikunsti teha ilma põletusahjuta. Värvid jäävad kruusi külge ka niisama. Kaja räägib lastele, et kes just soovib, võib kruusi panna kodus pooleks tunniks tavalisse praeahju 150 kraadi juurde. Siis saab meistriteost ka nõudepesumasinas pesta.

Kuidas mängida kartulite keetmist

Astume edasi teatrituppa, kus juhatab vägesid laste näiteringi juhendaja Rea Uueni. Kõik lapsed on puntras ühes klassiruumi nurgas ja vehivad hoogsalt kätega. Nende suust ei ole kuulda mitte ühtegi piuksu.

Tuleb välja, et neile on antud ülesanne rivistada end sünnikuupäevade järgi üles. Seda tuleb teha aga üksteisega rääkimata. Kiiresti haarab üks õpilane juhtimise enda kätte ning seinalt võetakse alla kalender. See lüüakse jaanuarikuu juures lahti ja need, kel sel kuul sünnipäev, tõstavad käe. Näpuga näidates tehakse selgeks juba täpne sünnikuupäev ja nii hakkab rivi vaikselt tekkima. Ülesanne sooritatakse edukalt.

Teatrituba on väga mänguline. Lapsed saavad end natuke liigutada ja samal ajal pea tööle panna. Järgmise ülesandena peab iga laps sooritama mingit tegevust. Kui talt aga küsitakse, mida ta teeb, peab ta ütlema hoopis mingi muu tegevuse. Tundub ju lihtne, kuid nii mõnigi kord tekib pikk mõttepaus. Meeled püsivad aga rõõmsana ja nii mängivad lapsed läbi ujumist, uisutamist, magamist ja muuhulgas ka kartulite keetmist.

Suure tamme laul

Viimasena hüppame läbi muinasjutu-mängukavatoast. Seal pajatab lastele kaasahaaravat muinasjuttu Merike Rego kohalikust noortekeskusest. Kõik töötoad on üles ehitatud nii, et lapsed saavad lisaks kuulamisele alati ise mingil viisil osaleda. Kui muinasjutt lõpuni kuulatud, võetakse üksteisel ümbert kinni ning alustatakse regilauluga. Vaikselt õõtsudes lauldakse suure tamme laulu.

Peagi tuleb vahepaus ning lapsed liiguvad edasi järgmistesse töötubadesse.

Käsitöötoas haris õpilasi Rita Merekivi aleviraamatukogust, lustitoas õpetajad Eha Teras ja Marianne Sepp, meisterdustoas õpetajad Aira Jakimenko, Anu-Marii Kask ja Kristi Lehtla ning küpsetus- ja punumistoas õpetajad Piret Oole ja Merike Järvik.

Pärimuspala

Talvel kogus suurem hulk lapsi kokku ja hakkasid lumesõda pidama või jälle lumest loomi, lumememme ja -kantse tegema. Kui tehti lumepõder, sellele pandi jääpurikaid katuseräästast sarvedeks pähe. Mida rohkem oli tegijaid, seda toredam sai lumest tehtud asi. (Rapla)

Loomeruumist saab pärimusmuusika pesa

Katri Reinsalu

Vaid lühikest aega tegutsenud, kuid üha enam hoogu koguvast Loomeruumist on lisaks aina tihedamale kontsertide ja koolituste graafikule saamas ka osake Eesti Pärimusmuusika Keskusest.

Selle aasta sügisest võib Loomeruumi kutsuda ka pärimusmuusika pesaks. Eesti Pärimusmuusika Keskuse juhataja Tarmo Noormaa ütles, et keskuse eesmärk on pärimusmuusika tutvustamine.

Kuna Raplas on nii-öelda omad inimesed Margit Kuhi ja Mari Tammari näol olemas, otsustatigi üksteisele kasulik olla. Pärimusmuusika keskus üritab oma tegevusega Loomeruumi tööd tugevdada ja Loomeruum aitab pärimusmuusikat laiemalt tutvustada.

Keskus on algusest peale tegutsenud Viljandis, kus sel on maja ja festival. Pärimusmuusika huvilisi jagub aga terve Eesti peale. Nii ongi otsitud partnereid, kelle abil jõuda ka nende inimesteni, kes alati Viljandisse ei jõua, rääkis Noormaa. Ta lisas, et praegu on Raplamaal nii hea algatus koos grupi tegusate inimestega, kes keskuse mõtteid jagavad. „Aitame neil toimida," ütles ta.

Mil viisil koostöö kohalikele inimestele kasulik on? Noormaa sõnul lähtutakse sellest, mida rahvas tahab ja vajab. Ühelt poolt hakkab keskus Loomeruumi kindlasti toetama koolitustega - Pärimusmuusika Aidas on juba aastaid erinevaid koolitusi korraldatud ja selle käigus on saanud selgeks, mis töötab.

Teiselt poolt võib oodata Raplasse ka kontserte, mida ehk muidu siinsed inimesed külastada ei saaks. Kui Pärimusmuusika Aidas esineb mõni välismaa muusik või leiab seal aset plaadiesitlus, siis saab selle lihtsa vaevaga ka Raplasse tuua.

Kogu projekt hakkab toimima selle aasta sügisest. Kultuuriministeerium on olnud nõus asjale õla alla panema ja toetab majanduslikult. Alustatakse kahe pilootpesaga, üks Raplas ja teine Moostes, ning siis vaadatakse juba edasi, mis tulevik tuua võib.

Loomeruumi poolelt veab asja Margit Kuhi, kes on juba 2009. aastast töötanud ka Pärimusmuusika Aidas. Kuhi ütles, et pärast Raplamaale tagasitulekut näitas ta ette tegevusplaani, millega hõlmas tervet maakonda. Pärimusmuusika keskus sai sellest signaali, et siin on inimene, kes on valmis asja vedama.

Kuhi tõdeb, et Loomeruumi plaanid langevad kenasti kokku sellega, mida partnerid neilt ootavad. „Kuidagi väga hästi läks. Tähtede seisud olid õiged ja kõigile soodsad," ütles Kuhi.

Moostes plaanitakse pigem tantsuüritusi, aga Loomeruum keskendub kontsertidele ja kursustele. Teavitustöö selles osas hakkab peagi käima. Erinevaid kontserte saab aga Loomeruumis juba praegu nautida. Laupäeval on seal näiteks kandlepäev. Kuhi räägib, et seda kõike tehakse selleks, et inimesed leiaksid tee Loomeruumi ja see paik saaks neile tuttavaks. Siis on sügisel rohkem inimesi, kes kursustel osalema hakkavad.

Pikas plaanis soovib Loomeruum muutuda huvikeskuseks. See ei hõlma ainult pärimusmuusikat, vaid uksed on valla igasuguste huvidega inimestele, rääkis Kuhi.

Arheoloog Mati Mandel. Foto: JAAK KADARIK

Läänemaa ajalooklubi soovib kaasata inimesi Raplamaalt

Siim Jõgis

Alates 2011. aastast on Läänemaal tegutsenud Vana-Läänemaa Ajaloo Selts. Regulaarselt korraldatakse kohalikule ning laiemale ajaloole pühendatud loenguid.

Seltsi üks asutaja arheoloog Mati Mandel rääkis, et nendest üritustest võtab regulaarselt osa ka inimesi Vigalast. Paralleelselt seltsiga tegutseb ka ajalooklubi, mis hõlmab laiemat ringi ajaloohuvilisi. Nemad ei ole küll ametlikult seltsi liikmed, kuid osalevad seltsi korraldatud üritustel. Viimane seltsi üritus toimus 21. veebruaril, kui Afganistani sõjast käis rääkimas kaplan Endel Apsalon. Loengu nimi oli "Järelvaated Afganistani missioonidele" ning seda käis kuulamas ligikaudu nelikümmend inimest.

Ajalooklubi üritused toimuvad peaasjalikult pühapäeviti Lihula mõisas, kuid on käidud ka ekskursioonidel näiteks Patarei vanglas ja kohalikes paikades Läänemaal. Selts on välja andnud kolm kogumikku "Vana-Läänemaa radadel".

Rapla maakonna valdadest on nendes kirjutatud Vigalast. Mandel ütles, et seltsil on huvi ka Märjamaa vastu, kuid ta ei ole leidnud kirjutajaid, kes selle teema kätte võtaks.

Mandel selgitas, et Vana-Läänemaa alla kuuluvad lisaks praegustele piiridele näiteks Koonga vald Pärnumaal ning Vigala ja Märjamaa. Järgmine loeng on pühapäeval, 13. märtsil Lihula mõisas, kui kirjanik Olev Remsu tuleb rääkima teemal "Võimalik vaid nõuka-aal".

Näitleja Kukumägi loob oma eluga teost

Reet Saar

Hiljuti pakkus end Märjamaa rahvale esinema näitleja Arvo Kukumägi. Kuna alevi kinos on peaaegu kõik õhtud juba pikalt planeeritud, jäi üle laupäeva õhtu.

Võis ette arvata, et kohalik publik laupäeva õhtul kinno ei tule, erandiks võiks ehk olla praegu ülimenukalt linastuv „Klassikokkutulek", mis toob kokku mitte ainult täissaali koos lisatoolidega, vaid ka kohtade broneerimise. Põhjuseks võis olla ka 8-eurone piletihind. Need seitse, kes olid, jäid aga kohtumisega väga rahule.

Esmalt vaatasime kaht lühifilmi kassettidest „Karikakramäng" I ja II. Esimeses („Tätoveering") oli noor Kuku, suured silmad avali ja hing peo peal, elu avastamas. Teises („Foto") oli pahur ja räsitud välimusega näitleja. Kui valgus süttis, astus meie ette väga elegantse välimusega ja õlgadeni juustega kõhn mees.

Õhtut juhtinud Maiu Linnamägi luges mõni aasta tagasi Kukust – nii palub ta end kutsuda – ilmunud raamatust „Alasti elu" ette lõigu, millest saame teada, et lapsepõlvest peale armastab ta Oravakese komme. Kingitud kotike lemmikmaiust lõi kohtumisele sooja ja vahetu õhkkonna.

Juba plakatil oli öeldud, et küsida võib kõike, aga õhtujuht pakkus, et jätame seekord kõrvale näitleja isikliku elu ja alkoholiprobleemid. Nii palju Kuku ütles, et paar aastat on ta kaine püsinud. Nooruses kõvasti sportinud mees teeb praegu iga päev jooga- ja hingamisharjutusi. Sport on ladunud nii kõva vundamendi, mis on kehal aidanud elupõletajalikule eluviisile vastu panna.

Kuku soovis saada geoloogiks, et palju ringi rännata, sai hoopis näitlejaks. Ja nagu mitmel teiselgi puhul – tuli lihtsalt koos sõbraga katsetele, aga vastu võeti just tema, mitte sõber. Tänu filmides osalemisele on ta saanud kogu Nõukogude Liidu läbi sõita.

Filmitöö on talle hingelähedane ja kaamerat, mille kaudu vaatajaga suhelda, peab Kuku oma väga heaks sõbraks. Hiljuti lõppesid tal filmi „Rehepapp" võtted, mis jõuab levisse alles järgmisel aastal. „Kinos peab näitlejal hipodroomitraavli särts sees olema," ütles Kuku. Seda oli ka tema olekust tunda. Kuku sõnul tuleb 95% tööst enne võtteid kodus ära teha, tema saab oma stseenid enamasti ühe duubliga salvestatud.

Järgmiseks tööks peaks saama Hardi Volmeri film „Johannes" eesti esimesest filmimehest Johannes Pääsukesest. Kukumägi kehastaks seal teejuhti, sest filmi tegevus toimub Setumaal, Kuku kodukandis.

Moskvas filmirežissööriks õppinud Kukumägi plaanib ka ise filmi teha. Kui õnnestub raha hankida, tahab ta linastada Mats Traadi romaani „Maastik õunapuu ja meiereikorstnaga". Mõttes on teha ka „Karikakramäng" III, mis näitaks, mis on saanud esimese kasseti osatäitjatest.

1983. aasta lõpul lasti noor näitleja joomise pärast oma esimesest töökohast Noorsooteatrist lahti. Pärast seda on ta olnud vabakutseline. Uue Eesti aja alguses elas neli aastat Hispaanias ja ajas seal koos sõbraga äri. „Iga töö on hea, mis leiba annab, kui seda südamega tehakse," ütles Kuku, kes oma sõnul ei pelga ühtki tööd. Eriti meeldib talle puid lõhkuda ja kirvevarre voolib ta oma käe järgi ise. „Olen oma valikutes vaba," kordas mees mitmel puhul.

Näitleja asutas mõne aasta eest oma „teatri", MTÜ „Kukun ikka" – see nimi olnud hea välgatus, mis nii tabavalt ja mitmetähenduslikult annab edasi Kuku elu langusi ja tõuse, mille kõrvale käib kogu aeg eneseväljendus. Andrus Kivirähk kirjutas talle näidendi „Kaheksa varbaga kuningas", mida esitati koos Piret Kaldaga. Pärast näitlejanna mehe surma jäi tükk seisma, kuid nüüd tahab ta hakata seda uuesti esitama koos Maria Avdjuškoga. Kuku plaanib etendusega ringi sõita ja lubas siis ka Märjamaale tulla.

Kuku loob oma eluga oma teost, on öeldud ta elulooraamatus. Mees usub saatusesse - mis ette määratud, see tuleb läbi elada. „Kui saatus päevi annab, tahan veel varsast hobuse üles kasvatada," on üks ta soove. Sellega jätkaks ta oma vanaisa ja isa tegude liini.

Juristi nõuanne

Kui isikukaitsevahendid on ette nähtud, on nende kasutamine kohustuslik

Lugeja küsib: Meie ettevõtte põhitöö, st tootmine toimub ruumis, kus on suur müra. Olen tööandjana töötajatele väljastanud müra kaitseks kõrvaklapid, kuid töötajad ei taha neid kanda ja töötavad ilma kõrvaklappideta. Kas ma saan tööandjana sundida töötajaid kõrvaklappe kandma?

Vastab Tööinspektsiooni töökeskkonna konsultant Mari-Liis Ivask:

Tööandja ülesanne on tagada, et inimesed saaksid teha tööd ohutult ja nii, et nende tervis ei saaks kahjustada. Ka kõige paremad regulatsioonid saavad aga tuua parimat tulemust vaid siis, kui töötajad neid järgivad.

Kui ettevõtte töökeskkonnas on ohuteguriks tervist kahjustav müra, peab tööandja märkima müra piirkonnad, väljastama kuulmiskaitsevahendid ning nõudma, et töötajad neid ka kannaksid. Isikukaitsevahendite kasutamise reeglid on sama olulised kui kõik muud töökorralduslikud küsimused.

Kui tööandja on isikukaitsevahendite kasutamise reeglid selgelt määranud, kuid töötaja ei järgi neid, peab tööandja juhtima töötaja tähelepanu konkreetsele rikkumisele. Kui töötaja ei kanna kõrvaklappe tööruumis, kus nende kandmine on kohustuslik, tuleb teha selle kohta töötajale märkus ning kontrollida, et ta edaspidi kõrvaklappe kasutab. Lisaks tuleks uurida põhjuseid, miks töötajad isikukaitsevahendit ei taha kanda. Mõnikord ei pruugi väljastatud isikukaitsevahend sobida kas konkreetsele töötajale või konkreetsesse töökeskkonda. Näiteks kõrgema temperatuuriga keskkonnas on mõistlik kasutada kõrvaklappide asemel kõrvatroppe. Sellises olukorras tuleb leida võimalus vahetada isikukaitsevahend sobivama variandi vastu.

Müra on oluline terviserisk, sest tugev müra (alates 85 dB(A)) võib põhjustada kuulmiskahjustust. Kuulmiskahjustus ei teki kohe, vaid see kujuneb välja järk-järgult. Nii ei pruugi töötaja ise tajuda müra kui ohtu. Tööandja peab töötajatele selgitama töökeskkonnas esinevaid riske, nende võimalikke tagajärgi ning ettevõttes kasutatavaid ennetusmeetmeid. Näiteks tugeva müra puhul on riskiks müraga kokkupuude, võimalikuks tagajärjeks kuulmislangus ning selle vältimiseks kasutatavad ennetusmeetmed kõrvaklapid või kõrvatropid.

Juhin siiski tähelepanu, et isikukaitsevahendid tuleb võtta kasutusele viimase lahendusena, siis, kui muude abinõude rakendamine ei ole võimalik või otstarbekas. Näiteks müra puhul tuleb tööandjal läbi mõelda, kas müra saaks vähendada mürasummutusseina abil, uute ja vähem mürisevate seadmete või töökorralduslike meetmete abil. Isikukaitsevahend on viimane lahendus, sest selle kasutamine sõltub üksnes töötaja käitumisest ja tööandja kontrollist.

NipiNurk

Spagetid kontrolli alla

Mariliis Vest

Spagette ostes on tihtipeale see jama, et algul tulevad nad küll väga mõnusalt ja lihtsalt pakendatult, kuid pärast kilepakendi avamist on neid esiteks püstisesse asendisse väga raske paigutada ning pikali asendis tahavad makaronid pakist üldse välja joosta.

Üht Pringlesi pakendiga nippi oleme juba näidanud, toome teieni nüüd teise. Jällegi saame siinkohal rõhuda taaskasutusele ja vähemale prügi äraviskamisele.

Vaja ei ole mitte midagi muud kui tühja Pringlesi pakendit, kääre, liimi ja kaunistamismaterjali. Tegelikult ei pea soovi korral isegi kaunistustega mässama, täiesti vabalt võib makaronid kaunistamata purki pista. Jälle odav, lihtne ja praktiline viis toiduainete hoiustamiseks.

Vaja läheb: tühi Pringlesi pakend, käärid, liim, kaunistamismaterjal

Tee nii: Lõika kaunistamiseks mõeldud paberist välja tükk, mis sobib pakendi ümber. Kleebi see sinna külge, pane spagetid purki ja korralik ning kindel hoiupaik neile ongi olemas.

Fotod: SIIM SOLMAN

Eesti Töötukassa

www.tootukassa.ee Töötukassa Raplamaa osakond Tallinna mnt 14, 79513 Rapla

VABAD TÖÖKOHAD Raplamaal seisuga 25.02. 2016

TÖÖPAKKUMISE NIMETUS	TÖÖKOHTI	ASUKOHT
koristaja	1	Rapla linn
autojuht-transporditööline	1	Rapla linn
monteerija	1	Varbola küla
masinlihvija	1	Varbola küla
tootmisoperaator	5	Salutaguse küla
ketassae operaator	1	Lipa küla
klienditeenindaja	1	Orgita küla
kokk puhkuste perioodiks	1	Rapla linn
abitööline	2	Järlepa küla
klaasplasti vormija-komplekteerija	2	Järlepa küla
õmbleja	2	Märjamaa alev
raamatupidaja	1	Kohila alev
autoelektrik/autoremondilukksepp	1	Märjamaa alev
õmbleja / õmbleja õpilane	5	Prillimäe alevik
õmbleja-juurdelõikaja	1	Rapla linn
õmbleja	1	Rapla linn
erimajade spetsialist	1	Atla küla
abikasvataja	1	Juuru alevik
baaridaam/baarmen	1	Valtu küla
höövelpingi operaator	1	Iira küla
puusepp	1	Juuru alevik
metallkonstruktsioonide värvija	1	Kohila alev
klienditeenindaja	1	Rapla linn
remondilukksepp	1	Järvakandi alev
klaasisulataja	1	Järvakandi alev
klaasivormimismasina operaator	1	Järvakandi alev
veoautojuht-ekspediitor	2	Rapla maakond
kokaabi	1	Rapla linn
turvatöötaja Raplas	2	Rapla linn
veterinaar	1	Pae küla

Hinnavõrdlus

Paprika tomatikastmes

Stina Andok

Jätkame ka sellenädalase retseptiga paastulainel. Võib-olla on nii mõnigi meist kodumaa sünnipäeva tähistades paastuaja toitumisreeglitest kõrvale vaadanud ja vajab nüüd üht maitsvat paasturooga, et uuesti ree peale saada. Selles osas saan abiks olla.

Ühe imelihtsa ja taimetoitlastelegi sobiva paasturoa jaoks läheb vaja: 500 g paprikat, 100 g oliiviõli, 200 g tomateid, 2-3 küüslaugukküünt, 1 sibul, soola.

Tee nii: lõika paprikad pooleks, puhasta seemnetest ning prae õlis igast küljest. Tomateid võid enne praadimist ka koorida. Selleks lõika neile noaga ristlõige ja pista minutiks kuuma vette. Seejärel koori. Nüüd prae tomatid koos hakitud sibulaga läbi, lisa peenestatud küüslauk, maitsesta soolaga ning vala kuum lisand paprikatele. Serveerides puista peale hakitud peterselli.

Retsept: M. Arndt-Kalju, L. Virkus „Paastuköök. Traditsioonide valguses“.

	Punane paprika, 1 kg	Kobar-tomat, 1 kg	Küüslauk, 1 kg	Ekstra neitsi-oliiviõli, Borges, 500 ml
Maxima	2,79	1,99	3,99	4,89
Konsum	3,99	1,65	4,69	5,30
Meie Toidukaubad	4,95	2,65	4,60	-
Selver	3,49	2,29	9,99 (Eesti)	4,29*/ 5,49
Säästumarket	2,99	-	3,99	4,89

*Soodushind / tavahind
Hinnad on seisuga 24.02.16

KUU HOROSKOOP

MÄRTS 2016

JÄÄR

Kevadkuu algus on eriti soodne aeg igasuguseks kollektiivseks tegevuseks, rühmatööks, grupisuheteks. Sinu ja su grupikaaslaste vahel on palju loovat energiat, mis tekitab positiivse sünergia. Üldisemas plaanis kestab see mõju umbes 10. märtsini.

10.-20. märtsini moodustab Jäära valitseja Marss pingeseisu Veenusega. See ajalõik võib kaasa tuua nii suurt kirge kui ka ärritatust ja rahulolematust suhete liinis.

Kuu teises pooles võivad paljud inimsuhted olla keerukad, võimalikud on intriigid, varjamine, salatsemine. Kui sul on saladusi, siis ole ettevaatlik – mõni neist võib avalikuks tulla. Aeg soosib loomeinimesi ja neid, kes saavad rahulikult omaette olla ja aja maha võtta. Liiga suur pinge võib märtsi teises pooles muuta sind haigustele vastuvõtlikuks. Avalikes kohtades on asjade kaotamise ja varguste tõenäosus suurenenud.

Märtsi teises pooles on võimalikud ka juriidilised probleemid või pinged seoses igapäevatööga.

SÕNN

Sõnni valitseja Veenuse asend on kuu alguses üsna paljulubav, seda eriti seoses sinu karjääri või muu ühiskondliku tegevusega. Mõju on tugevam märtsi alguses, aga ulatub laiemas plaanis kuni 10. kuupäevani. Sulle võidakse teha soodne pakkumine tööl või tutvud töistel asjaoludel isikuga, kellest saab sinu koostööpartner.

Märts tervikuna soosib õppimist, õpetamist, suhteid välismaa ja välismaalastega, oma vaimu harimist.

Umbes 16.-25. märtsini on õhus romantikat või lihtsalt suhteid, mis on hingestatud või veidi müstilised ja salapärased. Samas on märtsi teine pool aeg, mil päevakorral võib olla muutuste ja muudatustega seonduv. Sul on suur soov end maksma panna, mis võib viia konfliktideni.

22.-29. märtsini võivad ilmneda kas mingid takistavad asjaolud või tuleb teha raske valik edasiminemise (uued väljakutsed) ja tagasitõmbumise vahel.

KAKSIKUD

Märtsis on rõhk kõigel sellel, mis seondub sinu töö või muu ühiskondliku tegevusega. Kuid just selles liinis kipuvad asjad olema segasevõitu ja keerulised.

Kuu algab erutavate võngetega, juhtub põnevaid asju või vähemalt otsid ise aktiivselt ebatavalist ja huvitavat. Kuu esimene nädal sobib ideaalselt reisimiseks, armastuse ja vaimsuse ühendamiseks, uue info ja meeldivate suhete kokkuviimiseks. Siiski on märtsi esimene dekaad ka aeg, mil kipud ehk liiga palju keelt teritama ning sekkuma sinna, kus sind ei vajata.

Aeg 8.-14. märtsini võib kujuneda keeruliseks juhul, kui pead tegutsema loogiliselt ja ratsionaalselt. See on suurepärane aeg loominguks ja fantaseerimiseks, kuid ebasoodne äri- ja rahaasjadele.

Märtsi teine pool, eriti kuu lõpupäevad võivad olla seotud pingeliste inimsuhetega. Sinu vastas olevad jõud üritavad sulle survet avaldada.

VÄHK

Kevadkuu algab üsna huvitavate ja omapäraste suhete tähe all. Või siis on mõned vanad suhted muutuse faasis – otsid ehk ise võimalusi vanadesse suhetesse uut värskust tuua.

5. märtsist kuni kevade alguseni valitsevad väga tugevad Kalade mõjud, mis Vähkide jaoks tähendab ülihead intuitsiooni ehk loomingulist kõrghetke. See aeg soosib ka eksootikat kõigis selle vormides, reisimisest nii füüsilisel tasandil kui ka vaimus (raamatud, filmid jne).

10.-20. märtsini võib esineda pingeid seoses igapäevatööga, suhetes kolleegidega jne. Sel ajal võiks vältida magusa ja rasvase söömist.

20. märtsi paiku (4-5 päeva siia-sinna) võid sattuda kas siis romantilisse või lihtsalt ilusasse ja inspireerivasse suhtesse. See on parim aeg tegeleda kunsti ja müstikaga, olla vastuvõtlik ilu ja harmoonia kõrgemate võngete suhtes.

Kuu viimane kümnepäevak on igati soodne tööle ja muule ühiskondlikule tegevusele.

LÕVI

Sulakuu algus, eriti kuu esimene nädal või isegi kümnepäevak on sulle vägagi paljulubav just suhete liinis. Kohtad ehk kedagi, kes sulle pööraselt meeldima hakkab või on temast sulle lihtsalt palju abi. Kuu esimesed viis päeva võivad kanda endas ka midagi müstilist või salapärast, samas ei tohiks sel ajal võtta ega anda laenu ei raha ega asjade näol.

Alates 6. märtsist kasvab oluliselt su riskijulgus. 9.-15. märtsini võib riskimine kaasa tuua ohtlikke olukordi. Samas on see hea aeg oma tervise tugevdamiseks, treeningute (eriti jooga-tüüpi) alustamiseks.

Kuu keskpaik (ca 10.-20. märts) võib olla seotud kirglike vibratsioonidega – nii iha kui ka viha võivad olla mõlemad aktuaalsed teemad.

Märtsi teine pool võib rahalises ja praktilises liinis olla pingeline ja samas ka keerukas. Tuleks hoiduda võlgadest ja laenudest.

Rahaga riskimine oleks eriti ebasoovitav. Samas võid sel ajal olla äärmiselt loominguline või siis tunda ebamäärast igatsust millegi erilise järele.

NEITSI

Märtsi algus (kuu esimesed 7-10 päeva) on igati soodsad kõigele, mis seondub sinu igapäevatöö ja olme, aga ka tervisega. Töö ja lõbu võivad olla omavahel kuidagi põimunud või siis tunned oma töös lihtsalt suuremat rõõmu.

10.-20. märtsini peaksid suhetes teistega vältima liigset kriitikat ja rahulolematust. Võid esitada teistele mingeid liigseid tingimusi või esitatakse neid sulle endale. 11. märtsi paiku (+/- 3-4 päeva) tuleks hoiduda oluliste lepingute sõlmimisest, samuti ei maksa anda muid siduvaid lubadusi.

Alates 12. märtsist suureneb võimalus kas siis romantiliseks seikluseks või kohtad lihtsalt kedagi, kellest on palju abi ja kasu. Eriti soodne aeg armuasjadeks on 15.-25. märtsini. Sel ajal oled väga luulelises meeleolus ja idealiseerid oma partnereid. Võid olla teiste poolt liialt mõjutatav.

Märtsi viimane dekaad soosib muudatusi, läbimurret, vigade parandust.

KAALUD

Kevadkuu esimene nädal võib tuua meeldivaid seltskondlikke hetki või isegi romantilise seikluse. Seega tasuks rohkem ringi liikuda, olla erinevates seltskondades. Tegelikult kestavad Kaalude valitseja Veenuse head aspektid terve märtsi esimese dekaadi – sul on võimalus näidata end teistele kui eripärast ja kordumatut isikut. Eriti soodne on aeg daamidele, meeste puhul valitseb sel ajal kõrgendatud huvi naiste vastu.

Kuu teises pooles läheb fookus rohkem sellele, mis on seotud sinu igapäevatöö, olme, tervisega. Võimalik, et oled selles liinis äärmiselt tundlik ning teed sääsest elevandi. Umbes 15.-25. kuupäevani võib sul töistes ja isegi argistes oludes ilusaid või lausa romantilisi hetki ette tulla.

Kuu teisel poolel tuleks hoiduda vaidlustest ja oma sõnu rohkem valida. Tühjast võib kergesti tüli tõusta. Kuu viimasel nädalal muutuvad olulisemaks kahesilmavestlused, kõik üks-ühele suhted.

SKORPION

Märtsi algus on väga soodne kõigele, mis seondub kodu, perekonna, majapidamisega. Märtsi esimesed 7-10 päeva on aeg, mil võiksid võimaluse korral aja maha võtta ja vaadata otsa oma sisemisele Minale. See on aeg loominguks ja mälestustes surfamiseks.

Samas tuleks kuni 5. märtsini hoiduda vaidlustest ja konfliktidest. Kui tekibki pingeline olukord, siis hoia ennast tagasi ja tõmbu eemale.

Umbes 8.-14. märtsini tuleks hoiduda riskide võtmisest, samuti olla mõõdukas nii alkoholi kui ravimitega.

Alates 12. märtsist muutub su elu arvatavasti palju hoogsamaks, huvitavamaks ja põnevamaks. Kui oled noor ja vallatu, võid sattuda (armu)seiklusse või tunned end lihtsalt väga energilise ja teotahtelisena. 15.-25. märts: parim aeg romantikaks, naudinguteks, loominguks, igasuguseks mänguliseks tegevuseks.

AMBUR

Paastukuu esimene nädal või isegi dekaad paistab silma huvitavate kohtumiste poolest, saad ehk juurde uusi sõpru või annab keegi sulle väärt idee. Sinu ja teiste vahel on palju heasoovlikest komplimentidest kantud infovahetust.

Samas peaksid kuni 6. märtsini olema hoolikas avalikes kohtades – asjade kaotamise ja varguste võimalus on suurem.

6. märtsil (mõju kestab umbes 10. märtsini) jõuab energia- ja jõuplaneet Amburisse ja moodustab kohe ka pingeaspekti Merkuuriga. See võib muuta sind sõjakaks ja tormakaks, eriti just verbaalses mõttes. Kipud oma ideid ja maailmavaadet teistele peale suruma ning pead ennast kõige targemaks.

Umbes naistepäevast kuni ca 14. märtsini peaksid hoidma tervist, sööma ja magama piisavalt ning vältima alkoholi ja ka ravimite liigset kasutamist – su organism võib olla ülitundlik.

15.-25. märtsini peaksid eelkõige kodustes suhetes või siis suhtes lähedastega olema aus ja otsekohene, vältima liigset filosofeerimist.

Tülide korral suurepärane võimalus leppimiseks.

KALJUKITS

Kevadkuu tervikuna on sulle väga soodne, kui tegeled õpingutega, reisid palju, tutvud uute ja eksootiliste teemadega. Märts mõjub sulle vaimselt avardavalt, hakkad ehk huvi tundma asjade vastu, mis sind seni külmaks jätnud. Märtsi esimesed 7-10 päeva võivad olla soodsad rahalises mõttes. Võid saada kasu kõigest, mis seotud millegi kogumise, omamise, kasutamisega. Kuid samal ajal võid sa emotsionaalses plaanis olla liiga krampis, hoiduda suhtlemisest ning oma võimeid ja võimalusi põhjendamatult alahinnata.

8.-13. märtsini on aeg, mil võid kergesti asju vales valguses näha, mistõttu oluliste otsuste langetamine pole soovitav. See on aeg nautida kunsti, kirjutada oma kallimale luuleline armastuskiri – sel ajal on sul hea fantaasia. Poeetiline meelestatus kordub 20. märtsi paiku (+/- 4-5 päeva). Märtsi teine pool, eriti kuu lõpp, võib tuua maailmavaatelisi konflikte. Sulle võidakse võõrast ideed peale suruda või lähed ise sisemiselt pingesse, kui puutud kokku sulle tundmatu infoga.

VEEVALAJA

Märtsi esimesed viis päeva võivad kujuneda üsnagi põnevaks nii seltskondlikus plaanis kui ka armuasjades. Suhete osas peaks valitsema meeldiv tasakaal vana ja uue vahel. Laiemas plaanis on kuu esimene dekaad üsna huvitav ka vaimses mõttes, võid kokku puutuda teemade või olukordadega, mis on sinu jaoks võluvalt eksootilised ja pinget pakkuvad. Meeldival viisil segunevad suhted ja kõik uus ja huvitav. Samas võivad märtsi esimesed kümme päeva olla üsna keerulised just praktilises ja rahalises mõttes. Suuremad ostud ei ole soovitavad.

12.-20. märtsini tuleks vältida rahalisi suhteid mingi grupi või rühmaga. Ka ei tasu sõbrale raha laenata. Umbes 15.-25. märtsini tuleks olla väga tähelepanelik ostes ja müües. Samas võib see periood tuua kaasa romantilise ja praktilise liini kummalise segunemise. Kuu teine pool tervikuna võib tõstatada küsimuse – kas omada või olla, ehk siis asjademaailm versus elamused.

KALAD

Paastukuu esimesed kümme päeva on sinu jaoks äärmiselt loomingulised. Su alateadvuse energia on aktiivne, mistõttu pane tähele sümboleid ja vihjeid, mida elu sulle pakub. Samas ära sellega liiale mine ja jää ikka reaalsuse piiridesse. Suhted, mis tekivad, on kantud kas salapärast või mingitest müstilistest momentidest.

11. märtsi ringis (+/- 4-5 päeva) peaksid tähtsate otsuste puhul kindlasti asjatundjaga nõu pidama. Olulisi lepinguid ei maksa sõlmida ja lubadusi anda ega uskuda.

20. märtsi paiku (viis-kuus päeva siia-sinna) on sul Veenuse ja Neptuuni ühenduse tõttu väga head võimalused intiimses sfääris ja üldse seoses naudingute ja meeldivate asjadega. Aga on oht, et vaatad kõike läbi roosade prillide ja astud soovmõtlemise libedale teele.

Kuu viimane nädal soosib rahaasju, samuti on aeg soodne oluliste tööalaste või ühiskondlike projektide alustamiseks. Kõige selle juures võib olla väga tugev konkurents ja võitlus paremate positsioonide pärast.

Kohila naiskond lõpetas Balti liiga põhiturniiri tugevalt

Ingrid Kangur, treener

Pühapäeval, 21. veebruaril tõmmati joon alla naiste võrkpalli Balti liiga põhiturniirile, mis kestis oktoobrist veebruarini. Osales 12 naiskonda, nendest kuus Eestist, neli Lätist ja kaks Leedust, kes mängisid kokku 132 mängu.

Kohila oli küllalt heas hoos terve turniiri, liidripositsioon loovutati vaid korraks. Hoolimata tohutu pingelisest mängukoormusest detsembris, vigastustest ja väikestest tagasilöökidest, suutis peatreener Peeter Vahtra oma hoolealused hoida võitudelainel, tegi vahel ka võimatust võimaliku, et lõpetada põhiturniir hiilgavalt.

Eelmisel laupäeval ja pühapäeval kohtus Kohila Läti naiskondadega, alistas RSU 3:0 ja Babite 3:1 ning tegi sellega ajalugu: viie kuu jooksul on Kohila VK mänginud 22 mängu, neist võitnud 19 ja tulnud esmakordselt kolme hooaja vältel põhiturniiri võitjaks.

Kohila suurim punktitooja põhiturniiril oli Katerina Dudnikova (316 p), järgnesid Kertu Laak (273 p) ning Eliisa Peit (169 p). Ässpallingute edetabelit juhib naiskonna kapten Julija Mõnnakmäe (63 p), järgnevad Kertu Laak ja Eliisa Peit (mõlemal 29). Naiskonna esimene libero Pille Vahtra võttis vastu 330 servi, eksides vaid 26 korral. Naiskonna teine libero Katleen Kangur võttis vastu 126 korral (eksimusi 16).

Balti liiga põhiturniiril mängisid Kohila VK koosseisus: Julija Mõnnakmäe, Kertu Laak, Katerina Dudnikova, Eliisa Peit, Marie Aasorg, Pille Vahtra, Katleen Kangur, Karmen Mereküla, Laura Parts, Nea Emilia Haatainen, Hanna-Loore Õunpuu, Irina Brezgun, Nette Peit, Maarja Kerner, Merike Errit, Käroli Kärdi, Helle-Maris Siilak. Peatreener Peeter Vahtra, teine treener Ingrid Kangur.

Balti liiga finaal on 4.-6. märtsini Tallinnas. Reedel mängitakse veerandfinaalid (Kohila kohtub Achemaga), kellaaeg ja koht on täpsustamisel.

Maakonna valdade talimängud jätkusid Kaereperes

Disc-golfi turniir kujunes väga populaarseks. Valtu spordimaja ümber on 12 rada ning iga võistleja pidi kõik rajad läbi tegema kaks korda. Ketast heidab August Tammik.
Foto: SIIM SOLMAN

Siim Jõgis

Varasematel aastatel on maakonna talimängud kompaktselt ühe nädalavahetuse sisse ära mahtnud, aga tänavu on alad jaotatud mitme nädalavahetuse peale.

Nii said 24. talimängud tegelikult alguse juba kabeturniiriga 6. veebruaril ja maleturniiriga päev hiljem Kaius. 13. veebruaril peeti Kaereperes aga talimängude võistlusi koroonas, lauatennises, ujumises ja disc-golfis.

Meeste koroonaturniirist võttis osa 21 võistlejat. Võitja selgitati Šveitsi süsteemi järgi, kus iga osaleja mängis seitse mängu ning paarid pani paika arvuti. Samad mängijad omavahel kaks korda kokku ei läinud ning lähedase punktiskooriga mängijad võistlesid omavahel. Esikoha võttis Käru valda esindanud Vello Sillasoo. Ta rääkis, et koroona on tema jaoks hobisport. Paar-kolm aastat on ta ka võistlustel käinud, aga mänginud on ta koroonat lapsepõlvest saati.

Sillasoo ütles, et uuel süsteemil, kus talimängude alad on jaotatud pikema aja peale, pole viga midagi. Rohkematest aladest ei ole ta seni osa võtnud, kuid ütles, et kaalub Kuimetsas sulgpalliturniiril osalemist. Teise koha sai Kaupo Kibuvits Kohilast ja kolmas oli Heiki Sassian Raplast.

Naiste turniirist võttis osa kaheksa mängijat. Esikoha sai Talvi Ainsar (Rapla), kellele järgnesid Merilin Mälk (Kohila) ja Ülle Laasner (Rapla).

Koroona paremusjärjestus valdade kaupa

	M	N	Kokku
1. Kehtna	91	49	140
2. Rapla 7	9	58	137
3. Kohila	73	55	128
4. Käru	91	0	91
5. Raikküla	41	23	64
6. Kaiu 9	21	30	

Lauatennise võistlusest võttis osa 37 mängijat seitsmest vallast. Meeste arvestuses saavutas esikoha Ivari Kindsigo (Kohila), kellele järgnesid Kalju Kalda (Kehtna) ja Allar Oviir (Märjamaa). Naiste konkurentsis oli edukaim Aili Kuldkepp (Rapla). Teise koha sai Marika Kotka (Märjamaa) ja kolmas oli Maie Inni (Kehtna).

Paremusjärjestus valdade kaupa

1. Kehtna vald	143
2. Kohila vald	137
3. Rapla vald	119
4. Märjamaa vald	110
5. Juuru vald	31
6. Raikküla vald	24
7. Kaiu vald	4

Ujumises osales 67 võistlejat seitsmest vallast. Distants oli 50 meetrit vabalt.

Tüdrukud (2000 ja hiljem sündinud)

1. Egle Pärmik	Märjamaa	36,67
2. Maite Maido	Kehtna	39,38
3. Hanna Post	Märjamaa	40,22

Naised (1982-1999)

1. Riin Praks	Märjamaa	30,73
2. Kaia-Liisa Raadik	Märjamaa	32,04
3. Janne Vaarma	Kaiu	35,61

Naised-veteranid (1981 ja varem sündinud)

1. Maive Tummeltau	Märjamaa	34,78
2. Evelin Evisalu	Kaiu	38,93
3. Kerly Resik	Märjamaa	39,13

Poisid (2000 ja hiljem sündinud)

1. Sven Rännel	Kaiu	29,29
2. Sten Marcus Mesila	Märjamaa	29,77
3. Georg Metsallik	Kehtna	35,27

Mehed (1977-1999)

1. Ado Viisut	Märjamaa	30, 19
2. Aivar Post	Märjamaa	31,23
3. Kristjan Pajunurm	Rapla	31,91

Mehed-veteranid (1976 ja varem sündinud)

1. Mart Veli	Kohila	30,25
2. Andrus Saarsalu	Raikküla	33,38
3. Einar Klaas	Rapla	35,61

Võistkondlik arvestus

1. Märjamaa	290 p
2. Kehtna	254 p
3. Kaiu	242 p
4. Rapla	206 p
5. Raikküla	130 p
6. Kohila	124 p
7. Juuru	44 p

Disc-golfi turniir kujunes väga populaarseks. Sellest võttis osa 51 inimest. Valtu spordimaja ümber on 12 rada ning iga võistleja pidi kõik rajad läbi tegema kaks korda. Iga raja *par* on kolm ning seega oleks optimaalne läbida 24 rada 72 viskega. Kogenumad mängijad said hakkama ka väiksema visete arvuga.

Meeste arvestuses moodustasid esikolmiku Rainer Kala, Uwe Sööt ja Alar Lepikult. Kala ja Sööt said mõlemad kirja 64 viset ning võitja selgus ümberviskamisega. Lepikult tegi 65 viset.

Naistest sai esikoha Reelika Laes (74 viset). Talle järgnesid Lisette Soop (79) ja Maite Maido (86). Kogu võistluse peale visati ka üks *hole-in-one*. Sellega sai hakkama Marti Oberg seitsmendal rajal.

Raplamaa valdade talimängude viimane võistluspäev on 28. veebruaril, kui Kuimetsas toimuvad 3x3 korvpallivõistlused. Päev varem ehk 27. veebruaril korraldatakse sealsamas sulgpalliturniir. Kaius on samal ajal juhtkonnavõistlus, mälumäng ja sangpommi rebimine.

Talimängude lõpuks selguvad võitjad nii suurte kui ka väikeste valdade konkurentsis. Pärast kuut ala juhib Kehtna vald. Tema järel tulevad Rapla, Kohila ja Kaiu vald. Praeguse seisuga ei ole Raplamaa valdade talimängudest veel osa võtnud Järvakandi ja Vigala vald.

Saalihokinaiskond teenis kaks veenvat võitu

Siim Jõgis

Laupäeval, 20. veebruaril kogunes enamik Eesti saalihoki naiskondade paremikust Sadolini spordihoonesse, kus peeti Eesti meistrivõistluste eelviimane etapp. Kuna Kaitseliidu Rapla maleva naiskond oli põhiturniiri lõpetanud SK Mustvee järel viiendana, nad koduväljakul paremate kohtade nimel kaasa rääkida ei saanud.

Kaitseliidu Rapla maleva naiskond oli mõlemast vastasest selgelt üle. Esiplaanil on Rapla mängija Kristi Toomla hommikupoolses kohtumises Finnish Flashi vastu.

Foto: SIIM SOLMAN

Naiste saalihoki Eesti meistrivõistlustel osaleb tänavu üheksa võistkonda. Jaanuaris lõppenud põhiturniiril selgusid neli tugevamat naiskonda, kes hakkasid heitlema meistritiitli nimel. See-eest viis tagumist peavad omavahel paika panema kohad viis kuni üheksa. Nende seas on ka Kaitseliidu Rapla maleva naiskond.

Koduväljakul peetud etapil olid Rapla neiud väga kindlad ning said kaks suureskoorilist võitu. Esmalt alistati 7:1 Finnish Flash ning seejärel 10:1 Arenculle. Kaks võitu annavad Rapla naiskonnale soodsa positsiooni, et sõita viimasele etapile Tartusse eesmärgiga napsata Eesti meistrivõistlustel viies koht.

Laupäeva hommikul toimunud esimesele mängule Finnish Flashi vastu läksid lillades vormides Rapla neiud vastu suurfavoriidina. Finnish Flash lõpetas põhiturniiri viimase kohaga, viskamata ise ainsatki väravat. Rapla naiskond võitis neid eelmise aasta novembris 20:0. Ka Sadolini spordihoones toimunud kohtumine kulges kodunaiskonna taktikepi all. Juba seitsmenda minuti alguses läks Rapla naiskond 3:0 juhtima ning rohkem võitjas kahtlust ei olnud.

Vastaste ainuke värav sündis kolmanda kolmandiku keskel, kui täpne oli Christina Karjalainen. Olulist muudatust see mängukäiku tuua ei suutnud. Kaitseliidu Rapla maleva naiskond juhtis enne seda 5:0. Lõpuks võideti 7:1. Kolm väravat viskas Kristel Teets. Ühe lisasid Tiiu Varik, Mary Penter ja Mai Laurimaa. Üks Rapla värav märgiti protokolli vastaste omaväravana. Taagi Tellus sai kirja kolm resultatiivset söötu.

Võitjas pole kahtlust

Ka Arenculle ei suutnud Rapla neiudele võrdväärset vastupanu osutada. Lõppskoor 10:1 oli rohkem kui veenev. Selles kohtumises viskas vähemalt ühe värava viis Rapla mängijat. Esimene kolmandik lõppes 3:0 Rapla naiskonna eduseisus. Pärast teist kolmandikku juhtis Rapla juba 8:0. Selleks hetkeks võis võidus kindel olla. Kolmas kolmandik algas väikese ehmatusega, sest juba 22. sekundil viskas Arenculle ühe värava tagasi. Suurt mõju sellel siiski ei olnud, sest pool minutit hiljem taastas Mai Laurimaa värav Rapla naiskonna kaheksaväravalise eduseisu.

Kogu kohtumise vältel oli mängupilt selgelt kodunaiskonna kasuks. Kordagi ei tekkinud võitjas kahtlust. Rapla poolelt viskas kolm väravat Kristi Toomla. Kaks tabamust said enda nimele Mai Laurimaa ja Piret Paas. Ühe värava lisasid Tiiu Varik ja Annika Tammus. Üksikuid ohtlikke momente tekkis ka Arenculle naiskonnal, kuid enamiku täpsetest pealevisetest suutis tõrjuda Rapla väravavaht Aljona Glivenko. Muidu ilusa mängu rikkus vaid Evelyn Goldi vigastus teise kolmandiku alguses, mis ei võimaldanud tal enam edasi mängida.

Kaks mängu veel

Rapla naiskonna treener Tauno Sau ütles, et enne viimast kolmandikku eduseisus 8:0 oli pinge juba maas ja võit kindel. Ta rääkis, et naiskonna mängijad on võrdsel tasemel ning kõik on võimelised väravaid lööma. Seda näitas kõige selgemalt see, et Arenculle vastu ei löönud väravaid üks või paar mängijat, vaid tervelt viis. “Oluline on, et sööt liiguks ja kõigil tekiks võimalusi,” sõnas Sau.

Eriti jäi treener rahule väravavahi Aljona Glivenko esitusega, kellel ei olnud küll palju tööd, kuid kes suutis vajadusel olulisi tõrjeid teha.

Lõplik turniiritabel selgub laupäeval, 5. märtsil Tartus. Seal peab Kaitseliidu Rapla maleva naiskond kaks viimast kohtumist. Vastasteks on Kuusalu Eluterve Naine ja Järva-Jaani. Edu korral on Raplal võimalik püüda viiendat kohta. Sau sõnul on see täiesti reaalne, kuigi Tartusse sõidetakse hõredama koosseisuga kui Raplas mängiti.

Sadolini spordihoones peeti nelja tugevama seas ka esimene poolfinaal. Sparta spordiselts oli lausa 16:0 üle SK Mustveest. Teises poolfinaalis kohtuvad Jõgeva SK Tähe / Olivia ja Eesti Maaülikooli SK.

Triobet Balti liiga hooaeg selleks aastaks läbi

Rapla korvpallikool

Triobet BBL-i teises play-off mängus tuli Avis Raplal alla vanduda kodus mänginud BK Jekabpilsi meeskonnale.

Esimese mängu 14 punktiga võitnud Rapla meeskond läks mängule vastu favoriidiseisuses, kuid ülimalt kehv esimene poolaeg lõpetas võimaluse teha ajalugu ning jõuda Triobet Balti liigas veerandfinaali. Kahjuks ei suutnud meeskonda halvimast päästa ka meeskonna kõige uuem täiendus Maurice Kemp, kes jõudis Raplasse päev enne tähtsat kohtumist.

Mängukäigust: rabedalt alanud esimene veerandaeg lõppes skooriga 26:15. Suurepäraselt kolmeseid tabanud Läti meeskond oli agressiivne nii rünnakul kui ka kaitses ning nende pidurdamisega jäid Rapla meeskonna mängijad hätta ka teisel veerandil. Nimelt suutis Rapla meeskond teisel veerandil visata kõigest kuus punkti Jekabpilsi 32 vastu. Seega kodus ette mängitud 14 punktist oli kahekümne minutiga saanud -23.

Teisel poolajal leidis Rapla meeskond uue hingamise ning Devin Brooksi eestvedamisel suudeti tagasi mängida 16 punkti, kuid kahjuks enamaks meeskond võimeline polnud ning lõpetuseks kirjutati protokolli 93:65 kaotus.

Rapla meeskonna resultatiivseim oli 25 punktiga Devin Brooks, Maurice Kemp viskas 13 punkti ja võttis kuus lauapalli. Avis Rapla järgmine mäng toimub reedel, 26. veebruaril, kui sõidetakse külla BC Valga-Valka/Maks & Mooritsa meeskonnale.

Vibuklubi Ilves sai Viljandis kaksikvõidu

Raplamaa Sõnumid

Möödunud nädalavahetusel toimusid Viljandis vibuspordi Eesti sisemeistrivõistlused. Vibuklubi Ilves tõi sportvibu naiste klassis uhkusega koju kaksikvõidu - Siret Luik ja Reena Pärnat. Mõnevõrra üllatuslikult kuulus seekord kuld Luigele ja hõbe Pärnatile.

Eelringis Ilvese naised ei säranud. Eelringi võitis eelmise aasta Eesti meister Laura Nurmsalu. Duellides olid aga Pärnat ja Luik mõlemad heas hoos ja kohtusid lõpuks omavahel kullafinaalis. Pronksmedal läks Viljandi laskurile Maris Tetsmannile.

Hõbeda saanud Pärnat kommenteeris pärast võistluse lõppu: “Tegelikult olen tänase päevaga rahul. Hommik ei alanud hästi, aga suutsin oma laskmist muuta ja lasin duellides tunduvalt paremini kui eelringis. Olen rõõmus, et kulla sai just Siret.” Kulla võitnud Luik ütles aga: “Tundsin ennast kindlalt ja mõtlesin, et kui tahan võita, siis täna on selleks hea päev. Õnnestus!”

Meeste poolelt oli tugevaim ilveslane Aivo Agu, kes langes konkurentsist veerandfinaalis ja sai seitsmenda koha. Noorteklassides teenis Karl Kivilo kadettide hõbemedali. Kahjuks kadettide neidude favoriit Triinu Lilienthal osales võistlusel üsna kõrge palavikuga ja enda tegelikke võimeid seetõttu realiseerida ei suutnud. Tulemuseks oli tihedas konkurentsis napilt neljas koht. Samas klassis võistelnud Marta Kaunis sai üheksanda koha. Kadri Lilienthal sai naisjuunioride hulgas neljanda koha.

Lauatennise seeriavõistluse viies etapp

Siim Jõgis

Pühapäeval, 14. veebruaril viidi Valtu spordimajas läbi lauatennise seeriavõistluse viies etapp. Peakorraldaja oli Aavo Bollverk ning võistlustest võttis osa 47 lauatennisisti.

Üldarvestuses saavutas esikoha Riin Oviir. Naiste konkurentsis järgnesid talle Marika Kotka ja Ene Laur. Meeste arvestuses moodustasid esikolmiku Ants Hendrikson, Kalju Kalda ja Veiko Ristissaar. Hooaja edetabelis on meeste seas väga tihe rebimine esikoha peale. Hendrikson on 291 punktiga esimene ning Kalda 290 punktiga teine. Allar Oviir hoiab 273 punktiga kolmandat kohta.

Naiste arvestuses on tabeliliider Riin Oviir 237 punktiga. Marika Kotka on seni kogunud 218 ning Ene Laur 137 punkti. Hooaja lõpuni on jäänud kaks etappi. Senisest viiest etapist on osa võtnud 84 inimest.

TELLIDES RAPLAMAA SÕNUMID ENNE 8. MÄRTSI, SAAD, 1 KUU TASUTA

TEL 489 2130, 5551 1084
E-POST: KUULUTUSED@SONUMID.EE

RAPLAMAA Sõnumid

TÖÖPAKKUMISED

OÜ Balteco Mööbel võtab tööle **MASINLIHVIJA** ja **MONTEERIJA**.

Töökoht asub Varbolas ja eeldab valmisolekut vahetustega tööks.
Pakume stabiilset sissetulekut, pikaajalist töösuhet ning kohapealset väljaõpet.
Lisainfo: tootmisjuht Marek Meister, tel 5345 7320

Pakkuda tööd kogemustega
AUTOMAALRILE.
Info telefonil
5698 3758 või
e-post: info@tjterminal.ee

Soome ettevõte otsib
KIPSSEINTE ja RIPPLAGEDE PAIGALDAJAID.
Vajalik eelnev töökogemus ja isikliku auto kasutamise võimalus.
Kontakt: jussikeoy@gmail.com.

MÜÜAKSE

Kanarbiku talu müüb korralikke 38 cm ja 50 cm lepa küttepuid. Tel 5373 7294

Küttepuud. Lõhutud toores lepp, hind al 28 €; toores kask, hind al 35 €; kohe kütmiseks metsakuiv okaspuu, hind al 35 €. Mõõdud tellija soovil 30-70 cm, tarne al 10 rm, puud laotud. Soodushind 25 km raadiuses Varbolast. NB! Küttepuude hind sõltub puude pikkusest ja transpordi vahemaast. Tel 502 4895

Rapla küttekontoris lõhutud, saetud kuivad ja toored lepa küttepuud 25-60 cm, ka võrkkotis. Pakume ka puidubriketti. Hinnad soodsad, tarne kiire! Vedu. Tel 516 6305

kuivi pakitud kütteklotse ja kaminapuid, pelleteid ning puidu- ja turbabriketti alusel. Vedu tasuta. Tel 433 3130, 523 8503

Rapla Kütteäris puidu- ja turbabriketti, pelleteid, kaminapuid kotis. Vedu tasuta. Tel 5563 6856

kuivi küttepuid lahtiselt ja võrgus. Tel 503 6941

ehituslikku saematerjali, servamata lauda, lepalauda, terrassi-, voodri- ja põrandalauda. Erinevad profiilid, pikkused ja laiused. Vedu üle Eesti tasuta. Tel 528 2268

Kevadine soodusmüük küttegraanulile. Aluse hind alates 169 €. Kohalevedu Raplasse 8 € alus. Täpsem informatsioon ecopellet.ee. Tellimine tel 5629 2730

Telli varem küttepuud, saad soodsamalt! Küsi pakkumist lõhutud küttepuudele! Hakkemeister. Tel 5192 2723

saunaahjusid, kaminaid, pliite. Soodsalt. Tel 505 4355

suitsuvorsti ja maasinki väikehulgi, kohaletoomisega. Info tel 5196 2628 või 5351 7414

soodsa hinnaga talusealiha. Vajadusel tükeldame. Info tel 505 9151, 5354 3002

2-toaline ahjuküttega korter Alus. Tel 5197 7742

Erinevad kasutatud malmkaminad/pliidid Norrast. Tel 5696 9599 Raplamaa

otse talust kvaliteetset eestimaist punapeeti "Pablo" ja porgandit "Bastia". Ka kooritult. Kelder on suur ja kaupa jagub. Hind on kokkulepitav. Transpordi võimalus. Tel 5691 5798

MITMESUGUST

Vajame järeleaitamise õpetajat Raplas 6. kl matemaatikas. Tel 5197 8701

Laotõstukijuhi 10-päevane praktiline baaskoolitus Tallinnas 21.03-01.04.2016 (tööleasumise võimalus). Vaata www.ametikoolitus.ee Info tel 5886 7665

SOOVIN ÜÜRIDA

1-2-toalise korteri. Tel 5307 2495

1-2-toalise korraliku ja remonditud korteri Rapla kesklinnas. Hea kui oleks mööbleeritud. Tel 512 7235

2-toalise korteri Järvakandis või ostan järelmaksuga 150 €/kuus otse omanikult. Kõik pakkumised oodatud tel 5857 3968

OSTETAKSE

Vanametalli kokkuost Raplas Jürna 2. E-R 9-17, L 10-14. Tel 5818 8986 www.rauaspets.ee

Vanametalli kokkuost Agrovaru territooriumil E-R 9-17, L 9-14. Tel 505 8637, www.feralmet.ee

metsakinnistuid ja kasvavat metsa. Tel 502 4895; info@pajakapuit.ee

OÜ ESTEST PR ostab põllu- ja metsamaad. Tel 504 5215, 514 5215, info@est-land.ee

kasvavat metsa. Merling OÜ. Tel 5622 2254

PROMETS OÜ ostab metsamaad ja kasvava metsa raieõigust. Tel 5591 9930, info@promets.ee,

kasvava lepa raieõigust. Kanarbiku talu. Tel 5373 7294

maamaja koos maaga. Hooned võivad vajada renoveerimist. Tel 5674 9386

Eidaperes elamispind. Tel 5665 9707

maja Raplas. Võib rem. vajada või pooleliolev. Tel 5885 8999

vanu jalg- ja mootorrattaid, võrre ning nende varuosi. Võivad olla ka mittekomplektsed. Samuti pakuvad huvi erinevad vanaaegsed esemed. Tel 508 6947

ANNAN RENDILE

garaaž-töökoja. Tel 517 7877

TEENUS

OÜ KÜLMALINE

Soojuspumpade remont, müük ja paigaldus, kodumasinate ja sõiduki kliimaseadmete remont. Tel 5330 1720 www.kulmaline.ee

Kui soovid Siva bussiteenust, helista tel 5330 7447, **sivaauto2007@gmail.com**

KAARDID ENNUSTAVAD 24 H. Tel 900 1727, h. 1,09 €/min

Raamatupidamine, aruanded. Tel 505 9669, info@holopoint.ee

Ohtlike puude langetamine. Tel 5663 2968 või 5340 2068

Matuseauto veoteenus. Tel 5656 7983

Küttesüsteemid. Katlad. Pelletküte. Tel 513 8314 www.avmterm.ee

Remondime teie elamu nii väljast kui ka seest. Tel 5391 5528, 514 9452

Puistevilla Paigaldus OÜ. Tel 5346 6086

Telli korstnapühkija. Tel 5885 6367, www.korstnaohutus.eu

Pottsepatööd. Tel 5836 9820

Korstnapühkija teenused ja eksperthinnangud. OÜ Potipoiss. Tel 5807 2581; info@potipoiss.ee

Pottsepatööd. Ahjud, pliidid, kaminad. Rene tel 554 3486 facebook.com/reneahjud

Pakun tapetseerimise teenust. Tel 506 3487

TÖÖPAKKUMISED

Kohila Gümnaasium võtab alates 28. märtsist 2016 tööle:
MUUSIKAÕPETUSE ASENDUSÕPETAJA (1,0 kohta) õpetaja lapsepuhkusel viibimise ajaks. Avaldus, CV ja haridust tõendavate dokumentide koopiad saata hiljemalt 11. märtsiks.

AJALOO ja ÜHISKONNAÕPETUSE ÕPETAJA (1,0 kohta).
Avaldus, CV ja haridust tõendavate dokumentide koopiad saata hiljemalt 8. aprilliks.
Kooli 1, Kohila 79805 või e-posti aadressile neeme.lumi@kohila.edu.ee
Info telefonil 484 1021 või 5342 2311

PUUVILLASE VOODIPESU SUURMÜÜK

Reedel 26. veebruaril Rapla turul kella 9-15
Kirju tekikott 150x210 - 9.30
Kirju voodilina 150x220 - 5.-
Padjapüür 50x60 - 1.50
Tekid alates - 7.-
Padjad al. - 5.20
Lambavilla täidisega tekid ja padjad.
SUUR VALIK KUMMIGA VOODILINU!
www.votex.ee

REKLAAMI ETTENÄITAMISEL TÄISHINNAGA VOODIPESULT -15%

Mälestame head naabrit

VAHUR ANNUSSONI
20. VI 1933 – 17. II 2016

Avaldame kaastunnet perekonnale.

Rahu 28 maja elanikud

Südamlik kaastunne Valtrile ja lähedastele

SIRJE SINIJÄRVE

kaotuse puhul.

Jahikaaslased Juurust

Südamlik kaastunne Valtrile ja lastele kalli abikaasa ja ema

SIRJE SINIJÄRVE

kaotuse puhul.

KÜ Männi 1 majarahvas

Avaldame kaastunnet omastele

SIRJE SINIJÄRVE

surma puhul.

Optima Tööstus OÜ

Olgu vaikne tuulekohin unelauluks sinule...

Südamlik kaastunne perele kalli

SIRJE SINIJÄRVE

surma puhul.

Irina, Herta, Valve, Sirje, Merike

Südamlik kaastunne Irale lastega kalli abikaasa, isa ja vanaisa

REIN VEIKSAARE

kaotuse puhul.

Märt ja Krista

Iga lahkumine on raske, iga teelesaatmine kurb...

Mälestame ja avaldame südamlikku kaastunnet Õnnele ja Võnnule peredega ning Vaikele kalli

ILMAR KÄRNERI

kaotuse puhul.

Ants ja Elle laste peredega

Ei tulek ega minek pole enda teha, vaid see, mis sinna vahele jääb, see on elavate mäletada...

Siiras kaastunne Ellenile, Kuldarile ja Svenule kalli

ÄRNI LAADOGA

kaotuse puhul.

Aidi perega ja Ilma

Tuul puude ladvas tasa liigub, me vaikses leinas langetame pea...

Südamlik kaastunne omastele

ÜLO KIIVERI

kaotuse puhul.

Välja talu rahvas

Tühjus, kurbus, abituse tunne meid ei jäta maha. Kõik mis oli enne, on jäätund musta loori taha. Nii laieneb lahvandus eluja surma vahel... Kõigele vaatamata peab jätkuma jääjate eluahel...

Täname kõiki, kes meie leina jagasid ja meile raskel ajal toeks olid meie kalli

ÜLO KIIVERI

viimsele teekonnale saatmisel. Eriline tänu kuulub Kristiina Jõgile ja Ain Vainule.

Südamlik kaastunne Ellenile ja kõikidele lähedastele kalli

ÄRNI LAADOGA

kaotuse puhul.

Marju, Genna, Anu

Ükski hea inimene ei kao jäädavalt. Ta tuleb meie juurde taas lille või liblikana, esimese päikesekiire või suvise tuulena. Ta elab neis, kes teda armastasid...

Siiras kaastunne Ene Matetskile perega kalli isa

ARNE PAJUSTE

kaotuse puhul.

Raplamaa Sõnumite toimetus

Südamlik kaastunne Ene Matetskile perega kalli isa

ARNE PAJUSTE

surma puhul.

Töökaaslased Rapla maavalitsusest

Südamlik kaastunne Arvole perega kalli õe

SIRJE SINIJÄRVE

kaotuse puhul.

Maris, Aivar, Vaike, Tõnu

Tuul puude ladvas tasa kiigub, me vaikses leinas langetame pea...

Sügav kaastunne Erkile ja Imrele peredega armsa ema, vanaema ja ämma

SIRJE SINIJÄRVE

kaotuse puhul.

Uno, Dagmar, Heli, Kauri, Krista, Margus, Alla, Erik, Jaana, Üllar, Piret, Vadim, Helen ja Lauri

Seal, kus sulgub eluraamat, algab mälestuste maa...

Leiname kallist

LEIDA KANGURIT.

Armas Juta perega!
Teile kõigile meie lohutav kaastunne armsa ema, vanaema ja vanavanaema kaotuse puhul.

Ülo, Viivi, Malle Tõnis, Sirje

KINO

MÄRJAMAA KINO "HELK"
„Deadpool“ (USA)
26. veebruar kl 19, 21
28. veebruar kl 19, 21
29. veebruar kl 21
„Appi, ma kahandasin oma õpetaja“ (Saksamaa, eesti keeles)
26. veebruar kl 15, 17
28. veebruar kl 15, 17
„Ole tervitatud, Caesar!“ (USA)
29. veebruar kl 17, 19
1. märts kl 21
2. märts kl 19, 21
„Zoolander 2“ (USA)
1. märts kl 17, 19
„Kuidas olla vallaline“ (USA, alla 14aastastele keelatud)
2. märts kl 17
"Klassikokkutulek" (Eesti, alla 14aastastele keelatud)
7. märts kl 17, 19, 21

MUUSEUM

JÄRVAKANDI KLAASIMUUSEUM
Püsiväljapanek **„136 aastat Järvakandi klaasitööstust“**
„Tindipotid ja -pudelid Järvakandi klaasimuuseumi kogudest“
Muuseum avatud K, N, R kl 11-18 L 11-15, tel 518 2610 ja 5390 4677

MAHTRA TALURAHVAMUUSEUM
Näitus „Haruldasi 5.-13. sajandi muinasleide Maidla kalmetest“
Püsinäitus **„Eesti talupoja elu 19. sajandil ja Mahtra sõda“**
Muuseum avatud T-L kl 11-18

SILLAOTSA TALUMUUSEUM
„Velise vallavalitsuse tegemised aastatel 1918-1944 Rahvusarhiivi materjalide põhjal“
Püsinäitus **„Märjamaa ja Vigala kihelkonna inimeste ning aja lugu“**
Avatud E-P kl 10-17

HAGERI MUUSEUM
Püsinäitused **„Maa-apteek“, „Kihelkonnakeskus Hageri“** (fotonäitus)
Avatud T, K, N kl 11-16, tel 5648 3828 või e-post virve.õunapuu@kohila.ee

NÄITUS

Näitus „Haruldasi 5.-13. sajandi muinasleide Maidla kalmetest“
Mahtra talurahvamuuseum
„Hetked loomadega“. Arvo Ermose loodusfotod
Muinasjutud inspireerivad (muinasjuttudest inspireeritud ehted erakogust)
Ants Pedaja käsitöönäitus
Vana nuku uus elu (Juta Blande nukkude kogu)
Kehtna raamatukogu

“Punane ja roheline”. Kadi Kurema graafika (kuni 3. märts)
Muuminäitus. Soome Instituudi rändnäitus (lasteosakond, kuni 29. veebruar)
Viljandi Kultuuriakadeemia metallitöö eriala üliõpilastööde näitus „Kuldsed käed“
Kohila raamatukogu

Näitus „Tuulelipud ja taevakirjad“
Kohila Tornigalerii (Viljandi mnt 1), avatud kiriku lahtioleku aegadel või leppida kokku tel 5623 0741.

Rapla Kunstiklubi maalide näitus 1971-1991
Sutlema mõis, näituse külastamiseks leppida kokku tel 5648 3828

Näitus „Uus Vana Käru“
Käru põhikool

Annleen Leesma näitus Rainbow Shy ponidest (lastekogu)
3. a klassi laste meisterdatud nukud
“Lõbusad hampelmannid”, õp Eve Burmeistri õpilaste (3 a) lustakas hampelmanninäitus (lastekogus)
Kümnenda Ruhnu maalilaagri laste tööde näitus (galerii)
“110 aastat pöördelistest sündmustest” (kodulootoas)
Märjamaa valla raamatukogu

Jaan Künnapi fotonäitus
Märjamaa rahvamaja Ly galerii

Filminäitus „1944“
Varbola rahvamaja

Näitus “Korvid ja korvikesed”. Ene Kanguri kollektsioon
Raikküla kultuurikeskus, näituse külastamiseks helistada tel 516 0783

Janina Päädami fotonäitus „Minu kodused kaunitarid“
Kabala raamatukogu
Sillamäe linn ja inimesed: fotonäitus (saalis)
RVG keraamikastuudio näitus (vitriinis)
Rapla keskraamatukogu

Lipa maaliringis osalejate õlimaalid
Rapla, Pargi resto

Toomas Tõnisson „Raud laual“
Rapla vallamaja II korrus

Ajakirja Kaitse Kodu! 90 aasta jooksul ilmunud kaanekujunduste näitus
Rapla riigimaja fuajee

KOOLITUS/LOENG

Reikit tutvustav seminar
Elujõu keskus (Rapla, Viljandi mnt 72G), 28. veebruar kl 13

TEATER

„Miisu“. Nukuteater
Märjamaa rahvamaja, 26. veebruar kl 11

KONTSERT

Kandlepäev - Trio: Soon/Piho/Lepasson plaadiesitluskontsert
Loomeruum (Rapla, Tallinna mnt 5), 27. veebruar kl 17

Vesiroosivisioon
Rapla Vesiroosi gümnaasium, 27. veebruar kl 18

TRE pidude 16. sünnipäev Terminaatoriga
Kuimetsa rahvamaja, 27. veebruar kl 20

MITMESUGUST

Vestlusring kirjanik Epp Petronega „Lood, kivid ja ehted Indiast“
Loomeruum (Rapla, Tallinna mnt 5), 26. veebruar kl 18

Rapla vald 125. Rapla kultuurikeskuse noorte näitetrupi etendus „Eesti asi“, tantsuks mängib ansambel Smilers
Rapla, Sadolini spordihoone, 26. veebruar kl 19

Perepäev Pallipidu
Rapla korvpallikool (Viljandi mnt 6), 27. veebruar kl 11

Uks salasõnumite maailma
Angala Väekoda (Rapla, Tallinna mnt 42), 27. veebruar kl 14

Salongiõhtu. Laulab ja räägib Diana Klas
Kehtna MTK saal, 27. veebruar kl 19
Muinasjutuõhtu. Jutte pajatab Väino Sassi
Rapla keskraamatukogu, 1. märts kl 17.30

Rapla hooldekeskuse detailplaneeringu avalik arutelu
Rapla vallavalitsus, 2. märts kl 16

Loe ja meisterda!
Rapla keskraamatukogu, 2. märts kl 16.30

SPORT

EKSL võimlemisfestival
Rapla, Sadolini spordihoone, 27. veebruar kl 12

Vigala korvpalliturniir
Kivi-Vigala põhikool, 27. veebruar

Lumerajasõit
Valtu rada, 27. veebruar kl 10

Mikroklassi noormeeste MV korvpallis
Märjamaa spordihoone, 27. veebruar algusega kl 10.15
Kohila spordihoone, 28. veebruar algusega kl 10.30

Raplamaa valdade talimängud
Kaiu põhikool, 27. veebruar kl 10.15 (juhtkonnavõistlus, mälumäng, sangpomm)
Kuimetsa spordihoone, 27. veebruar kl 10.15 (sulgpall)
Kuimetsa spordihoone, 28. veebruar kl 10.15 (korvpall 3x3)

Kohila hallivõistlus
Kohila spordihoone, 27. veebruar kl 11

Raplamaa MV ja KoMo KV V etapp suusatamises: klassikaline tehnika, pikk distants, ühisstart
Paluküla terviserajad, 27. veebruar kl 12

Freestyle lumelaua ja freestyle suusavõistlus Lumelaud 2016
Paluküla spordi- ja puhkekeskus, 27. veebruar kl 13

Mikroklassi tüdrukute MV korvpallis
Rapla korvpallikool, 28. veebruar algusega kl 11

Raplamaa jalgpallikooli turniir
Rapla, Sadolini spordihoone, 28. veebruar kl 11

Koolinoorte spordimälumäng „Bumerang“
Rapla Vesiroosi gümnaasium, 29. veebruar kl 15.10

Ootame teateid sündmuste kohta iga nädala reedeks meiliaadressil kuulutused@sonumid.ee. Tel 489 2130. Järgmine "KUHU MINNA" ilmub 2. märtsi lehes.

Rakvere Teater toob Märjamaale armastavad mehed

Rakvere Teatri üks uuemaid lavastusi „Romaan“ on alustanud ringsõitu Eestimaal. Romantiline lauludega lavastus jõuab neljapäeval, 3. märtsil kell 19 Märjamaa rahvamajjja. „Romaan“ seob omavahel armastuse ja kirjanduse ning on pühendatud naistele. Laval saavad kokku viis meest, kes on välja valinud tekstid, mis on neid isiklikult puudutanud. Ja siis hakkab kõlama muusika.

“Alustuseks võtsime romaanid ja leidsime sealt need kõige ilusamad armastuslood. Kõik tekstid on armastusega seotud,” lausus lavastaja Erni Kask. „Muusika poolel leidub äratundmist pakkuvat, vähem tuntud laule ja ka täiesti uusi meloodiaid. Meil on trupp, kes suudab laule kirjutada.“

Publiku ette astuvad šikid mehed Margus Grosnõi, Tarmo Keskküll, Vootele Ruusmaa, Toomas Suuman ja Imre Õunapuu.

Lavastus „Romaan“.
Foto: SIIM VAHUR

ETV

REEDE 26.02	LAUPÄEV 27.02	PÜHAPÄEV 28.02	ESMASPÄEV 29.02	TEISIPÄEV 1.03	KOLMAPÄEV 2.03	NELJAPÄEV 3.03
06.55 Terevisioon **08.55** Draamasari Maahaigla. Isa patud **09.45** Eesti interpreedid. Kaia Urb ja Heiki Mätlik (ETV 2001) **09.50** Terevisioon* **11.50** Kahekõne* **12.15** Kapital* **12.45** Eesti Vabariik 98. Kaitsejõudude paraad Vabaduse väljakul* **14.00** Tuled akendes. Mart ja Ülle Kadastik* **14.25** MI. Eesti mõte* **14.55** Max Richter. Vivaldi "Neli aastaaega". Kontsert Berliinis **15.40** Anima tsoon. Mati Kütt (2001) **16.00** Holby City haigla. Kohtuda teistega **17.00** Aktuaalne kaamera **17.10** Õnne 13 (Eesti 2005) **17.40** Maahaigla. Isa patud **18.30** AK **19.00** Ringvaade **19.30** Hyacinth Bucket **20.00** Ohtlik lend. Armastusega Tartust (2006) **21.00** AK. Ilm **21.30** Sport **21.40** Noore arsti märkmed **23.10** Õpetusi kosmoselaeva ehituseks* **00.25** Ringvaade* **00.56** ERR.ee uudised	**07.30** Kosmoselendurid **07.40** Indiaanipoiss Yakari **07.55** Tegus Timmu **08.05** Oktonaudid **08.15** Tuutu ja Potsu **08.40** Eddie ja karupätsu **08.50** Kasperi ja Emma lood **09.05** Meie inimesed. Karl* **09.30** Tuled akendes. Mart ja Merle Leibur **10.00** Maahommik **10.45** Õnne 13 **11.10** Anne Veski **11.15** Väärtustades elutööd* **12.10** Ohtlik lend **13.10** Kirjandusministeerium* **13.40** HeadRead. Antony Beevor **14.25** Esmaspäeva hommikud **15.10** Teel jalgpalli EM 2016 finaalturniirile **15.40** Tuli ja vesi. Anne Veski **16.15** Hommik Anuga* **17.30** Osoon* **18.00** 8 mm ELU 2 **18.30** AK **18.40** Jaht. Raske väljakutse **19.35** Rakett 69 **20.05** Reisile minuga **20.30** Õnne 13 **21.00** Aktuaalne kaamera. Ilm **21.20** Sport. Sport **21.35** Mandariinid **23.00** Unustamatu **00.30** Derek **00.58** ERR.ee uudised	**07.30** Siilipoiss Alfredi seiklused **07.40** Hiir Hops **07.50** Rüütel Rooste **08.00** Tegus Timmu **08.10** Oktonaudid. Delfiinibeebi **08.25** Indiaanipoiss Yakari **08.35** Maša muinasjutud **08.45** Lastetuba. Pähklihiir* **09.00** Tähendamisi. Kurjuse võitmine **09.05** Prillitoos **10.00** Hommik Anuga **11.15** Tareq Taylori Põhjamaade kokakunst **11.45** Reisile minuga. Merida* **12.05** Jaht. Raske väljakutse **12.55** Noore arsti märkmed **14.25** Meloodia 67 **14.50** Hyacinth Bucket **15.25** Unustamatu **16.55** Vehkleja **18.30** Aktuaalne kaamera **18.40** Ajavaod. Riigi mehed. Ants Piip **19.20** Hercule Poirot **21.00** Aktuaalne kaamera. Ilm. Nädal **21.40** Sport. Sport **22.00** Broadchurch **22.45** Ohtlik lend. Armastusega Tartust **23.45** AD 1790. Liisk on langenud **00.48** ERR.ee uudised	**06.55** Terevisioon **08.55** Draamasari Maahaigla. Igaühel on kedagi vaja **09.50** Terevisioon* **11.50** Maahommik* **12.30** Tareq Taylori Põhjamaade kokakunst. Põhja-Jüütimaa **13.00** Hommik Anuga **14.15** Kahekõne (subtiitritega) **14.40** 8 mm ELU (2015) **15.05** Reisisari Reisile minuga. Merida **15.30** Rakett 69. Tihedus **16.00** Draamasari Holby City haigla. Täiuslik päev (Holby City, Inglise 2008) **17.00** Aktuaalne kaamera **17.10** Draamasari Õnne 13 (Eesti 2005) **17.40** Draamasari Maahaigla. Igaühel on kedagi vaja **18.30** Aktuaalne kaamera **19.00** Ringvaade **20.05** Osoon **20.35** Meie inimesed. Ädu-Krõõt **21.00** Aktuaalne kaamera. Ilm **21.30** Sport **21.40** Välisilm **22.10** Välisilma dokk Kolmas maailmasõda **23.05** Draamasari Broadchurch **23.50** Ringvaade* **01.00** ERR.ee uudised	**06.55 T**erevisioon **08.55** Draamasari Maahaigla. Väike palve **09.50** Terevisioon* **11.50** Tähendamisi. Kurjuse võitmine* **11.55** Prillitoos (subtiitritega)* **12.50** Osoon (subtiitritega)* **13.20** Välisilm* **13.55** Dokfilm Droonide aeg **14.45** Lähetus. Londoni vallutamine (ETV 2013) **15.15** Draamasari Esmaspäeva hommikud. Pilootosa **16.00** Draamasari Holby City haigla. Armastus elab meid üle **17.00** Aktuaalne kaamera **17.10** Draamasari Õnne 13 (Eesti 2005) **17.40** Draamasari Maahaigla. Väike palve (Inglise 2005)* **18.30** Aktuaalne kaamera **19.00** Ringvaade **20.05** Vabariigi kodanikud **21.00** Aktuaalne kaamera. Ilm **21.30** Sport **21.40** OP **22.10** Draamasari Elu parim aeg. Puudus **23.05** Komöödiasari Derek **23.30** Plekktrumm* **00.15** Ringvaade* **01.21** ERR.ee uudised	**06.55** Terevisioon **08.55** Draamasari Maahaigla. Millised me olime **09.50** Terevisioon* **11.50** OP* **12.20** NO99 Kunstikool (Eesti 2014) **12.25** Tuglase elu (ETV 1986) **14.05** Elu lugu. Aerutaja Enla Odamus (ETV 2013) **14.10** Traffic. Sekundiga **14.15** Kriminaalsari Hercule Poirot. Roger Ackroydi mõrv **16.00** Draamasari Holby City haigla. Parem karta kui kahetseda (Holby City, Inglise **2008) 17.00** Aktuaalne kaamera **17.10** Draamasari Õnne 13 (Eesti 2006) **17.40** Draamasari Maahaigla. Millised me olime (The Royal, Inglise 2005)* **18.30** Aktuaalne kaamera **19.00** Ringvaade **20.05** Pealtnägija **21.00** Aktuaalne kaamera. Ilm **21.30** Sport **21.40** Foorum **22.40** Eesti lood. Üksikud (Eesti 2015) **23.10** Elu nagu filmis? Subjektiivne objektiiv **23.35** Ringvaade* **00.44** ERR.ee uudised	**06.55** Terevisioon **08.55** Draamasari Maahaigla. **09.50** Terevisioon* **11.50** Pealtnägija* **12.40** Meie inimesed. Ädu-Krõõt **13.05** Vabariigi kodanikud (subtiitritega) **14.00** Ajavaod. Riigi mehed. Ants Piip **14.30** Eesti lood. Üksikud (Eesti 2015) **15.00** Draamasari Elu parim aeg **16.00** Draamasari Holby City haigla. Mesinädalad on lõppenud (2008) **17.00** Aktuaalne kaamera **17.10** Draamasari Õnne 13 (Eesti 2006) **17.40** Draamasari Maahaigla. Uppumistunne (The Royal, Inglise 2005)* **18.30** Aktuaalne kaamera **19.00** Ringvaade **20.05** Kahekõne **20.30** 8 mm ELU (Eesti 2015) **21.00** Aktuaalne kaamera. Ilm **21.30** Sport **21.40** Kapital **22.10** MI. Klaver ja löökpillid **22.35** Muusikadokk Muusika telgitagused. Genesis **23.20** Ringvaade* **00.28** ERR.ee uudised

ETV 2

07.00 Animasarjad **09.00** Ringvaade* **10.05** Holby City haigla **11.05** Smallville **11.45** Eesti muusikavideod **12.15** Näitleja **13.00** ERR.ee uudised **15.30** Mina ja Miia **15.50** Lola Pikk-kõrv **16.00** Lastetuba **16.10** Lola Pikk-kõrv **16.15** Väike kummitus Laban **16.25** Fiksikud **16.30** Kosmoselendurid **16.40** Cedric **16.55** Maša ja karu **17.05** Eddie ja karupätsu **17.15** Klumpsud **17.35** Siilipoiss Alfredi seiklused **17.45** Oktonaudid **18.00** Tuutu ja Potsu **18.20** Hiir Hops **18.30** Lastetuba **18.45** Tugitoolisport **18.55** Mina ja Miia **19.20** AK (viipekeeles) **19.30** Naturopolis **20.25** Minuscule **20.30** MI. Eesti mõte* **21.00** Kirjandusministeerium* **21.30** Kultuuriuudised **21.35** Telelavastus Sõda algas homme **00.00** Plekktrumm* **00.45** Kaardimaja **01.47** ERR.ee uudised	**09.00** Kolmik Odini kulla jahil **09.25** Lammas Shaun **09.30** Priit ja Prääks **09.45** Väike kummitus Laban **09.50** Klumpsud **10.00** Džungliässad **10.15** Põrsas Peppa **10.20** Rüütel Rooste **10.35** Mina ja Miia **11.00** Elavad pildid **13.10** Calvet **14.05** Naturopolis. Rio **14.55** Aega on maa ja ilm **15.50** Saladuslik Aafrika. Etioopia **16.15** Smallville **17.00** Tomi ja Hacke seiklused **18.35** Lammas Shaun **18.40** Kasperi ja Emma lood **18.55** Indiaanipoiss Yakari **19.10** Tegus Timmu **19.20** Aktuaalne kaamera (viipekeeles) **19.30** Kodu I **20.15** AegRuum Gaspard'i unistuste elu. Elada ja suureks kasvada **21.10** 27. Uut ja vana **21.40** Kadunud tsivilisatsiooni jälgedel **22.05** Ööülikooli rännakud. Anne Daniel-Karlsen ja Marju Lepajõe **23.05** Kartellide maa **00.49** ERR.ee uudised	**09.00** Tomi ja Hacke seiklused **10.35** Tule õue! **11.00** Kodu I **11.50** Arktikast Antarktikasse **12.15** Viru. Vabaduse saatkond **13.15** Noor pensionär **14.35** Lia Laats omas mahlas **15.35** Teatrihetked Lia Laatsiga **16.10** Hämarad alleed **16.30** Momendid **17.00** Kolmik Odini kulla jahil **17.25** Põrsas Peppa **17.30** Buratino tegutseb jälle **18.00** Tuvitädi **18.10** Operaator Kõps üksikul saarel **18.30** Tugitoolisport **18.35** Lotte. Seiklus kõrbes **18.45** Väike prints. Roosi planeet **19.05** Tegus Timmu **19.20** Aktuaalne kaamera (viipek) **19.30** Teemaõhtu. Anne Veski 60. Laulud lumes **19.50** Tähelaev **21.00** Leia mind tuhandete seast **21.20** Täna õhtul... Anne Veski **22.20** Anne Veski 10 **22.55** Carte blanche. Anne Veski **23.55** Tänan Teid. Laulab Anne Veski **00.27** ERR.ee uudised	**07.00** Animasarjad **08.45** Entel-tentel-trika-trei **09.00** Ringvaade* **09.30** Minuscule **09.35** Mahemaa **10.05** Holby City haigla **11.05** Droonide aeg **11.58** ERR.ee uudised **15.30** Tuvitädi **15.40** Operaator Kõps üksikul saarel **16.00** Lastetuba **16.10** Animasarjad **16.55** Mily murrab pead **17.05** Põrsas Peppa **17.10** Pipi Pikksukk **17.35** Džungliraamat **17.45** Priit ja Prääks **18.00** Zorro seiklused **18.20** Saara ja part **18.30** Lastetuba **18.45** Lola Pikk-kõrv **18.50** Põrsas Peppa **18.55** Mina ja Miia **19.20** AK (vk) **19.30** Teel jalgpalli EM 2016 finaalturniirile **19.55** Ajumängud **20.20** Arktikast Antarktikasse **20.50** Bluestone 42 **21.20** Ewert and the Two Dragons **21.25** Üks lugu. Alari Allik **21.30** Kultuuriuudised **21.35** Plekktrumm **22.20** Uljaspea **23.35** Metsatöll **00.40** ERR.ee uudised	**07.00** Animasarjad **08.15** Lastetuba **08.30** Põrsas Peppa **08.35** Saara ja part **08.45** Priit ja Prääks **08.55** Väike kummitus Laban **09.00** Ringvaade* **10.05** Holby City haigla **11.05** Plekktrumm* **11.50** Eesti muusikavideod **12.20** Saladuslik Aafrika **12.50** Teel jalgpalli EM-ile 2016 **13.13** ERR.ee uudised **15.30** Mina ja Miia **15.50** Kui ma oleksin suur **16.00** Lastetuba **16.15** Animasarjad **17.50** Oktonaudid **18.00** Džungliässad **18.10** Kati ja Mimmu **18.20** Hiir Hops **18.30** Lastetuba **18.40** Mis? Miks? Kuidas? **18.45** Maša ja karu **18.55** Mina ja Miia **19.20** AK (viipekeeles) **19.30** Mõistlik või mõttetu **20.00** Ööülikooli rännakud **21.00** Raudse eesriide jumalused **21.30** Kultuuriuudised **21.35** Õhinapõhised Peruus **22.05** Isa tütar **23.00** Saladus nende silmades **01.08** ERR.ee uudised	**07.00** Animasarjad **08.15** Lastetuba **08.25** Maša ja karu **08.30** Hiir Hops **08.40** Oktonaudid **08.50** Muumide maailm **09.00** Ringvaade* **10.05** Holby City haigla **11.05** Mõistlik või mõttetu **11.30** Eesti TOP 7* **12.23** ERR.ee uudised **15.30** Mina ja Miia **15.50** Lola Pikk-kõrv **16.00** Lastetuba **16.10** Muumide maailm **16.20** Fiksikud **16.30** Hunt Kriimsilma 9 ametit **16.55** Animasarjad **18.00** Džungliässad **18.10** Kati ja Mimmu **18.20** Hiir Hops **18.30** Lastetuba **18.45** Lola Pikk-kõrv **18.50** Põrsas Peppa **18.55** Mina ja Miia **19.20** AK (vk) **19.30** Kommentaare. Mäeküla piimamees **19.40** Mäeküla piimamees **21.05** Külaline **21.25** Raul Meel **21.30** Kultuuriuudised **21.35** Iberofest esitleb **23.15** Inimjaht **00.55** Zebra Island **01.03** ERR.ee uudised	**07.00** Animasarjad **08.15** Lastetuba **08.30** Hiir Hops **08.40** Priit ja Prääks **08.50** Muumide maailm **09.00** Ringvaade* **10.05** Holby City haigla **11.05** Õhinapõhised Peruus **11.35** Ööülikooli rännakud **12.33** ERR.ee uudised **15.30** Mina ja Miia **15.55** Lola Pikk-kõrv **16.00** Lastetuba **16.15** Minu lemmikloom **16.25** Animasarjad **17.00** Džungliraamat **17.10** Mukk ja Tšavapa **17.20** Rüütel Rooste **17.35** Siilipoiss Alfredi seiklused **17.45** Priit ja Prääks **18.00** Väike prints **18.25** Saara ja part **18.30** Lastetuba **18.45** Lola Pikk-kõrv **18.50** Mis? Miks? Kuidas? **18.55** Mina ja Miia **19.20** AK (viipekeeles) **19.30** 27 **20.00** AegRuum **20.50** Ajumängud **21.20** 3 hitti 2015 **21.30** Kultuuriuudised **21.35** Kaardimaja **22.30** Bluestone 42 **23.00** Eesti TOP 7 **23.50** Isa tütar **00.48** ERR.ee uudised

KANAL 2

06.15 Looney Tunes **06.40** Super **07.10** Meie Charly. Peresuhted **08.00** Reporter **09.00** Reetmine **10.00** Itaalia pruut **11.00** Kodus ja võõrsil **11.30** Klipijaht **12.30** Galileo **13.30** Armastust otsides **14.30** Kaks ja pool meest. Pommuudis - keegi varastas lusika **15.00** Küladetektiivid. Asjatu vaev **16.00** Meie Charly. Üllatused **17.00** Itaalia pruut **18.00** Reetmine. Aylin teeb otsuse lapsest vabaneda **19.00** Reporter **19.55** Kuldvillak **20.30** Mis? Kus? Millal? **23.25** Nuuskija. Viktoril õnnestub tõestada, et Nuuskija varastas olulise tõendi. Eriliste võimetega mees satub ise trellide taha **00.45** Võitleja **03.10** Reporter **04.00** Heeringa nõuanded **04.50** Uus võimalus **05.40** Doktor Oz. Võidelge valuga tablettide abita. Vabanege kõrvetistest	**06.15** Tagasi Saint Tropez's. Eskorttüdruk **07.00** Reporter* **07.50** Oota sa! **08.00** Top Shop **08.15** Maagiline Oz **10.10** Kliinikum **10.40** Hooaeg **11.30** Rooli võim **12.00** Subboteja **13.00** Radar **14.00** Kuulus vanem: needus või õnnistus? Kes jääb oma vanemate varju ja kes varjutab oma vanemad? **15.00** Pilvede all. Erik ja Riina jäävad haledalt vahele. Mari otsustab Gunnariga suhtlemise lõpetada. Sirje võtab Alberti uuesti pansionaati tööle. Kertu vallandab Tuuli. Tõeline pommuudis tuleb Indrekult. Kertu kohtub Erikuga ja usaldab taas meest liiga palju **17.00** Rosamunde Pilcher - Mängus on au **19.00** Reporter+ **19.35** Galileo **20.35** Heeringas Veenuse õlal **21.35** Jane Eyre **00.00** Metsikud 4 **01.40** Nuuskija **02.45** Võitleja **05.00** Reporter+*	**06.15** Üle võlli kuulsaks. Näita nuku peal **06.35** Käsikäes Aasiasse **07.00** Loomahullud **07.30** Tom ja Jerry **08.20** Hubert ja Takako **08.45** Chaplin ja sõbrad **09.15** Oota sa! **09.25** Galileo **10.25** Kuldvillak **11.00** Klipijaht **12.00** Taksojuhtide maailm **12.30** Eesti tippmodell **13.30** Eestlane igas sadamas **15.00** Meie farm Iirimaal **17.00** Kliinik Alpides. Nagu välk selgest taevast **19.00** Reporter+ **19.30** Kaks kanget Venemaal **20.30** Sajandi armastus. Mustafa ja Süleimani suhted paranevad, kuid see ei meeldi Hürremile. Nüüd kavandab Rüstem salakavala plaani **22.25** Velveti moemaja. Valged jõulud **23.55** Varastatud mälestused **01.40** Jane Eyre* **03.40** Armastust otsides **04.25** Pilvede all **05.10** Reporter+* **05.40** Kuulus vanem: needus või õnnistus?	**06.15** Looney Tunes **06.40** Super **07.10** Meie Charly **08.00** Reporter* **09.00** Reetmine **10.00** Itaalia pruut **11.00** Kodus ja võõrsil **11.30** Sajandi armastus **13.25** Heeringas Veenuse õlal* **13.55** Kuldvillak **14.30** Kaks ja pool meest **15.00** Küladetektiivid. Pime armastus **16.00** Meie Charly **17.00** Itaalia pruut **18.00** Reetmine **19.00** Reporter **20.00** Köök. Sheff testib Maksi lojaalsust **20.30** Kodutunne. Kodutunde uus hooaeg algab vapustava looga **21.30** Eesti tippmodell - Finaal **22.30** Kaks ja pool meest **23.00** Must nimekiri. Eli Matchett **23.55** Kriminaalne Venemaa. Alasti surnud **00.45** Jüngrid. Piitsad ja kahetsus **01.30** Velveti moemaja **02.45** Reporter* **03.35** Kaks ja pool meest **04.20** Galileo **05.10** Uus võimalus **05.35** Doktor Oz	**06.15** Looney Tunes **06.40** Super **07.10** Meie Charly. Haavad **08.00** Reporter* **09.00** Reetmine **10.00** Itaalia pruut **11.00** Kodus ja võõrsil **11.30** Kodutunne **12.30** Köök **13.00** Eesti tippmodell – Finaal **14.00** Klipijaht **15.00** Küladetektiivid. Chiemsee saladus **16.00** Meie Charly. Selgest taevast **17.00** Itaalia pruut **18.00** Reetmine **19.00** Reporter **20.00** Krimi **20.30** Radar **21.30** Viimane võmm. Inimese torustik. Pärast oma tulistamisloo lahendamist pole Kotkase elus enam nagu õiget motivaatorit **22.30** Lahingulaev **01.10** Varastatud mälestused **02.45** Kriminaalne Venemaa. Alasti surnud **03.30** Reporter **04.20** Hooaeg **04.55** Uus võimalus **05.45** Doktor Oz. Pühadeaegne puhastus. Looduse võimsaim ürt - apteegitill	**06.15** Looney Tunes **06.40** Super **07.10** Meie Charly. Selgest taevast **08.00** Reporter* **09.00** Reetmine **10.00** Itaalia pruut **11.00** Kodus ja võõrsil **11.30** Viimane võmm **12.30** Radar **13.30** Krimi **14.00** Kliinikum. Ortopeed Leho Ripsi põlvelõikused **14.30** Kaks ja pool meest **15.00** Küladetektiivid. Tulilind **16.00** Meie Charly **17.00** Itaalia pruut **18.00** Reetmine **20.00** Suur lotokolmapäev - Rooside sõda **21.00** Krista ja Carmen - patuste palveränd **21.30** Pilvede all. Kas Mari ja Indrek on abielukriisist üle saanud? Mis juhtus Kertuga? Kas Piret ja Urmas on lõplikult lahus? **22.30** Anna German **23.40** Mis? Kus? Millal? **02.10** Mentalist **02.55** Nikita. Paratamatus **03.40** Reporter* **04.30** Rooli võim **04.55** Uus võimalus **05.45** Doktor Oz. Tarbijahoiatus: kana Hiinast	**06.15** Looney Tunes **06.40** Super **07.10** Meie Charly. Tööasjad **08.00** Reporter* **09.00** Reetmine **10.00** Itaalia pruut **11.00** Kodus ja võõrsil **11.30** Pilvede all **12.30** Suur lotokolmapäev - Rooside sõda **13.30** Kaks kanget Venemaal **14.30** Krista ja Carmen - patuste palveränd **15.00** Küladetektiivid. Tappev pärand **16.00** Meie Charly. Charly ja Paula **17.00** Itaalia pruut **18.00** Reetmine **19.00** Reporter **20.00** Suur komöödiaõhtu **21.30** Kuum jälg. Kadunud tüdruk **22.30** Mängufilm Punane elavhõbe **00.25** Lahingulaev **02.50** Küladetektiivid. Tappev pärand. Külaväljakul toimub suuremat sorti kaklus, mis lõpeb mõrvaga **03.35** Reporter* **04.25** Krimi **04.50** Uus võimalus **05.40** Doktor Oz. Parimad ja halvimad tervisetrendid.

TV3

06.15 Monsuno **06.40** Teismelised ninjakilpkonnad **07.05** Printsess Sofia Esimene **07.30** Teismelised ninjakilpkonnad* **07.55** Metskass **08.55** Välimehed **09.50** Kirgede torm **10.55** Vaprad ja ilusad **11.25** Top Shop **11.40** Kuidas 10 päevaga kutist lahti saada **14.00** Tanel Padar ja sõbrad. Jaan Pehk **14.10** Südameasi: Hei-hei, LBJ **15.15** Vaprad ja ilusad **15.50** Kirgede torm **17.00** Metskass **18.00** Välimehed: Kuhu nüüd? **19.00** Seitsmesed uudised **19.55** Me armastame Eestit **21.30** Shanghai rüütlid **23.50** Peiupoisid **01.40** Hawaii 5-0: Ebaõnn. Tiim uurib polomängija surma, kui ohver kaotas sõna otseses mõttes pea **02.35** Kuidas elada koos vanematega elu lõpuni **03.25** Laulumäng: Mihkel Mattisen vs Liis Lemsalu **04.20** Tanel Padar ja sõbrad: Jaan Pehk **04.50** Seitsmesed uudised	**05.40** Kirgede torm **07.25** Tasujate võitlused **07.50** Tähesõjad: mässulised **08.15** Minu väike poni **08.40** Tasujate võitlused **09.05** Simpsonid **10.00** Hardi köök **10.30** Kalamehejutud Iirimaal **11.00** Nurgakivi **11.30** Naistesaade **12.00** Kättemaksukontor **13.05** Laulumäng: Mihkel Mattisen vs Liis Lemsalu **14.05** Üheotsapilet: Marilyni lugu **15.05** Su nägu kõlab tuttavalt **17.55** Kartulid ja apelsinid. Kas unenäod on puhas fantaasia või on neis peidus midagi enamat? **19.00** Seitsmesed uudised. Nädalalõpp **19.30** M-Komando **21.20** Toskaana päikese all **23.45** Kõva laks **01.35** Padjaklubi. Miša leiab uue väljakutse ja uue sihi. Kristina käib seksika terapeudi juures **02.25** Ära usalda mõrda korterist 23 **03.15** Su nägu kõlab tuttavalt **05.10** Seitsmesed uudised. Nädalalõp	**05.40** Kirgede torm **07.25** Tasujate võitlused **07.50** Tähesõjad: mässulised **08.15** Minu väike poni **08.40** Tasujate võitlused **09.05** Simpsonid **10.00** Animafilm M-Komando **11.45** Me armastame Eestit* **13.20** Kümme aastat president Ilvesega* **14.40** Stop! **15.15** Su nägu kõlab tuttavalt **17.55** Kartulid ja apelsinid. Millise seksuaalse probleemi käes vaevleb iga viies mees? **19.00** Seitsmesed uudised. Nädalalõpp **19.30** Mf 1944. Tegevus hargneb Sinimägede lahingutest juulis kuni Sõrve sääre vallutamiseni Punaarmee poolt novembri lõpus **21.45** Mf 007: Ela ja lase teistel surra **00.15** Kättemaksukontor: Vandenõu **01.15** Ameeriklased **02.05** Grey anatoomia: Nii me seda teemegi **02.50** Su nägu kõlab tuttavalt **05.00** Seitsmesed uudised. Nädalalõpp **05.30** Seitsmes taevas	**06.15** Monsuno **06.40** Teismelised ninjakilpkonnad **07.05** Printsess Sofia Esimene **07.30** Teismelised ninjakilpkonnad **07.55** Metskass **08.55** Välimehed **09.50** Kirgede torm **10.55** Vaprad ja ilusad **11.25** Top Shop **11.40** Võimalik vaid Venemaal **11.55** Mängufilm 1944 **14.10** Südameasi: Surmatants **15.15** Vaprad ja ilusad **15.50** Kirgede torm **17.00** Metskass **18.00** Meisterkokk **19.00** Seitsmesed uudised **20.00** Selgeltnägijate tuleproov **21.35** Üheotsapilet: Priidu lugu **22.35** Star Trek: otse pimedusse **01.15** Kuidas mõrvast puhtalt pääseda **02.10** Politseipere: Usu kaotamine. Kalmistult leitakse sügavalt uskliku naise surnukeha. **03.00** Üheotsapilet: Priidu lugu **03.50** Kartulid ja apelsinid **04.40** Seitsmesed uudised **05.30** Seitsmes taevas	**06.15** Monsuno **06.40** Teismelised ninjakilpkonnad **07.05** Printsess Sofia Esimene **07.30** Teismelised ninjakilpkonnad **07.55** Metskass **08.55** Meisterkokk **09.50** Kirgede torm **10.55** Vaprad ja ilusad **11.25** Top Shop **11.40** Selgeltnägijate tuleproov **13.10** Üheotsapilet **14.10** Südameasi: Kadunud inimesed **15.15** Vaprad ja ilusad **15.50** Kirgede torm **17.00** Metskass **18.00** Meisterkokk **19.00** Seitsmesed uudised **20.00** Kaua võib! **20.30** Suletud uste taga: Ema päästab seksiärist **21.30** Padjaklubi **22.30** Sherlock New Yorgis: Kui sinu tund on tulnud **23.30** Riddick **02.00** Politseipere: Eesmärgid ja vahendid **02.50** Wilfred: Siirus. Ryan tahab üht naist võluda ja viib Wilfredi koertekooli **03.15** Kaua võib! **03.45** Kartulid ja apelsinid **04.40** Seitsmesed uudised **05.30** Seitsmes taevas	**06.15** Monsuno **06.40** Teismelised ninjakilpkonnad **07.05** Printsess Sofia Esimene **07.30** Teismelised ninjakilpkonnad **07.55** Metskass **08.55** Meisterkokk **09.50** Kirgede torm **10.55** Vaprad ja ilusad **11.25** Top Shop **11.40** Kaua võib! **12.10** Suletud uste taga **13.10** Padjaklubi **14.10** Südameasi: Inventuur **15.15** Vaprad ja ilusad **15.50** Kirgede torm **17.00** Metskass **18.00** Meisterkokk **19.00** Seitsmesed uudised **20.00** Minu imeline muutumine **21.00** Võimalik vaid Venemaal **21.30** Saatanlikud koduabilised **22.30** NCIS kriminalistid **23.30** Top Gear: Automatk Austraalias **00.45** Kalamehejutud Iirimaal **01.15** Louie: Lift **01.40** Minu imeline muutumine **02.35** Top Gear **03.40** Võimalik vaid Venemaal **04.05** Kalamehejutud Iirimaal **04.40** Seitsmesed uudised **05.30** Seitsmes taevas	**06.15** Monsuno **06.40** Kung fu panda **07.05** Winxid **07.30** Kung fu panda **07.55** Metskass **08.55** Meisterkokk **09.50** Kirgede torm **10.55** Vaprad ja ilusad **11.25** Top Shop **11.40** Võimalik vaid Venemaal **12.10** NCIS kriminalistid: Elu ta silme ees **13.10** Minu imeline muutumine* **14.10** Südameasi: Suur ehmatus **15.15** Vaprad ja ilusad **15.50** Kirgede torm **17.00** Metskass **18.00** Meisterkokk **19.00** Seitsmesed uudised **20.00** Armastuse laul **21.30** Kättemaksukontor: Vandenõu. Vana vaenlane laseb Tiidu tappa **22.35** 21 Jump Street **00.55** Riskikuller: Kuusteist kätt. Frank Martin palgatakse vedama puhtatõulist võidusõiduhobust **01.50** Armastuse laul **03.00** Kättemaksukontor: Vandenõu **03.50** Riskikuller: Kuusteist kätt* **04.40** Seitsmesed uudised **05.30** Seitsmes taevas: Miks mitte mina?

VESTMAN

METSAMAAHALDUS

Vestman Gruppi kuuluv Metsamaahalduse Aktsiaselts on erametskond, mille ülesandeks on grupi metsakinnistute (22 000 ha) majandamine ja metsakasvatamine.

Otsime PIKAAJALIST KOOSTÖÖPARTNERIT (vähemalt 5-ks aastaks) metsakasvatuse valdkonnas: istutus, kultuurihooldus, ulukiennetus, valgustusraie.

Hankemahud, hanketingimused ja küsimused: metsamaahaldus@vestman.ee. Lisainfo tel 433 3427

Hanke tähtaeg 6. märts 2016

Sinu tehtud huvitav FOTOTABAMUS ootab lehes avaldamist!

Saada pilt foto@sonumid.ee

- **Ostame METSAKINNISTUID, ka raiutud ja hüpoteegiga**
- **Ostame PÕLLUMAAD**

Küsi hinda! Teeme pakkumise!

Lai 10, 80010 Pärnu
Tel 447 7900, 528 5263
Faks 447 7903, metsagrupp@hot.ee

OÜ Metsagrupp Ltd.

OSTAB
- metsakinnistuid
- hüpoteegiga ja läbiraiutud kinnistuid

OÜ LANDEKER

Tel 511 0415, 517 9866, 489 4055. www.landeker.ee

Ostame metsamaterjali, raieõigust ja metsakinnistuid.

Tel 514 8238, 523 7944, 503 8777
e-mail: eesti@metsagroup.com

Metsä

Metsäliitto Eesti AS on nüüd Metsä Forest Eesti AS

LEADER EESTI

ROHELISE JÕEMAA KOOSTÖÖKOGU TAOTLUSVOOR 18.-30. APRILL

Rohelise Jõemaa Koostöökogu avab taotlusvooru projektitaotluste vastuvõtmiseks. Taotlusi võetakse vastu Kõpu, Suure-Jaani, Vändra, Tori, Tootsi, Halinga, Are, Surju, Paikuse ja Järvakandi vallas ning Vändra alevis tegutsevatelt ettevõtjatelt, mittetulundusühingutelt, kohalikelt omavalitsustelt ja riigiasutuselt C. R. Jakobsoni Talumuuseum järgmiselt:

Meede 2 Kivi seina, ettevõtluse mitmekesistamine ja konkurentsivõime tõstmine taristu parendamise kaudu. Toetatakse toodete ja teenuste arendamist, majandustegevuse mitmekesistamist, koostööd ja investeeringuid. Taotlejad: piirkonnas tegutsevad mikro- ja väikeettevõtjad, mittetulundusühingud, riigiasutus C. R. Jakobsoni Talumuuseum. Toetuse miinimumsumma 50 000 eurot, maksimumsumma 200 000 eurot. Toetust antakse kuni 60 %, põllumajandusliku tegevuse puhul kuni 50% abikõlbulike kulude maksumusest sõltumata taotleja juriidilisest vormist. Ühisprojekt lubatud. Meetme puhul võib rakendada vähese tähtsusega abi reegleid, ettevõtjate puhul tuleb arvestada riigiabi reeglitega.

Meede 4.1 Kogukonna meede, jätkusuutlik kogukond. Toetatakse kogukonna (sh laste ja noorte) ühistegevust, vahendite soetamist. Taotlejad: mittetulundusühingud ja sihtasutused, kohalikud omavalitsused, riigiasutus C. R. Jakobsoni Talumuuseum. Toetuse miinimumsumma on 3 000 eurot ja maksimumsumma 6000 eurot. Toetust antakse kuni 90% abikõlbulike kulude maksumusest. Ühisprojekt lubatud.

Meede 4.2 Külakeskuste meede, kogukonna teenused ja taristu. Toetatakse kogukondlikus kasutuses hoonete ja rajatiste renoveerimist, ehitamist, vahendite soetamist, taristuinvesteeringuid. Taotlejad: mittetulundusühingud ja sihtasutused, kohalikud omavalitsused, riigiasutus C. R. Jakobsoni Talumuuseum. Toetuse miinimumsumma 5000 eurot ja maksimumsumma 200 000 eurot. Toetust antakse kuni 60% abikõlbulike kulude maksumusest. Ühisprojekt lubatud. Meetme puhul võib rakendada vähese tähtsusega abi ja riigiabi reegleid.

Meede 5 Jõemaa meede, piirkonna arendamine sh koostööprojektid. Toetatakse valdkondlikke arendustegevusi, piirkonnaüleseid tegevusi ja koostööprojekte. Taotleja: kohalik tegevusgrupp. Toetuse miinimumsumma 5 000 eurot ja maksimumsumma 40 000 eurot, ettevalmistavaks tegevuseks 1 000 eurot kuni 5 000 eurot. Toetust antakse kuni 90 % koostööprojekti elluviimiseks ja kuni 100% koostööprojekti ettevalmistavaks tegevuseks.

Igasse meetmesse (v.a meede 5) võib taotleja esitada ühe projekti samas taotlusvoorus. Taotleja peab vastama LEADER-meetme määruses § 27 loetletud tingimustele ning esitama nõutavad dokumendid ja projektitaotluse hindamiseks vajaliku lisainformatsiooni vastavalt LEADER-meetme määruse ja kohaliku tegevusgrupi nõuetele.

Projektitaotluste hindamise tähtaeg tegevusgrupis on 30.06.2016. Täpsem informatsioon strateegia, meetmete, hindamiskriteeriumite ja taotluste menetluskorra kohta koduleheküljel www.joemaa.ee. Konsultatsiooni aja palume eelnevalt kokku leppida tel: 528 1275 või 5306 4810 või info@joemaa.ee. **Taotluste vastuvõtt toimub ainult elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonnas ajavahemikul 18.-30. aprill.** Taotluste vastuvõtu ajal konsultatsioone ei toimu.

Käru vallavalitsus kuulutab välja konkursi

KÄRU PÕHIKOOLI DIREKTORI ametikohale.

Ootame direktoriks inimest, kes vastab kvalifikatsiooninõuetele ja on piisavalt ambitsioonikas kujundamaks koolist atraktiivne õpikeskkond ka naabervaldade laste jaoks.

Soovime leida inimest, kelle jaoks töö koolijuhina ei oleks pelgalt palgatöö, vaid kes näeks siin võimalust eneseteostuseks ja kes tahaks olla kogukonna aktiivne liige.
Et kool on meie kogukonna selgroog, oleme selle hea käekäigu nimel valmis vääriliselt panustama.

CV koos palgasoovi, haridust tõendavate dokumentide koopiate ja motivatsioonikirjaga saata aadressile **Viljandi mnt 17, Käru 79201, Raplamaa või elektrooniliselt aadressile karuinet@estpak.ee hiljemalt 18. märtsiks 2016.**

Täiendav info tel 534 02901 või elari@karuvald.ee

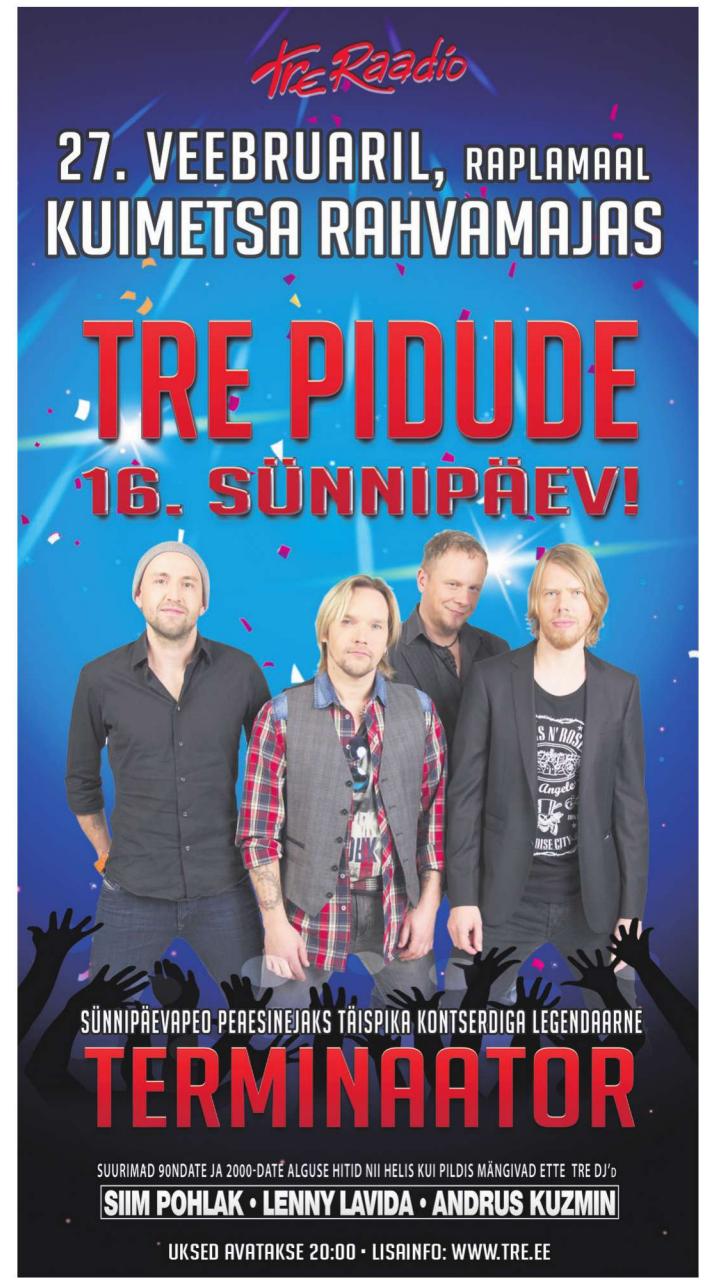

Raplamaa tootjate ühine kauplus on avatud

E-R kella 10-17.30 ja L kella 10-14
(pühapäeval ja riiklikel pühadel suletud)

Väärt Raplamaa toode
Made in Raplamaa

Hariduse 3, Konsumi kõrval. Talupoega ühest uksest

Tel 5788 0357,
e-post: raplamaatoode@gmail.com
Koduleht: www.raplamaatoode.ee
MTÜ Väärt Raplamaa Toode ootab endaga liituma ka uusi tootjaid.

Eelistage Raplamaist!

GRUNDAR PUIT OÜ

Metsakinnistute ja raide ost
(sobivad ka osaliselt raiutud ja hüpoteegiga koormatud metsakinnistud).
Aitame metsakavade koostamisel ja paberite vormistamisel.

Tel 525 9788, harry@grundar.ee
faks 443 0376, Tehnika 15, Paikuse

AM TIMBER

ostab
KASVAVAT METSA ja VÕSA
(ka väheväärtuslikku),
METSAMATERJALI.

Tel 507 9940
amtimber001@hotmail.com

pm
PRIIMO METS

OÜ Priimo Mets ostab:
- metsakinnistuid,
- kasvavat metsa,
- kasepakku, okaspuu palki,
- paberipuitu, küttepuud,
- võsa hakkeks.

Pakub:
- saematerjali,
- metsaveoteenust.
- kase küttepindu ja kase kütteklotse bigbag kottides

Tel. 506 9966; 489 0696
E-post priimo.mets@priimo.ee

SILVESTAL

Ostame:
- RAIEÕIGUST
- METSAMAAD
- METSAMATERJALI

Vajadusel abi paberite vormistamisel ja materjali transpordil

Tel 5308 8945

info@silvestal.ee
www.silvestal.ee

PIDU LÄBI, PILLID KOTTI

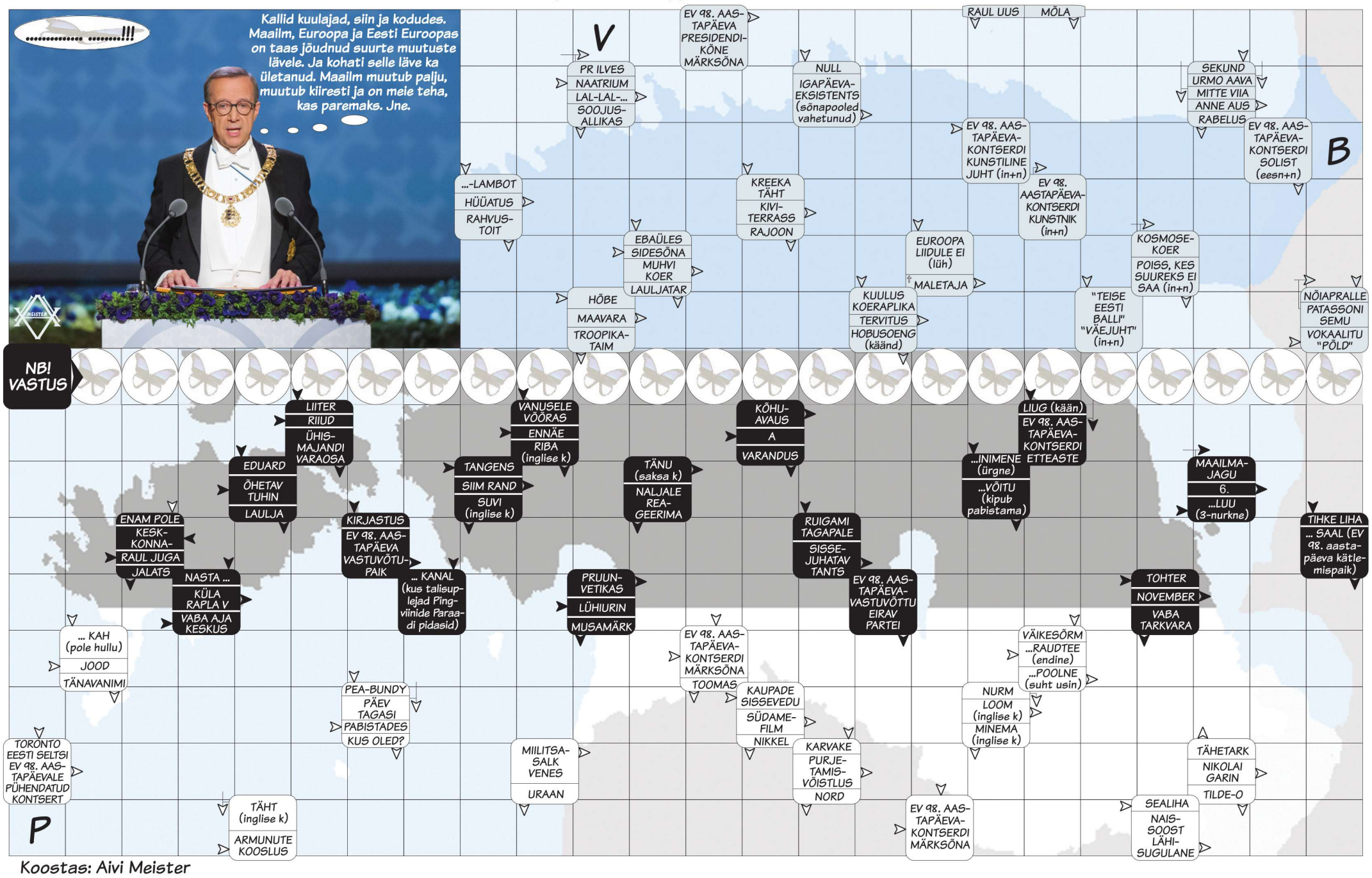

Koostas: Aivi Meister

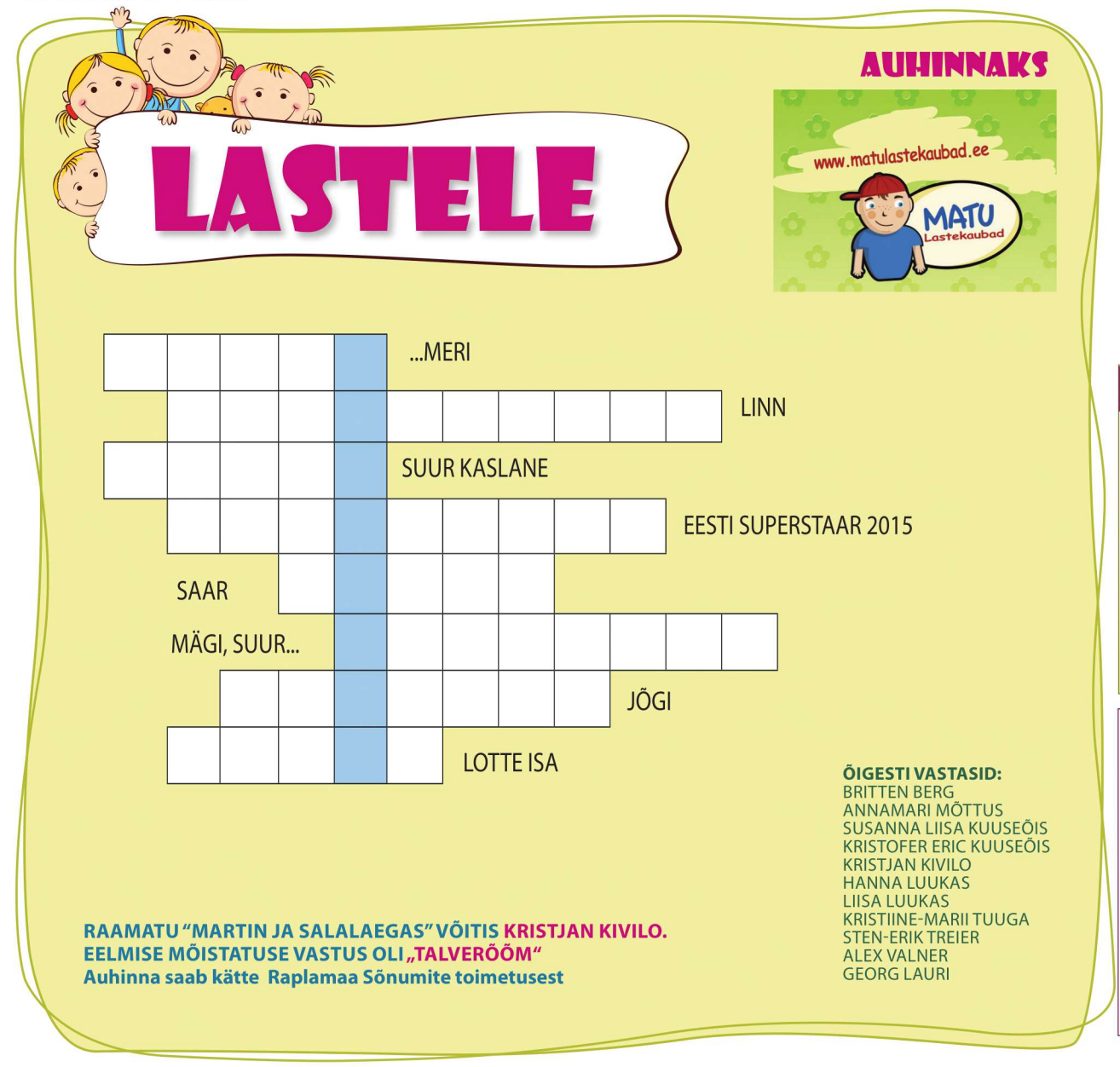

Kõikide õigesti vastanute vahel loosime välja Margus Mikomägi „Koguja raamat. Elu lood teatrijõnksuga sees"

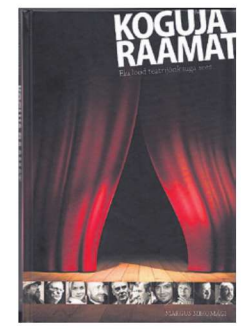

Saada ristsõna vastus hiljemalt 29. veebruariks e-postile: kuulutused@sonumid.ee (märksõnaga "täiskasvanute ristsõna" või "lasteristsõna") või Raplamaa Sõnumite toimetusse aadressil Viljandi mnt 6, Rapla 79511.

NB! Loosimises osalevad ainult märksõnaga vastused. Auhinna saab kätte toimetusest kahe nädala jooksul.

17. veebruaril ilmunud suure ristsõna vastus on **„JÄÄNUD KÕRVALISEKS SÕBRAKS!".** Raplamaa Sõnumite 1 kuu tellimuse võitis **HERTA SOOSALU**

TÄISKASVANUTE RISTSÕNA VASTUSE KUPONG

Vastus .....

.....

.....

Nimi .....

LASTE RISTSÕNA VASTUSE KUPONG

VASTUS .....

.....

NIMI .....

.....

Veet Mano aitab leevendada nii tervise- kui ka hingeprobleeme

Mariliis Vest

Möödunud neljapäeval oli Raplamaal esmakordselt võimalik kohtuda Venemaa selgeltnägijate tuleproovist tuntust kogunud Veet Manoga. Ühises ringis kõneldi armastusest, suhetest ja tervisest.

Märjamaa rahvamaja teise korruse saali põrandale olid sätitud madratsid ning padjad, et kõik külalised ennast mugavalt võiksid tunda.

Veet Mano kallistas kohalolijaid ka individuaalselt.

Peaaegu kõikidele väljatoodud probleemidele vastab Mano üheselt: toitumine ja emotsioonid.

Fotod: SIIM SOLMAN

Hämaral õhtupoolikul seavad nooremad ja vanemad kiired sammud Märjamaa rahvamaja poole. Kes on tulnud üksi, kes mitmekesi, kaenla all võimlemismatid. Teise korruse saali põrandale on sätitud madratsid ning padjad, et kõik külalised ennast mugavalt võiksid tunda. Ligikaudu kakskümmend huvilist ootab esinejat, kes parasjagu lõpetab individuaalseanssi.

Varem olen kuulnud, et kallistamine olevat üks Mano meelistegevusi. Nii ka Märjamaal: saali sisenedes palub ta kohe kõigil enda kõrval olevat inimest emmata. Lisaks teretab ja kallistab tervendaja kohalolijaid ka individuaalselt. Õhtu jooksul saab kaasmaalasi emmata kümneid kordi.

Mugavalt pehmel matil istudes paneb Mano käima tasase muusika, mille saatel tuleb sügavalt hingata. Kostavad valjud sisse- ja väljahingamised, mis kestavad mõne minuti. Algab tutvumisvoor nimede õppimise ja oma probleemist rääkimisega.

Muresid on erinevaid, nii emotsionaalseid kui ka füüsilisi. Rohkesti kurdetakse selja- ja kaelavalu, lisaks räägitakse armastusest, energiapuudusest ja depressioonist. Vahetule suhtlusele aitab kaasa tõlk.

Peaaegu kõikidele väljatoodud probleemidele vastab Mano üheselt: toitumine ja emotsioonid. Paljud saalisolijad tunnistavad, et söövad tihti magusat ja valge jahu tooteid - need olevat tervendaja sõnul ühed peamised hädade tekitajad. Mis puutub emotsioonidesse, tuleks endast välja saada allasurutud tunded.

Just viimasest me peale hakkame – allasurutud viha väljasaamisest. Selleks ühendame kõrvalistujaga käed, tempokas muusika läheb käima ning siis hakatakse, silmad kinni, poksima, samal ajal täiest kõrist karjudes. Umbes pool minutit kisatud, tuleb jälle rahulikult ja sügavalt hingata. Mõlemat etappi läbitakse mitu korda.

Järgmiseks tegevuseks tuleb võtta kolmestesse gruppidesse. Üks rühma liige peab kindla aja vältel rääkima kõigest, mida armastatakse nii enda juures kui ka üldse maailmas.

Mano korraldusel peab ta seejärel rääkima, mida ta vihkab nii enda kui ka ümbritseva puhul. Et raevu välja saada, karjume ja poksime. Viimaks pakuvad teised rühma liikmed kõnelejale massaaži sealt, kust viimane seda soovib. Samad kolm etappi tegid läbi ka teised grupi liikmed. Peab tunnistama, et lõpuks tekitab karjumine nii kurgu- kui ka peavalu.

Huuled suletud, keha mugavalt matil, algab suur mõmisemine. See olevat esimene osa meditatsioonist. Tõuseme ja hakkame tantsima. Jäsemeid tuleb väristada nii kuis jaksad ja oskad. Järgneb tants, kus kehal tuleb lasta muusika saatel liikuda nii, nagu ta seda soovib. Tundub, et inimesed tunnevad end vabalt ega häbene oma kepslemist.

Kuna tutvumisvoorus kurtis nii mõnigi seljahädasid, kutsus Mano rahva seast kaks vabatahtlikku ja palus neil end tema käte vahel painutada, et näha, kus valus hakkab.

Vanem meesterahvas astub nüüd ühe jalaga padjale, teist jalga samal ajal kiigutades. Selgeltnägija tõmbab tal särgi üles ning määrib väga tugevate liigutustega seljale tavalist õli. Mees tunnistab, et pärast tugevat masseerimist muutus tal olemine paremaks küll. Sama protseduuri teostab Mano ka teise vabatahtliku peal.

Kolmetunnise eneseleidmise teekonna viimase harjutusena moodustame kaks rivi, näod vastamisi. Silmad kinni ja käed üleval, kõnnime järgemööda kahe rivi vahelt läbi. Seisjad jagavad samal ajal meile kätega katsudes armastust ning lükkavad õigele teele. Tunneli lõpus ootab Mano, kes omakorda kohalejõudnut kallistab.

„ARMASTUS, SUHTED JA TERVIS“ olevat alles esimene etapp nii-öelda enese leidmiseks või tervendamiseks. Ei oskagi kogetu põhjal öelda, kas tegemist on tõelise hingeabiga või mitte. Eks igale kohalkäinule jääb oma veendumus.

ISSN 2228-1886
9771406085007
RAPLAMAA Sõnumid
Rapla 79511, Viljandi mnt 6, tel 489 2133, 5567 3260 Tellimine, reklaam ja kuulutused 489 2130, 5551 1084 faks 489 2135, e-post: info@sonumid.ee, kodulehekülg: www.sonumid.ee

Peatoimetaja: Tõnis Tõnisson.
Tegevtoimetaja: Inge Põlma (489 2244)
Ajakirjanikud: Vivika Veski (489 2132), Siim Jõgis (489 2139), Katri Reinsalu (489 2246), Mariliis Vest (489 2137), Stina Andok, Haldi Ellam

Tehnilise toimetuse juhataja: Siim Solman (489 2138). **Kujundaja:** Ulvi Blande (489 2138).
Keeletoimetaja: Liivi Jegorov (489 2138)
Reklaamitoimetuse juht: Ulvi Salumäe (489 2130). **Reklaamijuht:** Kadri Paju (489 2131)
Raamatupidaja: Juulija Rüsse (489 2133)

Toimetusel on õigus kirju ja kaastöid nende selguse huvides toimetada ning lühendada. Kaastöid ei tagastata ega retsenseerita. Honoreeritakse tellitud kaastöid. Raplamaa Sõnumeid on võimalik tellida Eesti Posti sidejaoskondadest, raamatukogudest, toimetuse reklaamiosakonnast ja internetis Raplamaa Sõnumite kodulehekülgel.

Toimetus võtab vastu ka telefonitsi esitatud tellimusi. Kuulutuste ja reklaami vastuvõtt tööpäeviti 8.30 - 17 Viljandi mnt 6, Rapla. Tel 489 2130, faks 489 2135.
Väljaandja: OÜ Nädaline. Trükk AS Printall. Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse: pn@eall.ee või tel 646 3363